

2 Hou Olelesu

(Da:i sia: - 2 Chronicles; Modu - 2 Sivarai; Bisini - 2 Stori)

Hidadea Sia:

2 Hou Olelesu Buga da 1 Hou Olelesu Buga amoga fa:no misi hou olelesa. Buga da Isala:ili hina bagade Soloumane, amo ea degabo ouligisu asili ea bogosu olelesa. Soloumane egefe amo Lihouboua:me, e da Soloumane bagia Isala:ili ouligisu hou lai. Be Niba:de egefe Yelebou:ame da ga (north) fi gagadole, odoga:su. Amalalu, 2 Hou Olelesu Buga da ga (south) fi (Yuda) amo ilia hou olelesa amogainini Yelusaleme moilai bai bagade da ode 586 Y.H.M. amoga dafai dagoi.

Sia: Dedei

- 1 Soloumane da Isala:ili Fi Ouligisu...Sia:alalo 1:1 asili Sia:alalo 9:31
  - (a) Ea bisili ouligisu hou...Sia:alalo 1:1-17
  - (b) Debolu Diasu Gagui...Sia:alalo 2:1 asili Sia:alalo 7:10
  - (c) Ea fa:no ouligisu hou... Sia:alalo 7:11 asili Sia:alalo 9:31
- 2 Ga (north) fi ilia odoga:i...Sia:alalo 10:1-19
- 3 Yuda fi hina bagade dunu...Sia:alalo 11:1 asili Sia:alalo 36:12
- 4 Yelusaleme moilai bai bagade da dafai...Sia:alalo 36:13-23

2 Hou Olelesu

*Hina bagade Soloumane da Bagade Dawa:su
Lama:ne, Godema Sia:ne Gadoi
(1 Hina 3:1-15)*

¹ Da:ibidi egefe Soloumane da Isala:ili fi ouligisu hou gasawane hamoi. Ea Hina Gode da e hahawane dogolegele fidi amola e gasa bagade esaloma:ne hamoi.

² Hina bagade Soloumane da ea dadi gagui ouligisu dunu amo da 1000 dunu ouligi amola 100 dunu ouligi, eagene ouligisu dunu, sosogo fi bisilua dunu, amola Isala:ili dunu huluane, ³ ilima ili da Gibione moilai bai bagadega Godema nodone sia:ne gadomusa: masa:ne sia:i. Iliia da gobele salimusa: asi. Bai Hina Gode Ea Abula Diasu (Hina Gode Ea hawa: hamosu dunu Mousese da amo hafoga:i sogega hamoi) amogawi dialebe ba:i. ⁴ *(Be Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da Yelusalemega abula diasu amo ganodini dialebe ba:i. Hina bagade Da:ibidi da Sema Gagili amo Gilia:de Yielimi moilai bai bagadega lale, gaguli manoba, amo abula diasu gagui.). ⁵ †Amola balasega hamoi oloda amo Bisaliele (Ulai egefe amola Hua ea aowa) ea hamoi liligi, amo da Gibionega, Hina Gode Ea Abula Diasu midadi dialebe ba:i. Amogawi, hina bagade Soloumane amola Isala:ili dunu huluane da Hina Godema nodone sia:ne gadoi.

⁶ Soloumane da Hina Gode Ea Abula Diasu midadi, balasega hamoi oloda da:iya ohe 1000 agoane gogo gobele sali.

---

* **1:4:** 2 Sa:miuele 6:1-17; 1 Hou Olelesu 13:5-14; 15:25 - 16:1

† **1:5:** Gadili Asi 38:1-7

⁷ Amo gasia, Soloumane da simasia Hina Gode ba:i. Hina Gode da ema amane adole ba:i, “Dia hanai da Na dima adi ima:bela:?”

⁸ Soloumane da bu adole i, “Di da eso huluane Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidima asigi bagade hou hamonanu. Amola wali, Dia hamobeba:le, na da e bagia Isala:ili ouligilala. ⁹ †Hina Gode! Dia na adama ilegele sia:i amo dafawane didili hamoma. Dia hamobeba:le, na fi dunu da wali bagohame esala, idimu hamedei gala ilima hina bagade esala. ¹⁰ Amaiba:le, na da amo dunu fi moloiwane ouligima:ne amola hou moloi amola noga:i hame hou afafaia dawa:ma:ne, bagade dawa:su asigi hou defele nama ima. Amai hame galea, na da Dia fi noga:i amola bagade, amo ouligimu hamedei ba:mu.”

¹¹⁻¹² Soloumane da amane adole ba:beba:le, Hina Gode da hahawane ba:i. Amaiba:le, E da ema amane sia:i, “Na da dia adole ba:i amo dima imunuu. Na da bagade asigi dawa:su, amo osobo bagade dunu da di bisili misi, amola dima fa:noga manebe ba:mu, ilia asigi dawa:su bagadewane baligisa, Na da dima imunuu. Bai di da sedagili esalusu amola liligi bagade amola dima ha lai ilia bogosu amo mae adole ba:le, di da asigi dawa:su Na fi molole ouligima:ne fawane adole ba:i. Amola Na da dia hame adole ba:i liligi amo gilisili dima imunuu. Di da esalea, di da eso huluane bagade gaguiwane ba:mu amola dunu eno da dima nodone dawa:digimu. Amo hou Na dima imunuu, amo da eno hina bagade ilia hou baligimu.”

---

† 1:9: Mui 13:16; 28:14

*Hina bagade Soloumane ea Bagade Gagui Hou
amola Gasa Bagade Hou*

(1 Hina 10:26-29)

¹³ Amalalu, Soloumane da Gibione nodone sia:ne gadosu sogebi amola Hina Gode Ea Abula Diasu fisili, Yelusaleme moilai bai bagadega asili, Isala:ili fi ouligilalu.

¹⁴ §Soloumane da gegemusa:gini, sa:liode 1,400 agoane amola dadi gagui dunu fila heda:ma:ne hosi 12,000 agoane gagadoi. Mogili e da Yelusaleme moilai bai bagadega dialoma:ne yolesi. Amola mogili e da moilai oda enoenoi amoga dialoma:ne yolesisi.

¹⁵ Soloumane ea ouligibi ganodini, silifa da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini bagadewane dialebeba:le, udigili gele agoai diafulubi ba:i. Amola dolo ifa da gilisidafaba:le, 'sigamo' udigili ifa Yuda agolo sogega lelefulubi ilia idi defele agoai ba:i. ¹⁶ **Hina bagade ea bidi lasu ouligisu dunu da Musa:li amola Silisia sogea amoga hosi bidi lale, Isala:ili sogega oule misi.

¹⁷ Amola ilia da 'sa:liode' amo Idibidi sogega bu bidi lama:ne bidi lai. Ili da Hidaide amola Silia hina bagade ilima hosi amola 'sa:liode' bidiga lama:ne ilegei. Bidi lasu defei da 'sa:liode' afae silifa fofaga:i 600 agoane amola hosi afae da silifa fofaga:i 150 agoane.

2

*Debolo Diasu Gaguma:ne Momagesu
(1 Hina 5:1-18)*

---

§ 1:14: 1 Hina 4:26   ** 1:16: Mousesese ea Malasu 17:16

¹ Hina bagade Soloumane da dunu ilia da Hina Godema nodone sia:ne gadoma:ne, Debolo Diasu gagumusa: ilegei. Amola hi amoga esaloma:ne, hi diasu gagumusa: ilegei. ² Soloumane da 80,000 dunu enowane agolo sogega magufu damusu hawa: hamoma:ne asunasi. Amola dunu eno 70,000 agoane ilia da amo magufu damui gisima:ne asunasi. Amola ilia hawa: hamosu amo ouligima:ne, e da sesesu dunu 3,300 agoane asunasi.

³ Soloumane da Daia Soge hina bagade Haila:mema amane sia:si, “Di da na ada hina bagade Da:ibidima ea hina bagade diasu gaguma:ne, ema dolo ifa bidi lai. Wali, nama bidi lasu hamoma. ⁴ Wali na da na Hina Godema nodone sia:ne gadosu Debolo diasu gagumusa: ilegei dagoi Amo Debolo Diasu da hadigidafa diasu ba:mu. Amola amo ganodini, na amola na fi dunu da Ema nodomusa:, gabusiga: manoma gobelesalimu, hadigi agi Ema imunu, amola hahabe, daeya, Sa:bade eso, Oubi Gaheabolo Lolo Nasu eso, amola eno Hina Godema nodone sia:ne gadosu eso huluane, amoha Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobelesalasu hou hamomu. ⁵ Na da Debolo Diasu noga:idafa gagumusa: ilegesa. Bai ninia Gode da bagadedafa. E da eno ‘gode’ liligi bagadewane baligisa.

⁶* Be osobo bagade dunu da dafawane Godema debolo gagumu hamedei ba:sa. Bai E da bagadedafaba:le mu bagadedafa da Ema fonobahadi agoai ba:sa. Amaiba:le, na da E amo ganodini esaloma:ne, habodane Debolo Diasu

---

* 2:6: 1 Hina 8:27; 2 Hou Olelesu 6:18

gaguma:bela? Na gagumu liligi da Ema gabusiga: gobelesalasu diasu fawane ba:mu gala. ⁷ Defea! Wali di dunu amo da gouli, silifa, balase, amola gula amoga dedesu hou noga:le dawa:, amola haisewe, oga:iyei, amola yoi abula amunasu hou noga:le dawa: - amo dunu nama asunasima. E amola Yuda amola Yelusaleme hawa: hamosu dunu amo na ada Da:ibidi ilegei, ilia da gilisili hawa: hamomu. ⁸ Na dawa:. Dia dunu ilia ifa abusa:su bagade dawa:. Amaiba:le, dolo, saibalase amola yunibe ifa Lebanone sogega abusale, nama iasima. Na da na hawa: hamosu dunu, dia fi dunuma fidima:ne asunasimu. ⁹ Ninia da ifa bagohame momagela:di. Bai Debolo Diasu na gagumu ilegei da bagade amola noga:idafa ba:mu. ¹⁰ Na da widi gala:ine 2,000 danese, bali gala:ine 2,000 ‘danese’ agoane, waini hano 400,000 lida agoane, amola olife susuligi noga:idafa 400,000 lida agoane, dia hawa: hamosu dunu ili moma:ne, dima iasimu.”

¹¹ - ¹² Hina bagade Haila:me da Soloumanema meloa agoane dedene iasi, “Wali eso, Hina Gode, mu amola osobo bagade Hahamosu Dunu, Ema nodoma! Bai E da Da:ibidima bagade dawa:su mano i dagoi. Amola e da wali Hina Gode Ea Debololo Diasu amola hina bagade diasu gagumusa: ilegei dagoi. ¹³ Na da bagade dawa:su hawa: hamosu dunu ea dio amo Hiula:me, amo dima asunasimu. ¹⁴ Ea ame da Da:ne fi uda amola ea ada da Daia sogega esalu dunu. E da gouli, silifa, balase, amola gula amoga dedesu hou noga:le dawa:, amola haisewe, oga:iyei, amola yoi abula amunasu hou noga:le dawa:. Dia da ema sia:sea,

e da dia sia:i defele, amo liligiga hawa: hamomu. E amola dia medenegi hawa: hamosu dunu amo ilia dia ada Da:ibidi olelei, ilia gilisili hawa: hamomu da defea. ¹⁵ Amaiba:le, widi, bali, waini hano, amola olife susuligi, di ninima imunusa: ilegele sia:i liligi, amo ninima iasima. ¹⁶ Ninia da Lebanone goumi sogeganini, dolo ifa dia hanai defele abusa:le, hano wayabo bagade amogudu hiougilala dafia:le, simi amunawene, amalu hanoba:le sua:sa sa:ili, hano bega: moilai Yoba amogawi doaga:mu. Amogawi, na dunu ilia da liligi simiga fadegale, dia dunu ilia da amo ifa Yelusalemega gaguli masunu.”

Ilia Debolo Diasu Gagumusa: Bai Mui

(1 Hina 6:1-38)

¹⁷ Hina bagade Soloumane da ea ada Da:ibidi ea musa: hamoi defele, ga fi dunu Isala:ili soge ganodini esalu, amo ilia dio idili dedei. Ilia idi da 153,600 agoane. ¹⁸ E da amo dunu mogili, hawa: hamosu ilima agoane ilegei:- E da dunu 70,000 agoane da ifa amola eno liligi gaguli masa:ne ilegei. E da dunu 80,000 agoane da agolo sogega, magufu damusu hawa: hamoma:ne ilegei. Amola ilia hawa: hamosu amo noga:le ouligima:ne, e da sesesu dunu 3,300 agoane ilegei.

3

¹ *Soloumane eda hina bagade Da:ibidi da musa: Yelusalemega, Moulaia Goumi da:iya, Debolu Diasu gaguma:ne sogebi momagei dagoi.

---

* **3:1:** Mui 22:22

Amo sogebi da musa: Yebiusaide dunu Ona:ne ea widi dadabisu sogebi galu. Amogawi hemonega, Hina Gode da Da:ibidima sia: sa:imusa: misi. ² Ode biyaduga Soloumane ea ouligibi galu, oubi ageyadu (Sife oubi) amoga, Soloumane da Debolo hawa: hamosu mui. ³ Debolo Diasu ea gelaba ganodini defei sedade da27 mida, amola ba:de defei da 9 mida agoane.

⁴ Debolo ea golili dasu sesei ea ba:de defei da 9 mida amola gagagula heda:i da 54 mida Amo ganodini dobea huluane da gouliga dedeboi. ⁵ Debolo diasu amo ganodini huluane da gouliga dedeboi ba:i. Amola amoga gouliga gumudi dedesu amola gouliga hahamoi sia:inega ga:i. ⁶ Debolo Diasu ganodini, hina bagade da Bafa:ime sogega gouli amola igi noga:idafa lale amola amoga Debolo Diasu nina: hamoi. ⁷ Debolo dobea, sa, amola logo ga:su, e da gouliga dedeboi. Amola dobea amo damana, hawa: hamosu dunu da ougia hamoi liligi amola gumudilabo amola sogea fafalegai amoga dedenesisi. Amo huluane da gouliga dedeboi. ⁸ †Ganodini sesei ea dio da Hadigidafa Momei Sesei da Debolo diasu bagia guma:didili gagui dialebe ba:i. Amo sesei sedade defei da9mida amola ba:de defei 9 mida. Amo ea dobea dedeboma:ne, ilia da gouli 20 danese agoane ilegei. ⁹ Iliā gafesi hamoma:ne, gouli 600 gala:me agoane ilegei. Amola dabuagadodi sesei huluane da gouliga dedeboi.

¹⁰ ‡Hina bagade da sia:beba:le, ea hawa:

---

† 3:8: Gadili Asi 26:33-34 ‡ 3:10: Gadili Asi 25:18-20

hamosu dunu ilia da sio ougia galebe liligi olife ifa amoga hamone, Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini ligisi. Ela afae afae sedade defei da 4.4 mida. ¹¹⁻¹³ Ela defei amola damui defei da afadidi ba:i. Ela afae afae da sio ougia aduna galu. Amo ougia afae afae ilia sedade defei da 2.2 mida. Amaiba:le, ela la:idi ougia feganini asili la:idi fega doaga:i da 4.4 mida agoane. Ela da Hadigidafa Momei Sesei ganodini dafulili ligisi dialebe ba:i. Amola ela ougia da:legai aduna da sesei dogoa amoga di dialebe ba:i. Amola ela ougia eno aduna da sesei ea dobea amoga digi ba:i. Amo ougia hamoi liligi aduna da gouliga dedeboi.

¹⁴ §Hadigidafa Momei Sesei amola Hadigi Malei Sesei amo afafamusa:, ilia da alalo abula hahamoi. Amo da haisewe, oga:iyei amola yoi abula amoga hamoi, amola amo damana ilia da ougia hamoi liligi dedene amuni.

Balasega Hamoi Duni Bugi Aduna
(1 Hina 7:15-22)

¹⁵⁻¹⁷ Hina bagade da sia:beba:le, ilia da balasega hamoi golasu ifa duni bugi aduna gobeledi daiyane hahamoi. Ela afae afae sedade defei da 15.5 mida, amola ela bululisi defei da 5.3 mida. Amo golasu ifa duni bugi, e da Debolo Diasu ea golili dasu midadi ligisi. Amola e da balasega hamoi bada aduna, amo da golasu ifa duni bugi gadodili ligisima:ne hahamoi. Amo elea sedade defei, afae afae da 2.2 mida. Golasu ifa duni bugi dabuagado da sia:inega

---

§ 3:14: Gadili Asi 26:31

amuni amola 'bomegala:nede', fage balasega hamoi dadalei amoga nina: hamoi. Iliā da wagebei sogebi sia:inega amuni gadodili dialebe, amo da:iya ligisi dialebe ba:i. 'Bomegala:nede' dadalesu aduna (amo ganodini afae afae da 'bomegala:nede' 100 dialebe ba:i) amo da daba sisiga:le dialebe ba:i. Amo balasega hamoi golasu ifa duni bugi amo Debolo diasu golili dasu midadi amogai bugi. Afae amo da ga (south) la:idi dialu ea dio da Ya:igini amola eno ga (north) la:idi dialu ea dio da Boua:se.

4

(1 Hina 7:23-51)

¹ *Hina bagade Soloumane da sia:beba:le, ilia da oloda amo ea ba:de amola seda defei da9 mida amola gagagula heda:i4.5mida, amo balasega hamoi. ² Amola e balasega sisiga:le ofodo sugi bagade hamoi. Amo ea gulula sa:i defei da2.2mida amola

ea sisiga:i amo da:iya bulufai defei da 4.4 mida, amola ea bululisi defei da 13.5 mida.

³ - ⁴ Ofodo sugi dabu feba:le balasega hamoi ganagu dadalei aduna dialebe ba:i. Amo da gilisili ofodo sugi hamoi dagoi. Ofodo sugi da balasega hamoi bulamagau gawali nabuane gala ilia baligi da:iya ligisi dialebe ba:i. Balasega hamoi bulamagau da udiana guma:dini, eno udiana gusudili, eno udiana da gadili (north) eno la:idi gadili (south) agoane ba:le gagai. ⁵ Ofodo sugi ea fe gadugagi defei da75 milimida. Ea fe gadodili da bene gagai. Ea nabai defei

---

* 4:1: Gadili Asi 27:1-2

da 40,000 lida agoane. ⁶ †Amolawane ilia da ofodo nabuane gala balasega hamoi. Ofodo huluane afae afae ilia sisiga:i dogoa bulufai defei da1,800milimida amola 800 lida dili sali nabai ba:i. Iliya ofodo biyale amo Debolu Diasu amoga ga (south) la:idi dila ligisi amola biyale eno amo ga (north) amoga ligisi. Amo ofodoga ilia da gobe le salimusa: ohe heda:si liligi dodofemusa: ilegei. Amola ilia da ofodo sugi bagade amo gobe le salasu dunu ilia dodofema:ne ilegei.

⁷ ‡- ⁸ § Iliya da gouliga gamali bai nabuane, amola fafai nabuane hamone, Debolu Diasu bisili sesei amo ganodini ligisi. Sesei la:idi afaega gamali bai amola fafai nabuane ligisi, amola na:iyado la:idiga eno nabuane ligisi.

⁹ Gobe le salasu dunu da amo ganodini hawa: hamoma:ne, ilia da Debolu ganodini gagoi hamoi amola gadili eno gagoi hamoi. Logo ga:su amo da gagoi afae enoga masa:ne dialu, amo ilia da balasega dedeboi. ¹⁰ Iliya da ofodo sugi bagade amo Debolu Diasua ga (south) amola gusu la:idi dogoa hegoma (da:i sia corner) ligisi.

¹¹⁻¹⁶ Hiula:me amolawane da sosobeni amola 'safala' amola ofodo hahamosu. E da Hina Gode Ea Debolu Diasu gagusu hawa: hamosu amo hina bagade Soloumane da hamoma:ne olelei, amo huluane hamone dagoi. Ea hahamoi liligi da amo :-

Balasega golasu ifa duni bugi aduna
Wagebi sogea falegai agoai bada aduna
(golasu ifa duni bugi gadodili ligisima:ne

---

† 4:6: Gadili Asi 30:17-21   ‡ 4:7: Gadili Asi 25:31-40   § 4:8: Gadili Asi 25:23-30

hamoi)
 Sa:ini amuni amogawi dedenesisi
 Balasega hamoi 'bomegala:nede' 400 agoane
 amo da dada:lei biyadu ganodini afae afae
 100 idi da bada da:iya dedenesisi dialu
 Gaguli fula ahoasu nabuane gala
 Ofodo nabuane gala Ofodo sugi bagade

Bulamagau gawali balasega hamoi fagoale gala
 amo da ofodo sugi bagade udidima:ne hamoi.
 Soloumane da Hiula:mema hamoma:ne sia:i, e
 da balase ela:mema:ne giga:su amoga hahamoi.

Huluane da Hina Gode Ea Debolo Diasu gano-
 dini hawa: hamoma:ne hamoi.

¹⁷ Hina bagade da sia:beba:le, ilia da amo liligi
 huluane liligi hahamosu diasu (amo da Sagode
 moilai amola Sa:leda:ne moilai ela dogoa Yodane
 Fagoa dialu) amogai hahamosu. ¹⁸ Soloumane da
 amo balasega hamoi liligi ilia dioi defei hame
 lai. Bai ilia dioi defei da dioi bagadeba:le,
 defemu hamedei ba:i. Amaiba:le, ilia dioi defei
 amo dunu ilia hamedafa dawa:i. ¹⁹ Amolawane,
 Soloumane da sia:beba:le, ilia da Debolo liligi
 eno gouliga hamoi. Amo da oloda amola agi ga:gi
 Godema imunusa: ligisisu fafai, ²⁰⁻²² gamali bai
 nabuane gala (amo da Hadigidafa Momei Sesei
 amo midadi sagasi danebe ba:i. (Biyale da ga
 (south) amola eno biyale da ga (north) dialebe
 ba:i), sogea falegai, gamali amola dida amola
 ofodo amola gamali haba:dosu amola ofodo,
 gabusiga: manoma ofodo, lalu oso gaguli ahoasu
 yaeya, Hadigidafa Momei Sesei logo ga:su ilia
 benoagisu amola

Debolo Diasu logo ga:su gadili huluane. Amo liligi huluane da gouliga hahamoi.

5

¹ *Hina bagade Soloumane da Debolo Diasu hawa: hamosu huluane dagobeba:le, e da liligi huluane amo ea ada Da:ibidi da Hina Godema imunusa: momodale ligiagai (silifa amola gouli amola eno liligi huluane), amo liligi e da liligi ligisisu sesene gaiamo ganodini ligisisi.

Ilia da Gode Ea Gousa:su Sema Gagili Debolo Diasuga Gaguli Misi

(1 Hina 8:1-9)

² †Amalalu, Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili amo Debolo Diasuga gaguli masa:ne, hina bagade Soloumane da Isala:ili fi amola sosogo fi ouligisu dunu huluane Yelusaleme moilai bai bagade amoma misa:ne sia:si. Hina Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da Da:ibidi Moilai bai bagade (Saione) amoga dialebe ba:i. ³ Ilia da oubi fesuga (amo oubi ea dio da Eda:nimi - amo oubiga ilia da Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamosu) amogai gilisi. ⁴ Ouligisu dunu huluane da gilisibiba:le, gobelesalasu dunu ilia da Gousa:su Sema Gagili gaguia gadole, ⁵ ilia da amo Debolo Diasuga gisa asi. Lifai dunu fi amola gobelesalasu dunu ilia amola da Hina Gode Ea Abula Diasu amola amo diasu ea liligi huluane Debolo diasuga gagaguli asi. ⁶ Hina bagade Soloumane amola Isala:ili dunu fi

---

* 5:1: 2 Sa:mieuele 8:11; 1 Hou Olelesu 18:11 † 5:2: 2 Sa:mieuele 6:12-15; 1 Hou Olelesu 15:25-28

huluane da Gousa:su Sema Gagili midadi gilisili, amola sibi amola bulamagau idimu gogolei amo Hina Godema gobebe sasali.

⁷ Amalalu, gobebe salasu dunu ilia da Gousa:su Sema Gagili amo gisawane, Debolo Diasu ganodini heda:le, Hadigidafa Momei Sesei amo ganodini ougia hamoi liligi amo hagududili ligisi. ⁸ Elea ougia da:legai amo da Gousa:su Sema Gagili amola ea gisa ahoasu ifa amo dedeboi ba:i. ⁹ Dunu amo da Hadigidafa Momei Sesei midadi lelefulu da gisa ahoasu ifa elea bidi amo ba:musa: dawa:i galu. Be dunu enodini lelefulubi ilia da ba:mu gogolei. (Amo gisa ahoasu ifa da wali eso diala) ¹⁰ ‡Gousa:su Sema Gagili ganodini da gele gasui aduna (amo Isala:ili dunu da Idibidi soge yolesili, Sainai Goumiga doaga:le, Hina Gode da ilima Gousa:su hamone, amo gele gasui da:iya dedei. Amola Mousese da amo gele, Gousa:su Sema Gagili ganodini sali) amo gele gasui aduna fawane Sema Gagili ganodini dialebe ba:i.

Hina Gode Ea Hadigidafa da Debolo Diasu Nabalesi

¹¹⁻¹⁴ §Gobebe salasu dunu huluane gilisi, ilia sosogo mae dawa:le, da ilisu Godema momogili gagai dagoi ba:i. Amola Lifai fi dunu gesami hea:lala dusu dunu huluane da ahea:iai abulaga idiniginisi dagoi ba:i. Iliia dio da A:isa:fe, Hima:ne, amola Yediudane amola ilia fi dunu.

---

‡ **5:10:** Mousese ea Malasu 10:15   § **5:11-14:** Gadili Asi 40:34-35; 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 7:3; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 116:1; 136:1; Yelegaia 33:11

Lifai fi dunu da sani baidama amola edado fasu gaguli, oloda bega: gusudili la:idi lelu. Ilima gilisili, gobelesalasu dunu 120 agoane da dalabede fulabosa lelu. Gesami hea:lala dusu dunu da dalabede, edado fasu, amola eno dusu liligi amoga gesami hea:su dunu fidima:ne, gilisili liligi huluane noga:le dusu. Ilia da amane gesami hea:i,

“Hina Godema nodoma! Bai E da noga:idaifa! Amola Ea asigidaifa hou da eso huluane dialumu!”

Gobelesalasu dunu da Debolodiasua fisili ahoanoba, Debolodiasu da hedolodafa mumobi amoga nabai ba:i. Hina Gode da amo mumobi ganodini esalebeba:le, mumobi da sinenemegi ba:i. Amaiba:le, ilia da bu Godema nodone sia:ne gadosu hawa: hamomu hamedei ba:i.

6

(1 Hina 8:12-21)

¹ Amalalu, Soloumane da Godema amane sia:ne gadoi, “Hina Gode! Di da muagado eso bugisi. Be amowane, di da mumobi amola gasi ganodini esaloma:ne ilegei. ² Be waha na da Di eso huluane amo ganodini gebewane esaloma:ne, Debolodiasu ida:idaifa gagui dagoi.”

³ Dunu huluane da ea midadi lelefuluba, hina bagade Soloumane da ilima ba:le ganone, amola Gode da ilima hahawane dogolegele hamoma:ne, Godema adole ba:i.

⁴ *E amane sia:i, “Isala:ili ilia Hina Godema nodoma! E da Ea hamomusa: na ada Da:ibidima

* 6:4: 2 Sa:mieuele 7:1-13; 1 Hou Olelesu 17:1-12

ilegei amo hamoi dagoi. Hina Gode da musa: amane ilegei,

⁵ ‘Musa:ganini, Na da Isala:ili dunu Idibidi sogega fadegale gadili oule asi. Be Na da Isala:ili soge huluane amo ganodini moilaia amogai Nama nodone sia:ne gadosu hamoma:ne, Debolo diasu gaguma:ne afae hame ilegei. Amola Na fi ouligima:ne, dunu afae hame ilegei. ⁶ Be wali Na da Da:ibidi di fawane Na dunu fi ouligima:ne ilegei, amola Yelusaleme moilai bai bagade, amo Nama nodone sia:ne gadomusa: sogebi ilegei dagoi.’ ”

⁷ Amola Soloumane da eno amane sia:i, “Na ada Da:ibidi da Isala:ili ilia Hina Godema nodone sia:ne gadosu Debolo diasu gaguma:ne ilegei. ⁸ Be Hina Gode da ema amane sia:i, ‘Di da Na Debolo Diasu gagumu hanaiba:le, Na da dima hahawane ba:sa. Amo hou da moloi. ⁹ Be amomane dia da amo hame gagumu. Diagofedafa, hi fawane da Naba:le Debolo Diasu gagumu.’

¹⁰ Amola wali, Hina Gode Ea hamoma:ne ilegei amo E da hamoi dagoi. Na da na ada bagia, Isala:ili fi ilia ouligisu dunu esala. Amola na da Isala:ili Hina Godema nodone sia:ne gadomusa:, Debolo Diasu gagui dagoi. ¹¹ Amolawane, na da Debolo Diasu ganodini Gousa:su Sema Gagili (gele gasui aduna amoga Hina Gode Ea Gousa:su, E da musa: ninia aowalali Idibidi sogega fadegale gadili oule ahoanoba ilima hamoi, ela da amo ganodini gala) amo ligisi.”

*Soloumane ea Godema Sia:ne Gadosu
(1 Hina 8:22-53)*

12 Amalalu, dunu huluane ilia odagiaba, Soloumane da asili, oloda midadi aligili, ea lobo gagua gadole, sia:ne gadoi. 13 (Soloumane da fafai balasega hamone, Debolo Diasu gagoi dogoa ligisi. Amo fafai ea seda defei da 2.4 mida amola ea ba:de da 2.4 mida amola ea gagagula heda:i da 1.5 mida. E da amo fafaiga fila heda:le, dunu huluane ba:ma:ne, muguni bugili, ea lobo muga gagua gadoi.) 14 E amane sia:ne gadoi, "Isala:ili Hina Gode! Osobo bagadega amola muagado da Gode Di agoai eno hamedafa. Di da Dia fi ilima gousa:su hamoi amo hame gogolesa. Ila da Dia hamoma:ne sia:i mololedafa nabawane hamonoba, Di da Dia asigidafa hou ilima olelesa. 15 Dia na ada Da:ibidima hamomusa: ilegele sia:i amo huluane hamoi dagoi. Wali esoga amo sia:i huluanedafa da hamone dagoi. 16 †Waha, Isala:ili Hina Gode! Di da na ada Da:ibidima eno ilegele sia:i amo da eso huluane egaga fi da ea hou defele, Dima dawa:iwane fa:no bobogesea, egaga fi afae da mae fisili, Isala:ili fi ouligisu esalumu. Di da amo ilegele sia:i hamoma:ne, na da Dima sia:ne gadosa. 17 Amaiba:le, waha Isala:ili Gode! Di da liligi huluane amo Dia da na ada Da:ibidi, Dia hawa: hamosu dunu, ema ilegele sia:i, amo dafawanedafa hamoma:ma.

18 ‡Be Gode Di da osobo bagadega esalumu dawa:bela:? Muagado huluane da Di amo ganodini esaloma:ne defele hame ba:sa. Amaiba:le, ninia da habodane Di esaloma:ne, Debolo Diasu defele gaguma:bela:? 19 Hina Gode! Na da Dia hawa: hamosu dunu. Na sia:ne gadosu nabima,

† 6:16: 1 Hina 2:4 ‡ 6:18: 2 Hou Olelesu 2:6

amola na wali esoga adole ba:i liligi hahamoma.
²⁰ S̄Di da amo Debolo Diasuga, dunu ilia da Dima nodone sia:ne gadomusa: ilegei. Amaiba:le, Dia Debolo Diasu eso amola gasi ganodini noga:le ouligima. Na da amo Debolo Diasuga ba:le ganone sia:ne gadosea, Dia na sia:ne gadosu nabima. ²¹ Na amola Dia fi dunu da amo sogebi ba:le ganone sia:ne gadosea, ninia sia:ne gadosu nabima. Dia diasu Hebene ganodini amoga nabalū, ninia wadela:i hou gogolema:ne olofoma.

²² Ilia da dunu afae ema e da eno dunuma wadela:le hamoi amo diwane udidisia, amola amo dunu Dia oloda amo Debolo ganodini amoga e da wadela:le hame hamoi dafawane ilegele sia:musa: oule masea, ²³ Hina Gode! Dia Hebene sogē ganodini nabima, amola Dia hawa: hamosu dunuma fofada:ma. Wadela:i hamosu dunuma ea hamoi defele ema dawa:ma:ne se dabe ima. Amola moloidafa dunu da giadofale hame hamoi ba:beba:le, fisidigima.

²⁴ Dia Isala:ili fi dunu Dima wadela:le hamoiba:le, ilima ha lai dunu da ili hasalasiswa, amola ilia da amo Debolo Diasuga misini, ilia hou fonobone, Dima gogolema:ne olofosu adole ba:sea, ²⁵ Di Hebene diasu amogado nabima. Dia fi dunu ilia wadela:i hou gogolema:ne olofole, amola sogē amo Di da ilia aowalalima i, amoga bu oule misa.

²⁶ Dia fi dunu ilia da Dima wadela:le hamoiba:le, Di da gibu mae sa:ima:ne hamosea, amola fa:no ilia da sinidigili, amo Debolo Diasu ba:le ganone, asablewane Dima sia:ne gadosea,

²⁷ Dia Hebene gadodili nabima. Isala:ili hina bagade amola ea fi dunu ilia wadela:i hou goglema:ne olofoma. Amola ilima moloidafa hou hamoma:ne olelema. Amasea, Hina Gode! Dia soge amo Di da Dia fi eso huluane gaguma:ne i, amoga gibu iasima.

²⁸ Dia soge ganodini, ha: amola olo bagade i masea, o fo dogoloi da ha:i manu bugi fane salasea, o danuba: wa:iga bugi nasea, o Dia fi ilia ha lai dunu da ilima doagala:sea, o olosu enoenoi ilima madelasea, ²⁹ ilia Dima sia:ne gadobe amo nabima. Amola Dia Isala:ili dunu oda ilia da da:i dioi bagade nababeba:le, ilia lobo amo Debolo Diasudili molole gusuli sia:ne gadosea, ³⁰ ilia sia:ne gagadodudabe nabima. Dia Hebene diasuga amoi esala nabima, amola ili fidili, goglema:ne olofoma. Dia fawane da dunu ilia dogo ganodini asigi dawa:su dawa:. Dunu huluane afae afae hina: hou defele hima dabe ima. ³¹ Bai Dia fi dunu da soge (amo Di da ninia aowalalima i) amo soge ganodini esalea, ilia da Dia hamoma:ne sia:i nabawane hamoma:ne, Dia agoane hamoma.

³² - ³³ Ga fi dunu ilia soge sedagaga esala, da Dia hou bagade amola hou noga:idafa Di

da Dia fi ilima hamoi, amo nababeba:le amo Debolo Diasuga Dima nodone sia:ne gadomusa: masea, amo ilia sia:ne gadosu nabima. Dia esalebe soge Hebene amoga ilia sia:ne gadosu nabima, amola ilia adole ba:su hamoma. Amasea, fifi asi gala huluane da Di dawa:digimu amola Dia Isala:ili fi defele ilia da Dia sia: nabawane hamomu. Amasea, ilia da amo Debolo

Diasu na gagui amo da Dima nodone sia:ne gadomusa: ilegei sogebi, amo noga:le dawa:mu.

³⁴ Di da Dia fi ilima ilia da ha lai dunu ili doagala:musa: sia:sea, amo ili habi esalea, amo Debolo Di ilegei amola na Di ganodini esaloma:ne gagui, amodili sia:ne gadosea,

³⁵ ilia sia:ne gadosu nabima. Dia Hebene soge amoi esala, ilia sia:ne gadosu nabima amola hasalasu ilima ima.

³⁶ Dia fi dunu da Dima wadela:le hamosea, (amola dunu huluanedafa da wadela:i hou hamomusa: dawa:) amola Di da ilima ougiba:le, ilia ha lai ilima hasalasima:ne amola ili eno soge sedagaga mugululi masa:ne, amo logo doasisia, ³⁷ Dia fi dunu ilia sia:ne gadosu nabima. Ili da amo soge sedaga ganodini esala amogawi sinidigili, Dima sia:ne gadosea, amola ilia wadela:idafa hou Dima fofada:sea, Hina Gode! Ili sia:ne gadosu nabima. ³⁸ Ili da amo sedaga soge ganodini dafawane Dima sinidigisia, amola Dia ilegei moilai amola amo Debolo diasu na Digili imunusa: gagui, amodili ba:le ganone, sia:ne gadosea, ³⁹ ilia sia:ne gadosu nabima. Dia Hebene diasu amoga ilia sia:ne gadosu nabima. Amola ilima asigima. Dia ili wadela:i hou amola Dima lelesu hou amo goglema:ne olofoma.

⁴⁰ Wali, na Gode! Ninima asigiwane ba:ma! Amola sia:ne gadosu ninia guiguda: hamoi amo nabima! ⁴¹ **Hina Gode! Di wa:legadole, gilisili Dia gasa olelesu Gousa:su Sema Gagili, Debolo Diasu ganodini eso huluane mae yolele esaloma:ne golili sa:ima! Dia gobelesalasu dunu

---

** 6:41: Gesami Hea:su 132:8-10

ilia hawa: hamosu huluane hahawane dogolegesima! Amola Di da Dia fi dunu huluane noga:le fidibiba:le, ilia eso huluane hahawane esalumu da defea. ⁴² Hina Gode! Di da na hina bagade hamoma:ne ilegei dagoi. Dia na mae yolesima! Dia hawa: hamosu dunu Da:ibidi ema asigidafa hou amo bu dawa:ma!”

7

Ilia Debolo Diasu Modale Ligiagai (1 Hina 8:62-66)

¹ *Hina bagade Soloumane ea sia:ne gadosu dagoloba, lalu da Hebeneganini misini, gobele salimusa: liligi huluane gobele sali dagoi. Amola Hina Gode Ea esalebe olelema:ne, Debolo da sinenemegi hadigi amoga nabai ba:i. ² Debolo Diasu da sinenemegi hadigi amoga nabaiba:le, gobele salasu dunu da amo ganodini masunu hamedei ba:i. ³ †Isala:ili dunu da lalu Hebeneganini gudu dabe ba:beba:le, ilia da midadili dafane mi gududili gala:la sa:ili, Hina Gode Ea noga:idafa hou amola Ea mae fisili dialoma:ne asigidafa hou amoma nodoi. ⁴ Amalalu, Soloumane amola ea fi dunu huluane da Hina Godema gobele salasu hamoi. ⁵ E da bulamagau 22,000 agoane amola sibi 120,000 agoane Hahawane Gilisili Olofele Iasu hamoma:ne gobele sali. Ili da agoanewane Debolo Diasu Godema modale ligiagai. ⁶ Gobele salasu dunu da sogebi ilima ilegei amogai lelu.

---

* 7:1: Gobele Salasu 9:23-24 † 7:3: 1 Hou Olelesu 16:34; 2 Hou Olelesu 5:13; Esela 3:11; Gesami Hea:su 100:5; 106:1; 107:1; 118:1;136:1; Yelegaia 33:11

Ilia odagia galu, Lifai fi dunu da lelu. Ilia dusu liligi amo Da:ibidi ilima i, amoga dulalu, amola Hina Godema nodomusa:, gesami amo,

“Hina Gode Ea asigidafa hou da eso huluane mae yolele, dialumu!”, amo hea:i.

Dunu huluane da leloba, gobele salasu dunu da dalabede fulabolalu.

⁷ Soloumane da Debolo gagoi dogoa amola sogebi amo da Debolo midadi galu, amo huluane Godema modale ligiagai. Amalalu, e da amogawi gobele salasu ohe gogo gobesi amola Hina Godema Gala:ine Iasu amola Hahawane Gilisili Olofele Iasu ohe liligi ilia sefe, amo huluane gobele sali. Bai amo iasu bagadedafa da balasega hamoi oloda da:iya gobele salimu da hamedei ba:i.

⁸ Debolo Diasu amogawi, Soloumane amola Isala:ili fi dunu huluane da eso fesuale amoga, Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamoi. Dunu gilisisu da bagadedafa ba:i. Ilia da soge sedagaganini misi - ga (north) da Ha:ima:de Bobaligila amola ga (south) da Idibidi soge alalo-amoga amola amo ganodini soge huluanedafa amoga ilia da misi. ⁹ Ilia da eso godoane amoga, oloda modale ligiagama:ne esalebe ba:i. Amola ilia da eso godoane eno Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu Gilisisu hamoi. Amalalu, ilia dagomusa: lolo nanu, ¹⁰ golale hahabe, (eso 23, oubi fesuga), Soloumane da dunu huluane ilia diasuga buhagima:ne asunasi. Ilia huluane ema nodone sia:ne, ilia diasuga hahawane buhagi. Bai hahawane dogolegesu hou bagade amo Hina Gode da Ea hawa: hamosu dunu Da:ibidi amola

egefe Soloumane amola Ea fi Isala:ili dunuma i dagoi, amo ilia da dawa:i.

Soloumane da Gode bu Bai
(1 Hina 9:1-9)

¹¹ Hina bagade Soloumane da Debolo diasu amola hina bagade diasu amola ea gagumusa: dawa:i liligi huluane, amo gagui dagoloba,
¹² Hina Gode da musa: Gibione sogega ema misi, amo defele ema bu misi. Hina Gode da ema amane sia:i, “Na da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. Na da amo Debolo (amo di da dunu ilia amo ganodini Nama sia:ne gadomusa: gagui) amo Debolo da hadigiwane dialoma:ne Na ilegesa. ¹³ Na da gibu logo ga:sea, o dunu ilia ha:i manu bugi moma:ne, danuba: asunasisia, o olo madelama:ne hamosea, ¹⁴ ilia da Nama sia:ne gadosea, amola ilia wadela:i hou yolesea, Na da Hebenega nabimu amola ilia wadela:i hou goglema:ne olofomu, amola ilia bu bagade gaguiwane ba:ma:ne hamomu. ¹⁵ Na da amo Debolo Diasu noga:le ouligimu amola dilia amo ganodini sia:ne gadosu amoma dabe ima:ne momagele ouesalumu. ¹⁶ Bai amo Debolo Diasu Na da Nama eso huluane dialoma:ne nodone sia:ne gadosu diasu, amo Na da modale ligiagai dagoi. Na da eso huluane mae yolele, amo Diasu ouligilalumu. ¹⁷ Di da moloidafawane, dia ada Da:ibidi defele, Na hawa: hamosu noga:le hamosea, amola Na sema amola Na hamoma:ne sia:i amo nabawane hamosea, ¹⁸ ‡Na da dia ada Da:ibidima sia: ilegei (amo da egaga fi da mae fisili, Isala:ili fi ouligibi ba:mu) amo

---

‡ 7:18: 1 Hina 2:4

huluane hamomu. ¹⁹ Be di, o digaga fi da Nama fa:no bobogelalu yolesisia, amola Na sema amola Na hamoma:ne sia:i dilima i, nabawane hame hamone, eno ogogosu 'gode' liligi ilima fa:no bobogesea, ²⁰ Na da Na fi dunu Isala:ili, amo soge Na da ilima i, amoga fadegamu. Amolawane, Na da amo Debolo (amo Na da wali dili Nama nodone sia:ne gadomusa: eso huluane hahawane dialoma:ne ilegei) Na da amo Debolo fisidigimu. Amasea, fifi asi gala dunu huluane da Isala:ili dunuma gadele amola igigabomu. ²¹ Amo Debolo Diasu da wali noga:idafa ba:sa. Be amo esoga, amo Debolo da mugululi, mebui dagoi ba:mu. Amola dunu huluane amodili baligili ahoasea, ilia da gilulasia fofogadigimu. Ili da amane adole ba:mu, 'Abuliba:le, Hina Gode da amo soge amola Debolo Diasu amoma agoane hamobela:?'

²² Amasea, eno dunu ilia da amane adole imunuu, 'Isala:ili dunu ilia Hina Gode da musa: ilia aowalali Idibidi sogega esalu amo fadegale, ilia hahawane ga masa:ne oule asi. Be ilia da amo mae dawa:le, ilia Hina Gode Ea hou yolesi dagoi. Ili da ogogosu 'gode'ma fa:no bobogei amola ilima nodone sia:ne gadosu. Hina Gode Ea ilima gugunufinisisu iabe ea bai da goea.' "

8

Soloumane ea Hawa: Hamonanu (1 Hina 9:10-28)

¹ Soloumane da ode 20 amoga Debolo Diasu amola hina bagade diasu gagulalu, gagui dagoi

ba:i. ² E da moilai bai bagade amo Haila:me igili i, amo bu buga:le gaguli, Isala:ili dunu amo ganodini fila masa:ne, asunasi. ³ E da Ha:ima:de amola Souba soge sugui, ⁴ amola hafoga:i sogega moilai amo Da:damo gagili sali. E da Ha:ima:de soge liligi ligisisu moilai huluane amo bu buga:le gagui. ⁵ Moilai bai bagade eno e bu buga:le gagui ilia dio da Gado Bede Houlane amola Gudu Bede Houlone. (Ela da gagili sali moilai bai bagade. Amola ilia da ela logo ouli ifaga noga:le ga:simusa: dawa:i.)

⁶ Eno da Ba:ialade. Amo moilai bai bagade huluane ganodini, e da ea liligi lelegesu, amola ea hosi amola sa:liode dialoma:ne ilegei. E da hi hanaiga, diasu amola eno liligi, Yelusaleme amola Lebanone amola ea ouligisu soge huluane amo ganodini bagohame gagui. ⁷⁻⁸ Isala:ili dunu ilia da Ga:ina:ne dunu ilia soge gesowaloba, ilia da Ga:ina:ne dunu oda mogili hame medole legei galu. Amo dunu iligaga fi dunu amo Soloumane ea udigili hawa: hamoma:ne sesesu. Amo dunu fi da A:moulaide, Hidaide, Belisaide, Haifaide amola Yebiusaide. Amo iligaga fi da udigili hamonanu, amoganini wali amola, udigili hawa: hamonana. ⁹ Be Soloumane da Isala:ili dunudafa amo udigili hawa: hamoma:ne hame sesesu. E da ili huluane ea dadi gagui wa:i dunu amola eagine ouligisu dunu amola dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola 'sa:liode' amola hosi fila heda:su dunu ili hamosu. ¹⁰ Udigili hawa: hamosu dunu da Soloumane ea moilai amola diasu gagubi hawa: hamosu hamoi. Amola ouligisu dunu 250 agoane da ili ouligili sesesu.

11 Soloumane da idua (Idibidi hina bagade idiwi) Da:ibidi Moilai bai bagade yolesili, hina bagade diasu amo Soloumane da igili gagui, amoga oule asi. Soloumane da amane sia:i, “E da Isala:ili hina bagade Da:ibidi ea diasu ganodini esalumu da hamedei. Bai adi sogebi Gode Ea Gousa:su Sema Gagili da dialu ba:sea, da hadigi hamoi dagoi ba:sa.”

12 Soloumane da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne Iasu amola Hahawane Gilisili Olofole Iasu, amo oloda e da Hina Godema Debolo Diasu midadi gagui, amo da:iya gobele sali.

13 *E da Mousese Sema dedei defele, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu amo hadigi eso huluane hamosu. Amo hadigi eso da Sa:bade eso, oubi amola ode huluane, Oubi Gaheabolo Lolo Nasu, amola Lolo Nasu uadiana ode huluane hamoi, amo Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu, Ha:i Manu Gaheabolo Fai Lolo Nasu amola Sogega Fasela Diasu Lolo Nasu. 14 E da ea ada Da:ibidi (Gode Ea hawa: hamosu dunu) ea hamoma:ne sia:i defele, gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu amo da gobele salasu dunu ilia gesami hea:su fidi, amo ilia hawa: hamosu ilegei. Amola e da logo ga:su sosodo aligisu dunu ilia eso huluane hawa: hamosu ilegei. 15 Ili da liligi ligisisu sesei hawa: hamosu amola hawa: hamosu eno huluane, amo hina bagade Da:ibidi ea

hamoma:ne sia:i liligi huluanedafa didili hamosu.

16 Amogalu, Soloumane ea hamonanu liligi da hamoi dagoi ba:i. Debolo Diasu bai mui asili

---

* 8:13: Idisu 28:9-10; 28:11-15; 28:16 - 29:39; Gadili Asi 23:14-17; 34:22-23; Mousese ea Malasu 16:16

Debolo Diasu gagui dagoloba, hawa: hamosu huluane da didili hamoi dagoi ba:i.

¹⁷ Amalalu, hina bagade Soloumane da Isionegiba moilai amola Ila:de moilaiga asi. Isionegiba amola Ila:de da Idome soge ganodini Agaba Gogomai bega: dialebe ba:i.

¹⁸ Hina bagade Haila:me da dusagai gilisi ema iasi. Amola e da bagade dawa:su dusagai hawa: hamosu dunu, amo Soloumane ea hawa: hamosu dunu fidimusa:, asunasi. ⁽¹⁹⁾ Iliā amo dusagane gagai amo ganodini foga mini asili, Oufe sogega doaga:i. Amoga ilia da Soloumanema gouli defei 12 danese agoane gaguli misi.

9

Siba Sogega Uda hina bagade da Sofe Misi (1 Hina 10:1-13)

¹ *Siba sogega uda hina bagade da Soloumane ea gasa bagade hou nababeba:le, e da Yelusaleme moilai bai bagadega ema gasa bagadewane adoba:musa: misi. E da ea fidisu dunu amola uda bagohame oule misi. Amola ga:mele amo da:iya da hedama:ne fodole nasu amola nina: hamomusa: noga:idafa igi amola gouli bagadedafa, amo e da oule misi. E da Soloumanema gousa:beba:le, e da ea asigi dawa:su defele, Soloumanema bagadewane adole ba:i. ² Soloumane da amo adole ba:su huluane defele bu adole i. Adole ba:su afadafa e bu adole imunu hamedei da hamedafa galu.

---

* **9:1:** Ma:diu 12:42; Luge 11:31

³ Siba sogega uda hina bagade da Soloumane ea bagade dawa:su nabi. E da hina bagade diasu ea gagui liligi, amo ba:i dagoi. ⁴ E da ha:i manu amo hina bagade diasu ea esalebe dunu ilia da nasu amola Soloumane ea eagene ouligisu dunu ilia diasu amola ea hawa: hamosu dunu ilia hamobe amola ilia afaididi salasu abula amola hawa: hamosu dunu amo da ea lolo nabe ganodini e fidi amola gobeles salasu hou e da Debolo Diasuga hamoi, amo huluane ba:beba:le, Siba uda hina da baligili fofogadigili, dogo gulugului ba:i.

⁵ E da hina bagade Soloumanema amane sia:i, “Na sogega esaloba, na da dia hou amola bagade dawa:su hou nabi dagoi. Na da wali ba:sa - amo huluane da dafawanedafa. ⁶ Be amo na da dafawaneyale hame dawa:beba:le, na da nisu amo ba:musa:, guiguda: misunusa: dawa:i. Be dia hou la:idi fonobahadi fawane na da nabi. Dia bagade dawa:su amola gaguiwane hou da nama adoi amo bagade baligisa. ⁷ Dia hawa: hamosu dunu da eso huluane dili esalebeba:le amola dia bagade dawa:su sia: nabalebeba:le, ilia da hahawane bagade. ⁸ Dia Hina Godema nodoma! E da Dima hahawane bagade hou amo olelema:ne, di Isala:ili fi amo ouligima:ne ilegei. E da Isala:ili fi ilima eso huluane mae fisili asigimuba:le, e da di Ea sema noga:le ouligima:ne amola Isala:ili molole ouligima:ne, ilegei dagoi.”

⁹ Siba sogega uda hina bagade da hina bagade Soloumanema iasu liligi e da gaguli misi, amo ema i. Amo da gouli defei danese

biyaduyale gadenei amola hedama:ne fodole nasu amola nina: hamosu noga:idafa igi bago-hame. Hedama:ne fodole nasu amo e da ema i da, eno dunu musa: ema iasu amo bagadewane baligi.

¹⁰ (Haila:me ea dusagai gilisi da Oufe sogega gouli bagade gaguli misi. Amola ilia da amoga 'yunibe' ifa amola nina: hamosu igi bago-hamedafa gaguli misi. ¹¹ Soloumane da amo 'yunibe' ifa amoga fa:gu amo Debolo Diasu amola hina bagade diasu ganodini hahamoi. Amola amoga e da sani baidama amola 'laia' amo gesami hea:su dunu fidima:ne hahamoi. Amo 'yunibe' ifa da noga:idafa. Dunu da musa: agoai liligi Isala:ili amoga hame gaguli misi. Amola fa:no, agoai liligi da Isala:ili sogega hamedafa ba:i.)

¹² Hina bagade Soloumane da Siba sogega uda hina bagade ema ea adole ba:i liligi huluane ema i. Amola Siba sogega uda hina bagade da ema hahawane dogolegele iasu iabeba:le, amo huluane defele e da Siba hina bagade udama i. Amalalu, uda hina bagade amola ea hawa: hamosu dunu da Siba sogega buhagi.

*Hina bagade Soloumane ea Bagade Gagui
(1 Hina 10:14-25)*

¹³ Ode huluane hina bagade Soloumane da gouli defei danese 20 agoane baligili lasu. ¹⁴ Amola e da bidi lasu ouligisu dunuma su ('da:gisi') lai. E da bidi lasu hou hamobeba:le eno baligili gale lai. Amola Ala:ibia hina bagade amola Isala:ili gilisisu sogega bai ouligisu dunuma

bidi afadenei ianusu lai. ¹⁵ Soloumane da sia:beba:le, ilia da da:igene ga:su bagade 200 agoane hahamoi. Amo afae afaega ilia da gouli defei 6gilougala:me agoane amoga dedebole legele ga:i. ¹⁶ Amolawane, e da da:igene ga:su fonobahadi 300 agoane hamone, ilima gouli defei2 gilougala:me gadenene, amoga dedebole legele gaga:i. Ea sia:beba:le, ilia da amo da:igene ga:su huluane Lebanone Iwila Sesei amo ganodini sali.

¹⁷ Amolawane, ea hamoma:ne sia:beba:le, ilia da fisu bagadedafa hamoi. Amo fisu la:idi dila da 'aifoli' amoga dedebei amola eno la:idi da gouli noga:idafa amoga dedebei. ¹⁸ - ¹⁹ Amo fisu da:iya heda:su fofa:gui da gafeyale ba:i. Fa:gu afae afae amo ea bidiga huluane da laione wa:me agoaila dedenesisi ba:i. Amo gilisili da laione agoaila fagolisi galu ba:i. Fisul baligiadili da bulamagau gawali ea dialuma agoaila dedenesisi ba:i. Amola fisu ea lobo ligisisu aduna la:idi gadili da laione agoaila dedenesisi ba:i. Fisul amo agoai da fifi asi gala huluane amo ganodini afae hamedafa ba:i. ²⁰ Soloumane ea hano nasu faigelei huluane da gouligamusu hahamoi. Amola gobelesu nasu liligi amola gasa:le nasu liligi huluane Lebanone Iwila Sesei amo ganodini dialu da gouligamusu hahamoi. Liligi afae da silifaga hame hahamoi. Bai Soloumane ea esalebe eso amoga, ilia da silifa bagade hame hanai galu. ²¹ Soloumane da dusagane gagai gilisisu amo da gilisili Haila:me ea dusagane gagai gilisisu, hano wayabo bagadega ahoanu. Ode udiana gidigili, ea dusagane gagai gilisisu da

gouli, silifa, 'aifoli' amola 'magi' ohe gaguiwane, ema buhagisu.

²² Hina bagade Soloumane ea bagade dawa:su hou amola bagade gagui hou da osobo bagadega hina bagade huluane ilia hou baligi dagoi ba:i.

²³ Amola fifi asi gala huluane da bagade dawa:su amo Gode da ema i, amo nabimusa:, ema misunu hanai galu.

²⁴ Ode huluane mae fisili, ilia da e ba:la manoba, bidi gagulimusu masu. Iliia da silifa, gouli, abula, gegesu liligi, hedama:ne fodole nasu, hosi amola 'miule' amo gagaguli mafia:su.

²⁵ †Soloumane da gegemusa:gini, sa:liode se-sei 400 agoane amola dadi gagui dunu fila heda:ma:ne hosi 12,000 agoane gagadoi. Mogili e da Yelusaleme moilai bai bagadega dialoma:ne yolesi. Amola mogili e da moilai oda enoenoi amoga dialoma:ne yolesisi. ²⁶ ‡E da hina bagade huluane amo da soge Iufala:idisi Hanoga asili Filisidini soge amola Idibidi alaloo doaga:i, amo ouligisu, e da ili huluanema ouligisudafa esalu.

²⁷ Soloumane ea ouligibi ganodini, silifa da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini bagadewane dialebeba:le, udigili gele agoai diafulubi ba:i. Amola dolo ifa da gilisidafaba:le, 'sigamo' udigili ifa Yuda agolo sogega lelefulubi ilia idi defele agoai ba:i.

²⁸ §Hina bagade ea bidi lasu ouligisu dunu da Musa:li amola Silisia soge amoga hosi bidi lale, Isala:ili sogega oule misi.

---

† 9:25: 1 Hina 4:26 ‡ 9:26: Mui 15:18; 1 Hina 4:21 § 9:28: Mousese ea Malasu 17:16

Soloumane ea Bogoi
(1 Hina 11:41-43)

²⁹ Hou huluane amo Soloumane hamoi, ea hawa: hamosu mui amola dagosu, amo da “Balofede dunu Na:ida:ne ea Hamonanusu Meloa, amola Siailou dunu Ahaidia ea Ba:la:lusu Meloa” amola “Balofede Dunu Idou ea Esalebe Ba:i Meloa”, amo ganodini dedene legei. Amo meloa dedei ilia da amolawane da Isala:ili hina bagade Yeleboua:me ea hou olelesa. ³⁰ E da Yelusalem moilai bai bagadega esala, ode⁴⁰agoane Isala:ili fi ouligisu. ³¹ E da bogole, Da:ibidi Moilai bai bagade amo ganodini uli dogonesali. Eagofe Lihouboua:me da e bagia Isala:ili hina bagade hamoi

10

Isala:ili ga (north) Fi Ilia da Odoga:i
(1 Hina 12:1-20)

¹ Isala:ili ga (north) fi dunu huluane da Lihouboua:me hina bagade hamomusa:, Siegeme moilai bai bagadega gilisila misi. Lihouboua:me da amoga asi. ² Be Yelouboua:me (Niba:de egefe - e da Soloumaneba:le Idibidi sogega hobeai) e da amo hou nababeba:le, Idibidi soge fisili, buhagi. ³ Isala:ili ga (north) fi huluane da e ilima misa:ne sia:na asi. Amalalu, ilia da gilisili Lihouboua:mema asili, amane sia:i,

⁴ “Dia ada Soloumane da ninima gasa fili hamobeba:le, ninia dioi bagade nabasu.

Di da amo gasa fili olelesu hou fisili, amola ninia dioi hagilisia, amola nini asabole esaloma:ne hamosea, ninia da dima molole fa:no

bobogemu.” ⁵ Lihouboua:me da bu adole i, “Na da eso uadiana esalu, bu masea, dilima bu adole imunu.” Amaiba:le, ilia da fisili asi. ⁶ Hina bagade Lihouboua:me da asigilai dunu (amo da musa: ea ada Soloumane ea fada:i sia: fidisu dunu) ilima amane adole ba:i, “Dilia adi dawa:bela:? Na da amo dunuma adi adole ima:bela:?”

⁷ Iliamane adole i, “Di da amo dunu fi noga:le fidimusa: dawa:sea, di ilia adole ba:su amoma asigiwane bu adole ima. Amasea ilia da eso huluane dima molole hawa: hamomu.”

⁸ Be Lihouboua:me da asigilai dunu, ilia fada:i sia: hame nabi. Be amomane e da ayeligi dunu e ili gilisili asigilai, ilia sia: fawane nabi. Bai e da ayeligi dunu ili amo ea fada:i sia: fidisu dunu hamoi. ⁹ E da ilima amane adole ba:i, “Dilia da nama adi hamoma:ne fada:ne sia:sala:? Amo dunu ilia da nama, ilia asabole esaloma:ne hamoma:ne sia:sa. Na da ilima adi sia:ma:bela:?”

¹⁰ Iliamane adole i, “Di ilima amane adole ima, ‘Dilia da na ada da gasa fili hamosu dawa:sala:? Hame mabu! Na lobo sogo fonobahadi ea defei da na ada ea buluga:su dedei amo baligisa.’

¹¹ Amola ilima eno adole ima, ‘Dafawane! Na ada da dili dioi bagade nabima:ne hamoi. Be na da dioi bagade baligili dilima imunu. Na ada da dili fegasu efe amoga fai. Be na da fegasu efe bagadedafa amoga dili famu!’ ”

¹² Eso osoda baligili, Yelouboua:me amola dunu huluane, hina bagade Lihouboua:me ea hamoma:ne sia:i defele, ema sinidigi.

¹³ Lihouboua:me da asigilai dunu ilia fada:i sia: mae dawa:le, dunu huluane ilima gasa fili

sia:i. ¹⁴ E da ayeligi ilia fada:i sia: defele sia:i. E amane sia:i. “Dilia da na ada da gasa fili hamosu dawa:sala:? Hame mabu! Na lobo sogo fonobahadi ea defei da na ada ea buluga:su defei amo baligisa. Dafawane! Na ada da dili dioi bagade nabima:ne hamoi. Be na da dioi bagade baligili dilima imunuu. Na ada da dili fegasu efe amoga fai. Be na da fegasu efe bagadedafa amoga dili famu!’ ” ¹⁵ Hina Gode Ea hanaiga, hou amo E da Siailou Balofede (Gode Sia: Alofesu dunu) Abaidia ea lafidili amo Yelouboua:me (Niba:de egefe) ema sia:i, amo doaga:i dagoi ba:i. Hina bagade Lihouboua:me da dunu fi ilima gasa fili hamoi, amo ea bai da goea.

¹⁶ *Dunu huluane da hina bagade da ilia sia: nabimu higa:i, amo ba:beba:le, ilia da amane halale sia:i, “Da:ibidi amola ea sosogo fi fisi-agama! Ili da nini hamedafa fidisu! Isala:ili dunu! Ninia da afia:la:di! Lihouboua:me hisu ouligima:ma!”

Isala:ili dunu da amanewane odoga:su. ¹⁷ Amola Lihouboua:me da dunu fi Yuda soqe ganodini, amo fawane ouligimu ba:i.

¹⁸ Amalalu, hina bagade Lihouboua:me da udigili sesei hawa: hamosu dunu ilia ouligisu dunu A:dounaila:me amo Isala:ili dunuma asunasi. Be ilia da e igiga gala:le medole legei. Amo ba:beba:le, Lihouboua:me da ea ‘sa:liode’ amo da:iya fila heda:le, Yelusaleme moilai bai bagadega hobeale asi. ¹⁹ Amo eso fa:no, Isala:ili

---

* **10:16:** 2 Sa:miuele 20:1

ga (north) fi dunu da Da:ibidi ea ouligisu sosogo fi ilima lelele esalu.

11

Siema:ia ea Ba:la:lusu (1 Hina 12:21-24)

¹ Lihouboua:me da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:lalu, e da baligili noga:i dadi gagui dunu 180,000 agoane, amo Yuda amola Bediamini fi ilima gilisi. E da gegene, bu ga (north) Isala:ili fi ili bu ouligimusa: dawa:i. ² Be Gode da Ea Sia: Alofesu dunu (balofede) Siema:ia ema amane sia:i, ³ "Lihouboua:me amola Yuda amola Bediamini fi dunu huluane ilima amane sia:sima, ⁴ 'Dilia fidafa Isala:ili dunu ili mae doagala:ma! Dilia huluane diasuga masa! Hou da wali doaga:i amo da Na hanaiga

doaga:i." Ilia huluane da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i nabi dagoi, amola ilia diasuga buhagi.

Lihouboua:me da Yuda moilale gagai amo Gagili Sali

⁵⁻¹⁰ Lihouboua:me da Yelusaleme ganodini esalu. Ea sia:beba:le, Yuda dunu da moilai bai bagade hagudu dedei, amo gagili sali:- Be-deleHEME, Ida:me, Degoua, Bedese, Siougou, Adala:me, Ga:de, Malisia, Sife, A:doula:me, La:igisi, Asoga, Soula, A:idualone amola Hibalone.

¹¹ E da amo huluane gasawane gagili sali, amola afae afae ouligima:ne, ouligisu dunu ilegei. Afae afae amo ganodini, e da ha:i manu, olife susuligi amola waini hano lidili legei. ¹² Amola ea da da:igene ga:su amola goge agei, amo gagili sali

moilai bai bagade ganodini lidili legei. E da Yuda fi amola Bediamini fi gasawane ouligima:ne agoane hamosu.

Gobele Salasu Dunu amola Lifai Fi Dunu da Yuda Sogega Misi

¹³ Gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu, ilia da Isala:ili soge fisili, ga (south) Yuda sogega misi. ¹⁴ Lifai fi dunu da ilia ohe fi ilia ha:i nasu soge amola eno soge fisili, Yuda sogega amola Yelusaleme moilai bai bagadega misi. Bai hina bagade Yelouboua:me amola e bagia dunu da ilia Hina Godema gobelesalasu hawa: hamomu logo ga:i dagoi. ¹⁵ *Yelouboua:me da hi hanaiga, gobelesalasu dunu amo da ogogosu 'gode' amola wadela:i a:silibu amola ea loboga hamoi bulamagau mano gawali agoai, ilima nodone sia:ne gadosu hou ouligima:ne, ili ilegei. ¹⁶ Isala:ili fi huluane amoga, nowa da Isala:ili Hina Godema moloiwane fa:no bobogemusa:dawa:i, ilia da Isala:ili soge fisili, Lifai fi dunuma fa:no bobogele, Yelusalemega asi. Bai ilia da ilia aowalalia Hina Godema gobelesalasu hou hamomusa: hanai galu. ¹⁷ Amo dunu da Yuda fima gilisibiba:le, Yuda da gasa bagade ba:i. Ode udianaga, ilia da Soloumane egefe Lihouboua:me fuligala:i. Amola ilia da hina bagade Da:ibidi amola hina bagade

Soloumane ela esalebe galu, amo defele, ilia da hahawane esalu.

Lihouboua:me ea Sosogo

---

* 11:15: 1 Hina 12:31

18 Lihouboua:me da Ma:ihala:de lai. Ma:ihala:de ea ada da Yelimode (Da:ibidi egefe). Ea ame da A:biha:ile (Ilaia:be idiwi amola Yesi ea aiya:). 19 Lihouboua:me amola Ma:ihala:de elea dunu mano da Yeuse, Siemalaia amola Sa:iha:me. 20 Fa:no, Lihouboua:me da Ma:iaga (A:basalome idiwi) amo lai. Eleagefelali da Abaidia, A:da:i, Sisa amola Siloumode. 21 Lihouboua:me da udadafa 18 agoane lai amola gidisedagi uda 60 agoane lai. Egefelali idi da 28 agoane, amola idiwilali idi da 60 agoane. Hi dogolegeidafa uda da Ma:iaga. 22 Ma:iaga amola egefe Abaidia da Lihouboua:me ea dogolegeidafa. Amaiba:le, Lihouboua:me da Abaidia amo e bagia hina bagade hamoma:ne ilegei. 23 Lihouboua:me da dawa:iwane hamonanusu. E da egefelali ilima hawa: hamosu ilegei. Ea sia:beba:le, ilia da Yuda amola Bediamini soge amola gagili sali moilai bai bagade, amo ganodini ouligisu hawa: hamosu. E da liligi bagade ilima i, amola ilia lama:ne, uda bagohame ilima i.

12

Idibidi Dunu da Yuda Soge Doagala:le, Golili Sa:i
(1 Hina 14:25-28)

1 Lihouboua:me da gasa fili, ea ouligisu hou didili lalegagui dagoloba, e amola ea fi dunu da hedolowane, Hina Gode Ea Sema yolesia-gai. 2 Ilaia da Hina Godema baligi fa:iba:le, Lihouboua:me ea ouligibi ode bi amoga, ilia da se iasu ba:i. Idibidi hina bagade Siaisia:ge da

Yelusaleme doagala:i. ³ Siaisia:ge ea dadi gagui wa:i da sa:liode 1,200 agoane, hosiga fila hedai dadi gagui dunu 60,000 agoane amola dadi gagui dunu eno idimu hame gala. Ea dadi gagui dunu mogili da Libia, Sagimi amola Idioubia sogega misi. ⁴ E da Yuda gagili sali moilai bai bagade huluane susuguli, mogodigili ahoana, Yelusaleme doaga:i.

⁵ Balofede dunu Siema:ia da hina bagade Lihouboua:me amola Yuda ouligisu dunu (ili huluane da Siaisia:gema beda:iba:le, Yelusaleme ganodini gilisili esalebe ba:i) ilima asili, amane sia:i, "Hina Gode da dilima amane sia:ne iaha, 'Dilia da Na fisiagaiba:le, Na da Siaisia:ge amo ea dili hasalima:ne, fisiagai dagoi.' "

⁶ Lihouboua:me amola Yuda ouligisu dunu da ilia wadela:i hou gogosiane fofada:i. Iliamane sia:i, "Dafawane! Hina Gode Ea wali hamobe da moloidafa."

⁷ Hina Gode da amo ba:beba:le, bu Siema:iama amane sia:i, "Iliamane wadela:i hou gogosiane fofada:iba:le, Na da ili hame gugunufinisimu. Be Siaisia:ge da ili doagala:sea, ilia da gugunufinisidafa hame ba:mu. Na ougidafa hou da Yelusalemema hame doaga:mu. ⁸ Be Siaisia:ge da ili hasalimu. Nama hawa: hamosu hou amola osobo bagade ouligisu dunuma hawa: hamosu hou da hisu. Amolia da dawa:mu."

⁹ *Hina bagade Siaisia:ge da Yelusaleme misini, e da Debole Diasua amola hina bagade diasua, noga:i liligi huluane susugui. E da huluanedafa susugui dagoi, amola gouliga hamoi

---

* 12:9: 1 Hina 10:16-17; 2 Hou Olelesu 9:15-16

da:igene ga:su, Soloumane ea hamoi liligi, amo huluane susugui.

¹⁰ Amo buga:ma:ne, Lihouboua:me da eno da:igene ga:su, balasega hamoi. E da amo ouligima:ne, logo ga:su sosodo aligisu dunu ilegei. ¹¹ Eso huluane, Lihouboua:me da Debolo Diasuga ahoasu, sosodo aligisu dunu da da:igene ga:su gaguli ahoasu. Amalu, ilia da bu sosodo aligisu sesei ganodini ligisisu. ¹² E da Hina Gode Ea se iasu hame hihiba:le, Hina Gode da e dafawanedafa hame gugunufinisi. Amola Yuda fi da bu hahawane ba:i.

Lihouboua:me ea Ouligibi Hou.

¹³ Lihouboua:me da Yelusalemega esala, ea ouligisu hou hamosu. Ea gasa da bu heda:i. E da lalelelele, ode 45 esalu, Yuda fima ouligisu hou mui, amola e da Yelusalemega esala, ode 17 agoane Yuda fi ouligisu. (Hina Gode da Isala:ili soge ganodini, Ema nodone sia:ne gadosu sogebi, Yelusaleme moilai bai bagade, amo fawane ilegei.) Lihouboua:me ea ame da Na:ima. Na:ima da A:mounaide uda.

¹⁴ Lihouboua:me da wadela:le hamosu. Bai e da Hina Gode Ea hanai hou hame hogosu. ¹⁵ Lihouboua:me ea hou, e da muni hahamona asili dagoi, amola ea sosogo fi ilia hou, amo da “Balofede Dunu Siema:ia ea Hamonanu” meloa dedei amola “Balofede Dunu Idou ea Hamonanu” meloa dedei amo ganodini dedene legei. Lihouboua:me da mae fisili, Yelouboua:mema gegenanu. ¹⁶ Lihouboua:me da bogoloba, ilia da ea da:i hodo amo Da:ibidi ea Moilai bai bagadega hina bagade ilia dogonesisu sogebi amoga gele

gelaboga sali. Egefe Abaidia da e bagia, Yuda fi dunu ilia hina bagade hamoi.

13

Abaidia da Yelouboua:mema Gegei

(1 Hina 15:1-18)

¹ Yelouboua:me da Isala:ili fi hina bagade hamone, ode 18 agoane ouligilalu, Abaidia da Yuda hina bagade hamoi. ² E da ode udiana Yelusalemega esala, Yuda fi ouligisu. Ea ame da Ma:iaga (Iuliele idiwi). E da Gibia moilai bai bagadega misi.

Abaidia amola Yelouboua:me da ha lale gegei.

³ Abaidia ea dadi gagui dunu idi da 400,000 agoane. Ema gegemusa:, Yelouboua:me da dadi gagui dunu 800,000 agoane gilisi.

⁴ Amo dadi gagui wa:i aduna da Ifala:ime agolo sogega wa:i fi. Hina bagade Abaidia da Semala:imi goumia heda:le, Yelouboua:ne amola Isala:ili dunuma amane wele sia:i, "Na sia:be nabima!" ⁵ Dilia amo hou hame dawa:bela?: Isala:ili Hina Gode da eso huluane dialoma:ne gousa:su, Da:ibidi amola egaga fi ilima hamoi. E amane ilegele sia:i, 'Da:ibidi amola egaga fi da mae fisili, eso huluane Isala:ili fi ouligilalumu.

⁶ Be Yelouboua:me (Niba:de egefe) da ea hina bagade Soloumanema odoga:i.

⁷ Fa:no, e da hamedei wadela:i hamosu dunu gilisili, ilia da Soloumane egefe Lihouboua:me ema odoga:i. Lihouboua:me da ayeligi amola buluduiba:le, ilima dabe gegemu hamedei ba:i.

⁸ Be wali di da nama gegemusa: dawa:beba:le, di da ouligisu hou amo Hina Gode da Da:ibidi

amola egaga fi ilima ilegei, ilima gegemusa: dawa:lala. Di da dadi gagui wa:i bagadedafa oule misi, amola gouliga hamoi bulamagau gawali agoai Yelouboua:me ea loboga hamoi 'gode' amola gaguli misi.

⁹ Di da Hina Godema gobelesalasu dunu Elane egaga fi amola Lifai fi dunu huluane sefasi. Di da eno fifi lai dunu defele, dia hanaiga ogogosu gobelesalasu dunu ilegei. Nowa dunu da bulamagau gawali o sibi fesuale agoane gaguli masea, di da e 'gobelesalasu' dunu ilegesa. Amasea, e da dia ogogosu loboga hamoi 'gode' ilima gobelesalasu hou hamosa.

¹⁰ Be ninia da Hina Godedafa Ea hawa: hamonana. Ninia da E hame fisiagai. Elane egaga fi dunu da gobelesalasu hawa: hamonana, amola Lifai fi dunu da ili fidisa.

¹¹ Hahabe amola daeya huluane, ilia da Hina Godema gabusiga: manoma gobelesala, amola oloda da:iya ohe gogo gobelesala. Ili da agi ga:gi Godema ima:ne, amo noga:le dodofei fafai da:iya ligisisa amola daeya huluane gamali amo da gouliga hamoi bai da:iya lela, amo wa:sa. Ninia da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele hamonana. Be dilia da Hina Gode fisiagai dagoi.

¹² Gode Hisu da ninia bisilua, amola Ea gobelesalasu dunu da dalabede gaguiwane, ninia dima gegema:ne fulabomusa: momagele lela. Isala:ili fi dunu! Dilia aowalalia Hina Godema mae gegema! Dilia nini hasalimu da hamedei ba:mu."

¹³ Amogaluwane, Yelouboua:me da ea dadi gagui dunu mogili, ili Yuda dadi gagui wa:i bali-gia logo legema:ne asunasi. E da eno dadi gagui

amo Yuda wa:i midadi doagala:ma:ne asunasi. ¹⁴ Yuda dadi gagui dunu da ba:le gagaloba, ili eale disi ba:i. Iliia da Hina Godema ili fidima:ne disa wele sia:i, amola gobebe salasus dunu da dalabede fulaboi. ¹⁵ Yuda dadi gagui dunu da ha:giwane wele sia:ne, Isala:ili dadi gagui wa:i doagala:i. Abaidia hi bisili doagala:i. Gode da Yelouboua:me amola Isala:ili dadi gagui wa:i hasali. ¹⁶ Isala:ili dunu da Yuda dadi gagui dunuba:le hobeale asi. Gode da ili fidiba:le, Yuda dadi gagui ilia Isala:ili hasali. ¹⁷ Abaidia amola ea dadi gagui wa:i da Isala:ili dadi gagui wa:i dafawanedafa hasali. Iliia da Isala:ili bisilua dadi gagui dunu 500,000 agoane medole legei. ¹⁸ Yuda dunu da ilia aowalalia Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:beba:le, amo Ea fidima:ne adole ba:beba:le, ilima ha lai dunu amo hasali dagoi ba:i.

¹⁹ Abaidia da Yelouboua:me ea dadi gagui wa:i se bobogele, Isala:ili moilai bai bagade mogili susugui. Amo da Bedele, Yesiana, Ifalone amola moilai fonobahadi amo sisiga:le dialu. ²⁰ Yelouboua:me ea gasa da fisi ba:i. Abaidia da Yuda soqe ouligiloba, Yelouboua:me da ea gasa hou bu hame lai. Fa:nowane, Hina Gode da e fane legei dagoi.

²¹ Be Abaidia ea gasa da bu bagade heda:i. E da uda ba:lisi (14) agoane lai amola egefelali idi da 22 agoane amola idiwilali idi da silisi (16) agoane. ²² Abaidia ea eno hamonanusu amola ea sia: amo da "Balofede Dunu Idou ea Hamonanu" meloa dedei amo ganodini dedene legei.

14

Hina bagade A:isa da Idioubia Fi Hasalasi

¹ Hina bagade Abaidia da bogoloba, ilia da e Da:ibidi ea Moilai bai bagadega hina bagade ilia bogoi salimusa: gele gelabo dogonesi dialu, amoga sanasi. Abaidia da bogoloba, ea mano A:isa da hina bagade hamobeba:le, Yuda dunu ilia ode nabuane agoane hahawane olofoiwane esalu. ² A:isa da Hina Gode, ea Godedafa amo e hahawane ba:ma:ne, hou moloi amola noga:le hamosu. ³ A:isa da ga fi dunu ilia gobebe salasu fafai amola ogogosu 'gode'ma sia:ne gadosu sogebi amola ilia sema duni bugi amo huluane mugululi fofasi. Amola ogogole 'gode' Asila agoaila loboga hamoi, amo huluane abusa:le sasali. ⁴ A:isa e da Yuda dunuma, ilia Hina Gode, Ea hou defele hamoma:ne, fada:i sia:su. Ili aowalalia Gode Ea olelei amola hamoma:ne sia:i defele, nabawane hamoma:ne fada:i sia:nanasu. ⁵ Bai e da moilai bagade ganodini ogogole 'gode'ma sia:ne gadosu sogebi amola gobebe salasu fafai amo Yuda soqe ganodini dialu, huluane mugululi fasi dagoiba:le, ea oule fi da hahawane bagade galu. ⁶ E da Yuda moilai bai bagade gagili sali. Amola e esalebe galu, Yuda moilai bai bagade huluane amo ganodini noga:le gagole gagai dagoiba:le, ode bagohame halasu mae ba:le hahawane esalusu, amola Hina Gode da ema hahawane olofosu hou i. ⁷ E da Yuda fi dunu ilima amane sia:i, "Niniamone moilai bagade huluane noga:le gagagola heda:le logo agenesisi amo ga:sisili banenesisila:di. Ninia da Hina Gode Ea sia: nabawane hamobeba:le,

hahawane fi esala. Ea da nini noga:le ouligili noga:le gagagulasa.” Amola ilia noga:le moi lale, diasu gaguli, didili fifi ahoanu. ⁸ Hina bagade A:isa ea dadi gagui wa:i da Yuda fi 300,000 agoane amola Bediamini fi dunu 280,000 agoane. Yuda fi dunu ilia da da:igene ga:su bagade amola goge agei gagui. Bediamini fi dunu da da:igene ga:su fonobahadi amola oulali gagui galu. Amo dunu huluanedafa da medenegini dadawa:su, amola noga:le adoba:i dunu galu.

⁹ Idioubia dunu ea dio amo Sila ea dadi gagui idimu hamedei dunu amola ‘saliode’ 300 agoane ilia Yuda fi ilima doagala:la misi. Ili da gusuba:i mogodigili, Malisia moilai bai bagadega doaga:i. ¹⁰ A:isa da dabe gegena asi, amola gegesu sogebi Sefada Fago, Malisia moilai bai bagade gadenene amogawi wa:i fi dialu. ¹¹ Hina Bagade A:isa ea Godema amane sia:ne gadoi, “Hina Bagade! Di da gasa hamedei dadi gagui dunu amo gasa bagade dadi gagui defele ili gasa lama:ne hamosu dawa:. Hina Gode! Waha Dia nini fidima! Bai ninia da Dima fawane dafawaneyale dawa:beba:le, amola Dia Dioba:le, amo dadi gagui bagohame ilima gegemusa: misi. Hina Bagade, Di da

ninia Godedafa. Dunu afaega Di hasalasimu hamedei.”

¹² A:isa ea dadi gagui dunu da Idioubia dadi gagui dunuma doagala:beba:le, Hina Gode da Idioubia dadi gagui hasalasi. ¹³ Idioubia dunu da hobea:iba:le, A:isa ea dadi gagui dunu da ili se bobogele, Gila moilai bai bagadega doaga:i. Amaiba:le, Idioubia dadi gagui dunu bagohame

medole legeiba:le, sagisimu hamedei ba:i. Hina Gode amola Ea dadi gagui wa:i da ilia hasali dagoi. Amola dadi gagui dunu da liligi bagohame susugui. ¹⁴ Amalalu, A:isa ea dadi gagui dunu ilia da moilai amo da Gila gadenene dialu, amo huluane gugunufinisi. Bai dunu huluane da Hina Godeba:le bagadewane beda:i. Iliia da moilai huluane mugululi, liligi bagohame susugui. ¹⁵ Iliia da ohe oule fi dunu amo huluane doagala:le, amola sibi amola ga:mele bagohame susugulalu, Yelusaleme moilai bai bagadega buhagi.

15

A:isa Ga:ba Hou Hamoi

¹⁻² Gode Ea A:silibu da A:salaia (Oudede egefe) ema aligila sa:i. Amola e da hina bagade A:isa ba:musa: asi. E da amane wele sia:i. “Hina bagade A:isa! Amola Yuda fi amola Bediamini fi dunu huluane! Na sia: nabima! Dilia da Hina Godema noga:le fa:no bobogesea, E da dilima gamu. Dilia E hogosea, E ba:mu. Be dilia E baligi fa:sea, E da dili fisidigimu. ³ Eso bagohame, Isala:ili fi da Godedafa hamedene, gobelesalasu olelesu dunu hamedene, amola sema hamedenewane esalu. ⁴ Be se nabasu da ilima doaga:loba, ilia da Isala:ili Hina Godema bu sinidigi. Iliia da E hogolalu, ba:i dagoi.

⁵ Amo esoga, dunu da hahawane halegale lalumu hamedei ba:i. Bai bidi hamosu amola wili gala:su, amo soge huluane ganodini ba:i. ⁶ Fi afae da fi eno amo banenesi. Moilai bai bagade da eno moilai bai bagade amo banenesi. Bai Gode da amo se nabasu ilima i dagoi. ⁷ Be dilia da gasa

fili, mae da:i dioma. Dilia hawa: hamobeba:le, bidi noga:i lamu.”

⁸ A:isa da A:salaia (Oudedede egefe) amo ea ba:la:lusu sia: nababeba:le, ea dogo denesi. E da ogogosu ‘gode’ loboga hamoi liligi huluane Yuda soqe, Bediamini soqe amola moilai bai bagade huluane e da Ifala:ime sogega susugui, amo ganodini dialu amo mugululi fasi. Amola e da Hina Gode oloda amo da Debolo Diasu gagoi ganodini dialu, amo bu dodoa:i.

⁹ Ifala:ime, Ma:na:se amola Simione fi dunu bagohame da Isala:ili fisili, A:isama gai. Bai ilia Hina Gode da A:isama gai ba:i. A:isa da ili huluane, amola Yuda amola Bediamini fi dunu ema misa:ne sia:i. ¹⁰ Ili huluane da oubi osoda amola ode 15 A:isa ea ouligibi galu, Yelusalemega gilisi. ¹¹ Amo esoga, ilia da ilia susugui liligi mogili, Hina Godema gobelesalasu hamoi. Ili da bulamagau 700 agoane amola sibi 7,000 agoane gobelesali. ¹² Ili aowalalia Hina Godema ilia asigi dawa:su huluane, amola ilia a:silibu huluane, amoga Ema nodone sia:ne gadolaloma:ne, ilegele sia:i dagoi.

¹³ Nowa da ayeligi o da:i hamoi, dunu o uda, amo da Hina Godema nodone sia:ne gadomu hihisia, ilia da amo medole legema:ne sia:i.

¹⁴ Ili da Hina Gode Ea Dioba:le, amo ilegele sia:su noga:le ouligima:ne wele sia:i. Amalalu, ilia ha:giwane wele sisia:sa, dalabede fulabosu.

¹⁵ Yuda dunu huluane da amo ilegele sia:su (gousa:su) noga:le hamoiba:le, hahawane bagade ba:i. Ili da Hina Godema nodone sia:ne gadobeba:le, hahawane bagade ba:i. Hina Gode

da ili lale sali, amola Ea hamobeba:le, ili sisiga:le fi da ili hame doagala:i. ¹⁶ Hina bagade A:isa da ea aiya: Ma:iaga amo sefasi. Bai e da ogogosu uda 'gode' Asila, ema nodone sia:ne gadoma:ne, wadela:idafa 'gode' liligi ea loboga hamoi. A:isa da amo loboga hamoi 'gode' aba sasalili, Gidalone Fagoga ulagisi. ¹⁷ A:isa da ea esalusu huluane ganodini, Hina Godema madelagili esalebe ba:i. Be ogogosu 'gode' ilima nodone sia:ne gadosu sogebi mogili, e da hame gugunufinisi. ¹⁸ E da noga:i liligi amo ea eda Abaidia da Godema modale ligiagale i, amola gouli amola silifa amo hisu da modale ligiagale i, amo huluane Debolu Diasu ganodini lidili legei. ¹⁹ Isala:ili fi da olofole esalu, amogainini A:isa ea ouligibi ode 35 da doaga:i.

16

Isala:ili Fi da Yuda Fi Doagala:i (1 Hina 15:17-22)

¹ Yuda hina bagade A:isa ea ouligibi ode 36 amoga, Isala:ili hina bagade Ba:iasia da Yuda soqe doagala:le, golili sa:ili, e da Yuda gadili ahoasu logo ga:ma:ne, muni La:ima moilai gagili sali. ² Amaiba:le, hina bagade A:isa da silifa amola gouli huluane Debolu amola hina bagade diasu amo ganodini hame lai dialebe ba:i, amo lale, eagine ouligisu dunu ilia Dama:saga:se moilai bai bagade, Silia hina bagade Beneha:ida:de (Da:balimone egefe amola Hisione ea aowa) amoma imunusa: gaguli masa:ne sia:i. Amola e da ilia ema amane

sia:ma:ne sia:si, ³ “Ani da anianini, ania adalali defele, dogolegemu da defea. Amo silifa amola gouli da digili hahawane dogolegele iasu. Wali di amola Isala:ili hina bagade Ba:iasia alialisu gousa:su hamoi amo damuma. Amasea, e da ea dadi gagui na soqe ganodini asunasili esala, amo fadegale fasimu.”

⁴ Hina bagade Beneha:ida:de da A:isa ea sia:i hahawane ba:i. Amaiba:le, e da ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola dadi gagui dunu ilia Isala:ili moilale gagale fi amo ili doagala:ma:ne, asunasi. Ili da Aidione, Da:ne, A:ibele Bede Ma:iga moilale gagai, amola Na:fadalai soqe moilai bai bagade huluane (amo ganodini ilia liligi ligisisu) fefedele lai. ⁵ Hina bagade Ba:iasia da amo hamoi sia: nababeba:le, La:ima moilai gagili salalu, amo yolesili, fisili asi. ⁶ Amalalu, hina bagade A:isa da Yuda soqe ganodini amo dunu huluanedafa da gele amoga Ba:iasia da La:ima gagili sali, amo gaguli masa:ne sia:si. Amo liligi lale, A:isa da Bediamini soqe moilai bai bagade Giba amola Misiba moilai bai bagade, amo gagili sali.

Balofede Dunu Hana:inai

⁷ Amogalu, balofede dunu Hana:inai da hina bagade A:isama asili, amane sia:i, “Di da Hina Gode Ea fidisu dafawaneyale mae dawa:le, be Silia hina bagade ea fidisu fawane lai dagoiba:le, Isala:ili hina bagade ea dadi gagui wa:i da diba:le hobeai dagoi.

⁸ Idioubia dunu amola Libia dunu ilia dadi gagui wa:i amolawane da bagadedafa ba:i, amola

ilia sa:liode amola hosiga fila heda:i dunu da bagohame ba:i. Be di da Hina Gode Ea fidisu hou dafawaneyale dawa:beba:le, E da dima hasalasu hou i dagoi. ⁹ Hina Gode da osobo bagade fi huluane dadawa:le sosodo ouligisa. Amola E da nowa dunu Ema madelagi amola hame hagasea, ema gasa iaha. Di da gagaoule hamoi dagoi. Amaiba:le, wahawinini, di da gegenana ahoanumu.” ¹⁰ Amo sia: nababeba:le, A:isa da ougi bagade ba:i. Ea sia:beba:le, ilia da balofede dunu sia:inega lagili yolesi. Amogalu, A:isa da muni Yuda fi dunu mogili ilima dodona:gi hou hamosu.

A:isa da Bogoi
(1 Hina 15:23-24)

¹¹ Hou huluane hina bagade A:isa hamoi, ea muni hamoi asili ea bogosu, amo huluane da “Yuda hina bagade ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

¹² A:isa ea ouligibi ode 39 amoga, e da olobeba:le, emo gasuga:igi. Be amomane, e da Hina Godema hame sinidigi. E da udigili manoma legesu dunu ilima e fidima:ne hogoi. ¹³ E da olole, ode aduna gidigili, bogoi. ¹⁴ Ili da ea da:i hodo amo gele gelabo hisu dogoi Daibidi ea Moilai bai bagadega dialu, amo ganodini sali. Ili da ha:i manu fodole nasu amola gabusiga: manoma ea da:i hodoma dogone salimusa: momagama:ne legei. Amola ema didigia:musa:, lalu bagadedafa didi.

17

Yihosiafa:de da hina bagade Hamoi

¹⁻² A:isa da bogoloba, egefe Yihosiafa:de da e bagia hina bagade hamoi. Isala:ili da ema gegesa:besa:le, e da Yuda gagili sali moilai bai bagade, Yuda soqe, amola moilai bai bagade Ifala:ime soqe ganodini (amo A:isa da susugui), amo gaga:musa:, dadi gagui dunu amo sosodo aligima:ne ilegei. ³ Hina Gode da Yihosiafa:de hahawane dogolegele fidi. Bai e da ea ada ea degabo hamosu defele, ogogosu 'gode' Ba:ilema nodone hame sia:ne gadoi. ⁴ E da ea ada ea Gode Ema fawane hawa: hamosu. E da Gode Ea hamoma:ne sia:i nabawane hamosu, amola Isala:ili hina bagade ilia hou defele hame hamosu. ⁵ Hina Gode da fidibiba:le, e da gasawane Yuda fi ouligilalu. Ea fi dunu huluane da ema nodone iasu gaguli misi. E da bagade gaguiwane ba:i, amola dunu huluane da ema nodoi. ⁶ E da hanaiwane amola hahawane Hina Gode Ea hawa: hamonanu. E da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu soqebi huluane, amola ogogosu uda 'gode' Asila agoai loboga hamoi liligi huluane Yuda soqe ganodini dialu, amo gugunufinisi.

⁷ E da Yuda fi ode udiana ouligilalu, eagene ouligisu dunu amo Yuda moilai bai bagadega sia: olelema:ne asunasi. Ilia dio da Beneha:iele, Oubadaia, Segalaia, Nida:niele amola Maga:ia. ⁸ Lifai fi dunu sesegeane amola gobebe salasu dunu aduna da amo olelesu dunu sigi asi. Lifai fi dunu ilia dio da Siema:ia, Nedanaia, Sebadaia, A:sahale, Similamode, Yihonada:ne,

A:dounaidia, Doubaidia amola Doba:dounaidia. Gobele salasu dunu da Ilisiamā amola Yihoula:me. ⁹ Ilia da Hina Gode Ea Sema dedei buga gaguli, Yuda moilai dunu fi huluane ilima olelela asi.

Yihosiāfa:de ea Hou Bagade

¹⁰ Hina Gode da hamobeba:le, Yuda soḡe sisiga:le fifi asi huluane da beda:iba:le, Yihosiāfa:dema gegemu hamedei ba:i. ¹¹ Filisidini fi dunu mogili da Yihosiāfa:dema silifa bagade amola eno hahawane iasu ema gaguli misi. Amola A:la:be fi dunu mogili da ema sibi 7,700 agoane amola goudi 7,700 agoane gaguli misi. ¹² Amaiba:le, Yihosiāfa:de ea gasa da bu bagade heda:i. E da Yuda soḡe huluane amo ganodini gagili sali moilai amola moilai bai bagade gagui. ¹³ Amogawi, e da liligi amola ha:i manu osea:idafa lidili legei.

E da Yelusaleme ouligima:ne, medenegi ouligisu dunu fi afae afae amoga lale, ilegei.

¹⁴ A:dana da Yuda sosogo fi dadi gagui dunu ouligisu. Ea dadi gagui dunu ili idi da

300,000 agoane. ¹⁵ E bisibagia da Yihouha:ina:ne. E da dadi gagui dunu 280,000 agoane ouligi. ¹⁶ Yihouha:ina:ne bagia da A:masaia (Sigalai egefe). E da dadi gagui dunu

200,000 agoane ouligi. (A:masaia da hahawane Hina Gode Ea hawa: hamomusa: ilegele sia:i).

¹⁷ Iliada, dadi gagui dunu noga:idafa, e Bediamini sosogo fi huluane ilia dadi gagui dunu ouligisu. Ea dadi gagui dunu ili idi da 200,000 agoane. Ilia huluane da da:igene ga:su amola

oulali gaguli ahoasu. ¹⁸ E bisi bagia da Yihosaba:de. E da dadi gagui dunu 180,000 agoane ouligi. Iliu huluane da gegesu liligi defele gaguli ahoasu.

¹⁹ Amo dadi gagui dunu da Yelusaleme ganodini, hina bagade ea hawa: hamonanu. Amolawane, e da eno dadi gagui dunu, amo eno Yuda soge gagili sali moilai bai bagadega hawa: hamoma:ne, ilegei dagoi.

18

Balofede Dunu Maiga:ia da A:iha:bema Sisai (1 Hina 22:1-8)

¹ Yuda hina bagade Yihosiafa:de da bagade gaguiwane amola mimogo hamonoba, ea sia:beba:le, ea fi dunu afae da Isala:ili hina bagade A:iha:be ea idiwi lai. ² Ode mogili gidigili, amalalu Yihosiafa:de da Isala:ili hina bagade A:iha:be ba:la asi. A:iha:be da Yihosiafa:de amola ea sigi misi dunuma nodomusa:, bulamagau amola sibi bagohame medole legele, lolo nasu bagade hamoi. E da Yihosiafa:dema, e da ela Gilia:de soge moilai La:imode moilai bai bagade doagala:la masa:ne fuligala:i.

³ Amola A:iha:be da Yihosiafa:dema amane adole ba:i, "Di da ani asili, La:imode doagala:ma:bela:?"

Yihosiafa:de da amane sia:i, "Na da dia momagei defele momagei dagoi, amola na dadi gagui dunu wa:i da momagei dagoi. Ninia da dima gilisimu. ⁴ Be hidadea ani da Hina Godema adole ba:la:di.' "

⁵ Amaiba:le, A:iha:be da balofede dunu huluane, 400 gomane, ema misa:ne wele, il-ima amane adole ba:i, “Na da La:imode doagala:musa: ahoa:ne? O mae ahoa:ne?” Iliia da bu adole i, “Defea! Doagala:ma! Hina Gode da dima hasalasisu imunu!”

⁶ Be Yihosiafa:de da adole ba:i, “Balofede dunu eno Hina Godema adole ba:ma:ne ganabela:?”

⁷ A:iha:be da bu adole i, “Afae fawane esala. E da Maiga:ia (Imila egefe). Be na da ema higa:i hodosa. Bai e da nama fa:no misunu hou noga:idafa hamedafa olelesa. E da wadela:i liligi amo fawane ba:la:la.”

Yihosiafa:de da bu adole i, “Di da agoane hame sia:mu galu!”

⁸ Amalalu, A:iha:be da eagene ouligisu dunuma, Maiga:ia hedolowane lala masa:ne sia:i. ⁹ Hina bagade aduna da elea hina bagade abula ga:newane, ela fisu da:iya, ‘gala:ine’ dadabisu sogebi, Samelia moilai bai bagade gagoi logo holei gadili, esalebe ba:i. Amola balofede dunu huluane da elea midadi, fa:no misunu hou olelelalebe ba:i.

¹⁰ Balofede dunu afae amo Sedegaia (Gina:iana egefe) da ouliga bulamagau ‘hono’ agoai hamone, A:iha:bema amane sia:i, “Hina Gode da amane sia:sa, ‘Goega alia da Silia dunuma gegene, dafawanedafa ili hasalasisimu.’ ”

¹¹ Balofede dunu oda ilia huluane da amo defele sia:i. Iliia da amane sia:i, “La:imode doagala:musa: mogodigili masa! Alia da ili hasalimu. Hina Gode da ili hasalima:ne, alima hasalasu imunu.”

¹² Amogalu, eagene ouligisu dunu amo da Maiga:iama misa:ne sia:musa: asi, da ema amane sia:i, “Balofede dunu oda huluane da ba:la:lebeba:le, hina bagade da hasalasima:ne sia:sa. Di amola da amanewane sia:mu da defea.”

¹³ Be Maiga:ia da bu adole i, “Hina Gode Esala amo Ea Dioba:le, na da amane ilegele sia:sa! E nama adomu amo fawane, na da bu alofele sia:mu.” ¹⁴ E da hina bagade A:iha:be ea midadi doaga:loba, hina bagade da ema amane adole ba:i, “Maiga:ia! Na amola hina bagade Yihosiafa:de ania da La:imode doagala:musa: ahoa:ne? O mae ahoa:ne?”

Maiga:ia da bu adole i, “Defea! Doagala:ma! Di da dafawane hasalimu. Hina Gode da dima hasalasisu imunu.”

¹⁵ Be A:iha:be da bu adole i, “Di da Hina Gode Ea Dioba:le nama sia:sea, dafawane sia: fawane sia:ma! Na da amo dima adolala helei.”

¹⁶ *Maiga:ia da bu adole i, “Na da Isala:ili dadi gagui wa:i amo sibi wa:i amo da sibi ouligisu dunu hame gala, amo defele agolo sogega afa-gogoi dagoi, ba:sa. Amola Hina Gode da amane sia:i, ‘Amo dunu da bisilua hame. Iliia da olofole ilia diasuga buhagima:ma!’ ”

¹⁷ A:iha:be da Yihosiafa:dema amane sia:i, “Na da dima sia:i dagoi. E da nama ba:la:lusu hou olelesea, fa:no misunu hou noga:idafa hamedafa olelesa. E da gugunufinisisu fawane ba:lala.”

¹⁸ Maiga:ia da eno amane sia:i, “Wali Hina Gode Ea sia:be nabima! Na da Hina Gode amo

---

* **18:16:** Idisu 27:17; Isigiele 34:5; Ma:diu 9:36; Maga 6:34

Hebene ganodini Ea Fisu dai:ya esalebe ba:i. Hebene ganodini esalebe a:silibu huluane da Hina Gode ili dadafulili lelefulubi ba:i. ¹⁹ Hina Gode da amane adole ba:i, 'Nowa da A:iha:be enoga medole legema:ne, La:imode moilaiga masa:ne, ema ogogoma:bela:?' Hebene esalebe a:silibu, ilia uduligafole sia: dalu. ²⁰ Be a:silibu afae da aliaguda:le, Hina Godema gadenena asili, amane sia:i, 'Na da ema ogogomu.'

²¹ Hina Gode da amane adole ba:i, 'Habodane ogogoma:bela:?' A:silibu da bu adole i, 'Na da asili, A:iha:be ea balofede dunu huluane ilia lafi ganodini ogogosu a:silibu salasimu.' Hina Gode da amane sia:i, 'Defea! Ema ogogomusa: masa! Di da ema dafawane didili ogogomu.' "

²² Amo sia: dagomusa:, Maiga:ia da amane sia:i, "Amo hou da doaga:i dagoi. Hina Gode da ilima hamobeba:le, dia balofede dunu da ilia lafidili dima ogogoi. Be Hina Gode Hisu da dima gugunufinisisu imunusa: ilegei dagoi!" ²³ Amalalu, balofede dunu Sedegaia da Maiga:iama asili, ea odagia loboga ba:danoma:nu, ema amane adole ba:i, "Habogala Hina Gode Ea A:silibu da dima sia:musa:, na yolesibala:?"

²⁴ Maiga:ia da bu adole i, "Di da bagia dialebe sesei afae amo ganodini wamoaligimusa: ahoasea, amo dawa:mu."

²⁵ Amalalu, hina bagade A:iha:be da ea eagene ouligisu dunu afae ema amane sia:i, "Maiga:ia gagulaligili, amola moilai ouligisu dunu A:mone, amola hina bagade mano Youa:sie, elama oule masa. ²⁶ Ela da e se iasu diasu ganodini hiougili sanasima:ne sia:ma. Amola ema agi

amola hano fawane ima:ne sia:ma. Amalalu, na da hahawane bu masea, na da ema adi hamoma:bela:le ba:mu”

²⁷ Maiga:ia da ha:giwane amane sia:i, “Di da hahawane buhagisia, Hina Gode da na lafidili hame sia:i, amo dawa:ma!” Amola e eno amane sia:i, “Dilia huluane! Na sia:i amo noga:le nabima!”

A:iha:be ea Bogosu

(1 Hina 22:29-35)

²⁸ Amalalu, Isala:ili hina bagade A:iha:be, amola Yuda hina bagade Yihosiafa:de, ela da La:imode moilai Gilia:de soge ganodini gala, amo doagala:musa: asi.

²⁹ A:iha:be da Yihosiafa:dema amane sia:i, “Ania da gegemusa: ahoanea, na da na da:i afadenemu. Be di da dina: hina bagade abula ga:newane masa.” Amalalu, Isala:ili hina bagade da da:i afadeneiwane, gegemusa: asi.

³⁰ Silia hina bagade da musa: ea ‘sa:liode’ ouligisu dunuma, ilia da dunu eno mae dawa:le, Isala:ili hina bagade fawane doagala:ma:ne sia:i. ³¹ Ili da Yuda hina bagade Yihosiafa:de ba:beba:le, ilia e da Isala:ili hina bagadeyale dawa:i galu. Amaiba:le, ilia da e doagala:musa: sinidigi. Be e da ha:giwane webeba:le, ³² ilia Yihosiafa:de da Isala:ili hina bagade hame, amo dawa:beba:le, ilia da ema doagala:musa: ahoanu amo yolesi. ³³ Be Silia dadi gagui dunu afae da udigili dadiga gala:i amomane, sou da hina bagade A:iha:be ea da:igene ga:su amo dibiga ea da:i damana ludi. E da ea ‘sa:liode’ masa:ne efe gagusu dunuma amane wei, “Na da gala:i wea!

Sinidigima! Gegesu yolesima!" ³⁴ Gegesu da gegegena ahoanobawane, hina bagade A:iha:be da ea 'sa:liode' da:iya, Silia dadi gagui wa:i amoma ba:le gusuliwane udidili lelebe ba:i. E gala:i amoga maga:me da a:idalobawane, 'sa:liode' aligisu fa:i amo dedebole, daeya galu e da bogoi.

19

Balofede Dunu da Yihosiafa:dema Gagabole Sia:i

¹ Hina bagade Yihosiafa:de da se mae nabawane, ea Yelusaleme diasua hahawane buhagi. ² Balofede dunu ea dio amo Yihiu, da e ba:musa: asili, ema amane sia:i, "Di adi dawa:bela:? Di da wadela:i hamosu dunu fidimu amola dunu amo da Hina Gode higasa, amo ilima gamu da defeala:? Dia hamobeba:le, Hina Gode da dima ougisa.

³ Be dia hou amo ganodini da fonobahadi noga:i hou gala. Bai di da uda ogogosu 'gode' Asila ema sia:ne gadoma:ne loboga hamoi liligi huluane gugunufinisi dagoi. Amola di da Gode Ea hanai hou amo fa:no bobogemusa: logo hogosu."

Yihosiafa:de da Gaheabolo Hou Hamoi

⁴ Yihosiafa:de da Yelusaleme esalu. Be e da eso bagohame amoga Yuda soge ganodini, ea fi dunu ba:musa: sofe ahoasu. Ea soge da ga (south) Biasiba moilai bai bagade asili Ifala:ime soge ga (north) gala. E da ea fi dunu ilia aowalalia Hina Godema bu sinidigima:ne

ilima sia:i. ⁵ E da Yuda gagili sali moilai bai bagade afae afae amo ganodini fofada:su dunu ilegei. ⁶ E da ilima amane hamoma:ne sia:i, “Dilia gebewane amola dawa:iwane fofada:su hou hamoma. Dilia da osobo bagade dunu ilegeiba:le, hame fofada:sa. Be dilia da Hina Gode Ea ilegeiba:le, fofada:sa. Amola dilia da fofada:sea, Hina Gode da dili esala. ⁷ Hina Godema nodoma amola dawa:iwane hamoma! Bai ninia Hina Gode da ogogosu hou amola hano suligi hou amola hina: fima baligili asigi hou, amo huluane Gode Ea higa:i hodosa.”

⁸ Yihosiafa:de da Yelusaleme ganodini fofada:su hawa: hamoma:ne, Lifai fi dunu, go-bele salasu dunu amola eno mimogo dunu, ilegei. Yuda dunu da Hina Gode Ea Sema wadela:beba:le o soge sia:ga gegeiba:le, amo dunu da fofada:su hou hamosu.

⁹ Yihosiafa:de da ilima amane hamoma:ne sia:i, “Dilia Hina Godema nodonewane hawa: hamoma. Dilia hawa: hamosu huluane amo ganodini, Ea hamoma:ne sia:i noga:le fa:no bobogema. ¹⁰ Dilia fi dunu da medole leg-esu hou o eno Gode Ea Sema giadofasu hou dilima fofada:musa: masea, ilia Hina Godema wadela:le hamosa:besa:le, ilia fofada:su ganodini hou noga:idafa hamoma:ne, ilima olelema. Dilia agoane hame hamosea, Hina Gode Ea ougidafa hou ba:mu. Be dilia hawa: dawa:iwane hamosea, se hame nabimu. ¹¹ Gobeles salasu ouligisudafa, A:malaia da Godema sia:ne gadosu fofada:su amola Gode Ea Sema amoma fofada:su amo huluane ouligimu. Amola Yuda fi eagene ouligisudafa, Sebadaia (Isiama:iele

egefe), e da dunudafa ilia osobo bagade fofada:su hou ouligimu. Amola Lifai fi dunu, da fofada:su ganodini sia:i liligi huluane didili hamoma:ne ouligimu. Mae beda:iwane, amo hamoma:ne sia:i liligi didili hamoma! Amola Hina Gode da moloidafa hou amoma gama:mu.”

20

Idomaide Dunu da Yuda Fi Doagala:i

¹ Fa:no, Moua:be amola A:mone fi dunu ilia dadi gagui wa:i da ilia na:iyado fidisu fi Miunimi amo gilisili, Yuda fi doaga:la:le, ilia soge golili sa:i. ² Sia: adola ahoasu dunu mogili, ilia da hina bagade Yihosiafa:dema misini, amane sia:i, “Idome dadi gagui wa:i bagade da Bogoi Hano Wayabo na:iyado amoga dima doagala:musa:maha. Ili da Ha:sasoneda:ima (eno dio da Enegidai) amo hasalasili, susugui dagoi.

³ Yihosiafa:de da beda:ga, Hina Godema ea hamomu logo olelema:ne sia:ne gadoi. Amalalu, e da Yuda dunu huluane ha:i mae nawene esaloma:ne sia:i. ⁴ Yuda soge moilai bai bagade fi dunu mogili bagohame da Hina Gode Ea fidisu adole ba:ma:ne, Yelusalemega misi. ⁵ Ili amola Yelusaleme fi dunu da Debolo Diasu ea gahe-abolo gagoi amo ganodini gilisi. Hina bagade Yihosiafa:de da ili midadi lelu, ⁶ ilia huluane nabima:ne, amane sia:ne gadoi,” Ninia aowalalia Hina Gode! Di da Hebene ganodini esala, osobo bagadega fifi asi gala huluanedafa ouligisa! Di da baligili gasadafa amola dunu afae dima gegemu

da hamedei. ⁷ *Di da ninia Gode! Dia fi dunu Isala:ili da amo soge ganodini golili daloba, Di da guiguda: esalebe fi dunu amo sefasili, amo soge dia

na:iyado A:ibalaha:me egaga fi dunu, ilia eso huluane amoga esaloma:ne, ilima i.

⁸ Ilia da amogawi esalu, Dima nodomusa:, Debolo Diasu gagui. ⁹ Ilia da dawa:i dagoi - gugunufinisisu da ilima se imunusa: doaga:sea - gegesu, olo bagade, ha: bagade, - ilia da amo Dima nodone sia:ne gadomusa: gagui Debolo Diasu midadi leluwane, Dima ili fidima:ne sia:ne gadoloba, Dia da ili sia:ne gadosu naba:loba amola ili gaga:la:loba. ¹⁰ †Be wali A:mone amola Moua:be amola Idome fi dunu da nini doagala:i dagoi. Ninia aowalali da Idibidi fisili, ga ahoanoba, Di da ilia soge ganodini mae masa:ne sia:i. Amaiba:le, ninia aowalali da ilia soge sisale, ili hame gugunufinisi.

¹¹ Be wali ili da ninima agoane dabesa. Ilia da soge amo Dia ninima i, amoga nini sefasimusa: misi.

¹² Dia da ninia Gode! Se iasu bagade ilima ima! Bai ninia da amo dadi gagui wa:i bagade ilima gegemu hamedei ba:sa. Ninia adi hamoma:beyale hamedafa dawa:.. Be ninia Dia fidisu hogosa.”

¹³ Yuda dunu, ilia uda amola mano, ilia huluane da Debolo Diasu ganodini lefulubi ba:i. ¹⁴ Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Lifai dunu afae gilisisu ganodini esalu. ema aligila sa:i. Ea

---

* 20:7: Aisaia 41:8; Ya:mese 2:23 † 20:10: Mousesee ea Malasu 2:4-19

dio da Yaha:isiele, Segalaia egefe. E da A:isa:fe egaga fi dunu amola ea fifi mabe da A:isa:fe, Ma:danaia, Yiaiele amola Bina:ia. ¹⁵ ‡Yaha:isiele da amane sia:i, “Hina bagade! Amola Yuda amola Yelusaleme fi dunu huluane! Hina Gode da amane sia:sa, ‘Dilia mae beda:ma amola mae da:i dioma! Amo dadi gagui wa:i bagade ilima gegemu mae beda:ma!’ Hina Gode Hi fawane da gegesu ouligimu. Dilia hame! ¹⁶ Aya, ilia da Sisi adobo gigadofa ahoasu amoga heda:sea, ili doagala:ma. Dilia da fago dibi amo da wadela:i hafoga:i soge Yiliuele moilai gadenene dialu, amogawi ilima wa:i disimu. ¹⁷ §Dilia da amo gegesu hame hamomu. Udigili dadalele ouesalumu. Amasea, dilia da Hina Gode dilima hasalasu iabe ba:mu. Yuda amola Yelusaleme fi dunu! Mae gigiluma amola mae beda:ma! Gegemusa: masa! Amola Hina Gode dili esaloma!” ¹⁸ Amalalu, hina bagade Yihosiafa:de da osoboga beguduli mi bugila sa:i. Amola dunu huluane da e gilisili beguduli, Hina Godema nodoi. ¹⁹ Lifai fi sosogo amo Gouha:de amola Goula, amo dunu da wa:legadole, ha:giwane Isala:ili Hina Godema nodone wele sia:i. ²⁰ Hahabedafa, dunu huluane da wadela:i soge Degoua moilai gadenene dialu, amoga asi. Ili da muni ahoanoba, Yihosiafa:de da ilima amane sia:i, “Yuda amola Yelusaleme fi dunu! Dilia da dilia Hina Gode Ea hou dafawaneyale dawa:sea, gasawane lelumu. Dilia Ea balofede dunu ilia sia:ne iasu dafawaneyale dawa:sea, didili hamomu. ²¹ Yihosiafa:de da dunu huluane ilia fada:i sia: nababeba:le, e da

‡ 20:15: Mousese ea Malasu 20:1-4
14:13-14

§ 20:17: Gadili Asi

gesami hea:lala dusu dunuma, ilia abula amo da hadigi esoga ga:sa, amo ga:sili, dadi gagui wa:i bisili mogodigili, agoane gesami hea:ma:ne sia:i, 'Hina Godema nodoma! Bai Ea asigidafa hou da mae fisili, eso huluane dialumu.

²² Ilia da muni gesami hea:lalu, Hina Gode Ea hamobeba:le, ilima doagala:mu dunu da beda:gia:i. ²³ A:mone amola Moua:be fi dunu da Idome dadi gagui wa:i ilima doagala:le, dafawane gugunufinisi dagoi. Amalalu, A:mone amola Moua:be fi ilia sinidigili, ili gobebe nimi-wane gegei. ²⁴ Yuda dadi gagui wa:i dunu da di-asu gado gagagula heda:i, hafoga:i soqe ganodini dialu, amoga doaga:loba, ilia ha lai ilima ba:loba, dunu huluane osoboga bogoi dialebe ba:i. Dunu afae hame bogoi esalebe

hamedafa ba:i.

²⁵ Yihosiafa:de da liligi sugumusa: doaga:loba, ilia da bulamagau bagohame, gegesu liligi, abula amola eno noga:idafa liligi dialebe ba:i. Ilia da eso udianaga, amo liligi sugumusa: esalu. Be liligi bagohameba:le, huluane lidimu hamedei ba:i. ²⁶ Eso biyaduga, ilia da Belaga Fago amoga Hina Gode Ea hamobeba:le, Ema nodomusa: gilisi. Amaiba:le, ilia amo fagoga" Belaga "(no-dosu) dio asuli. ²⁷ Yihosiafa:de da ea dadi gagui wa:i hahawane Yelusalemega oule asi. Bai Hina Gode da ilima ha lai dunu hasasali dagoi. ²⁸ Ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:loba, ilia da Debolo Diasuga mogodigili ahoanoba, gesami hea:lala dusu dunu da sani baidama dunanu amola dalabede fulabolalu. ²⁹ Fifi asi gala huluane amo da Hina Gode da Isala:ili

ha lai dunu hasasali dagoi, amo nabaloba, ilia bagadewane bedagia:i.

³⁰ Amaiba:le, Yihosiafa:de da olofoiwane Isala:ili soge ouligi. Amola Gode da ea soge la:idi la:idi gaga:i dagoi.

*Yihosiafa:de ea Ouligisu Dagosu
(1 Hina 22:41-50)*

³¹ Yihosiafa:de da lalelegele, ode 35 esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da ode 25 agoanega Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, Yuda soge fi ouligilalu. Ea:me da Asiuba (Siaiihai idiwi) ³² Ea eda A:isa da ea bisili hamoi defele, e da Hina Gode hahawane ba:ma:ne, moloidafa hou hamoi. ³³ Be ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu sogebe da hame gugunufinisi ba:i, amola Yuda dunu ilia asigi dawa:su amola gasa huluane amoga, ilia aowalalia Hina Godema hame bu sinidigi. ³⁴ Yihosiafa:de ea hou eno huluane, ea muni ouligisu hou amola dagosu ouligisu hou, amo huluane da “Yihiu, Hana:inai egefe ea Hamonana Melo”, buga eno amo “Yuda hina bagade ilia Hamonanu Melo”, ea la:idiga dedei, amo ganodini dedene legei.

³⁵ Eso afaega, Yuda hina bagade Yihosiafa:de da wadela:i hamosu Isala:ili hina bagade A:ihasaiama madelai. ³⁶ Ela da gilisili, hano wayabo bagade bega: moilai Isionegiba, amoga hano wayabo bagade da:iya foga mini masa:ne dusagai gilisi hamoi.

³⁷ Be Elaisa (Doudafa egefe. E da Malisia moilai bai bagadega misi) da Yihosiafa:dema amane sisane sia:i, “Di da A:ihasaiama madelaiba:le,

Hina Gode da dia hamoi liligi gugunufinisimu.” Amalalu, amo dusagai huluane da mugului dagoiba:le, foga hamedafa mini asi.

21

¹ Yihosiafa:de da bogole, ilia da ea da:i hodo hina bagade bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai bai bagadega gele gelabo ganodini sali. Amola egefe Yihoula:me da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade Yihoula:me (2 Hina 8:17-24)

² Yihoula:me, Yuda hina bagade egefe, ea yolali gafeyale da A:salaia, Yihaiete, Segalaia, A:salaia, Maigele amola Siefada:ia. ³ Ili eda da gouli, silifa amola eno liligi noga:idafa bagohame ilima i. E da ili afae afae, Yuda gagili sali moilai bai bagade amo afae afae ouligima:ne, ilegei. Be Yihoula:me da ea magobo manoba:le, e da e bagia Yuda hina bagade hamoma:ne ilegei. ⁴ Yihoula:me da Yuda fi gasawane ouligi dagoi ba:loba, ea hamoma:ne sia:beba:le, ilia da Yihoula:me yolalali huluane amola eagene ouligisu dunu mogili, fane lelegei dagoi.

⁵ Yihoula:me da lalelegele ode 32 agoane esalu, Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode godoane agoanega Yuda soqe ouligilalu.

⁶ Ea uda da A:iha:be idiwi. Amola Yihoula:me da A:iha:be ea sosogo fi amola Isala:ili hina bagade ilia hou defele, wadela:le bagade hamoi.

E da Hina Godema wadela:le hamoi. ⁷ *Be Hina Gode da Yuda fi gugunufinisimu higa:i. Bai E da musa: Da:ibidi amola egaga sosogo fi da mae fisili, Yuda fi ouligilaloma:ne ilegele sia:i dagoi.

⁸ †Yihoula:me da Yuda fi ouligilalebe, Idome fi dunu da Yudama odoga:ne, ilisu ilia fi ouligi.

⁹ Amaiba:le, Yihoula:me amola ea sa:liode fila heda:i dadi gagui dunu da Idome sogega gegemusa: asi. Amogawi, Idome dadi gagui wa:i da Yihoula:me ea dadi gagui wa:i amo eale disi. Yihoula:me amola ea sa:liode ouligisu dunu da eale disi amomane fili, hobeale asi. Yuda dadi gagui dunu huluane da afagogole, afae afae hi diasua buhagi. ¹⁰ Amogainini, Idome fi da ilisu ouligisu. Amola Yihoula:me ea ouligilalu,

Libina moilai bai bagade fi da ema odoga:i. Bai e da ea aowalalia Hina Gode fisiagai dagoi.

¹¹ Amomane e da Yuda goumi sogega ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi hamoi. Amola e da Yelusaleme amola Yuda fi dunu Hina Godema wadela:le hou hamoma:ne oule asi.

¹² Balofede dunu Ilaidia da Yihoula:mema amane dedene iasi, "Dia aowa Da:ibidi ea Hina Gode da dima fofada:ne, se iasu imunu. Bai di da dia ada hina bagade Yihosiafa:de amola dia aowa hina bagade A:isa elea hou defele hame hamoi.

¹³ Be amomane, di da Isala:ili ouligisu dunu ilia wadela:i hou defele hamoi dagoi. A:iha:be amola e bagia hina bagade dunu da Isala:ili dunu baligi fa:su hou hamoma:ne oule asi. Di da amo defele, Yuda fi amola Yelusaleme fi dunu Godema baligi fa:musa: oule asi dagoi. Dia olalali ilia hou da

---

* 21:7: 1 Hina 11:36 † 21:8: Mui 27:40

dia hou baligi. Be dia sia:beba:le, ilia huluane da medole lelegei dagoi ba:sa. ¹⁴ Amaiba:le, Hina Gode da dia fi dunu, dia uda amola dia mano ilima se iasu bagade imunu, amola dia gagui liligi huluane gugunufinisimu ¹⁵ Amola gaisa olo bagade da dima madelale, eso huluane bu bagade heda:mu.”

¹⁶ A:la:be fi dunu amola Filisidini fi dunu mogili da Idioubia fi dunu hano wayabo bagade bega: esalu, amo gadenene fi esalu. Hina Gode da ilia asigi dawa:su ganodini hamobeba:le, ilia Yihoula:me doagala:i. ¹⁷ Ili da Yuda soqe doagala:le, golili sa:ili, hina bagade diasu liligi huluane suguli, amola hina bagade ea uda amola mano huluane hiouginana asi. Ea ufi mano A:ihasaia fawane hame gaguli asi.

¹⁸ Amalalu, Hina Gode da Yihoula:mema made-lama:ne, se bagade gaisa olo ema iasi. ¹⁹ Ode adunaga, amo olo da bu bagade heda:le, ea gaisa da fudagala:le, gadili asili, amalalu hina bagade da se bagade nabawane bogoi dagoi. Ea fi dunu da ema mae fofagini, ea aowalalima didigia:mane lalu bagade didi, amo defele hame hamoi.

²⁰ Yihoula:me da lalelegele ode³² agoane esalu, Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode godoane agoanega Yuda soqe ouligilalu. E bogoiba:le, ea fi dunu da hame asigi. Ili da e Da:ibidi Moilai bai bagade ganodini uli dogonesi. Be hina bagade ilia gele gelabo ganodini hame sali.

22

Yuda hina bagade A:ihasaia (2 Hina 8:25-29; 9:21-28)

¹ A:la:be fi dunu mogili da eno dunu Yuda fi doagala:musa: oule asili, hina bagade Yihoula:me egefe huluane medole legei. Be afae fawane hame medole legei, amo Yihoula:me ea ufi mano A:ihasaia. Amaiba:le, Yelusaleme fi dunu da Yihoula:me bagia, A:ihasaia hina bagade ilegei. ² - ³ E da lalelegele ode 22 agoane esalu, Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode afae fawane Yuda fi ouligilalu. Ea:me da A:dalaia (Isala:ili hina bagade A:iha:be idiwi amola Isala:ili hina bagade Omeli amo ea aowa). A:ihasaia ea ame da hina bagade A:iha:be idiwiba:le, e da A:iha:be ea sosogo fi defele, Hina Godema wadela:le hamoi. Bai A:dalaia amola Omeli da e wadela:i hou hamoma:ne, ema fada:i sia:ne i. ⁴ E da Hina Godema wadela:le hamoi. Bai ea ada bogolalu, hina bagade A:iha:be ea fi dunu eno da ea fada:i sia:su dunu hamoi. Amola e da ilia fada:i sia: amoma fa:no bobegeiba:le, dafai dagoi.

⁵ A:ihasaia da ilia fada:i sia: fa:no bobogeiba:le, e amola Isala:ili hina bagade Youla:me ela da gilisili, Silia hina bagade Ha:sa:ielema gegei. Ili dadi gagui wa:i da La:imode moilai, Gilia:de soge ganodini, amogai migagadenene gegei. Youla:me da amogai gegenana, gala:i ba:i. ⁶ E da e gala:i fa:gi bahoma:ne, Yeseliele moilai bai bagadega buhagi. Amola A:ihasaia da amoga e ba:la asi.

⁷ Gode da amo sofe mabe ganodini, A:ihasaia ea dafamu ilegei. A:ihasaia da amogawi esaloba,

dunu ea dio amo Yihiu (Nimisiai egefe) da Youla:me doagala:i. Hina Gode da Yihiu amo A:iha:be ea wadela:i hina bagade fi gugunufin-isimusa: ilegei dagoi. ⁸ Yihiu da Gode ema ilegei hawa: hamosu hamonanoba, e da Yuda fi ouligisu dunu amola A:ihasaia ea ayama mogili ba:i dagoi. Iliā da A:ihasaia sigi misi. Yihiu da ili huluane medole legei. ⁹ Yihiu ea fidisu dunu da A:ihasaia ea esalebe sogebi hogole, e Samelia soqe ganodini wamoaligili esalebe ba:i. Iliā e Yihiuma hiouginana asili, amola e medole legei. Be ilia da ea da:i hodo ulidogonesi. Bai ilia da ea aowa Yihosiafa:de da hanaiwane Hina Gode Ea hawa: hamonanu, amo ilia bu dawa:i galu.

A:ihasaia ea fi dunu afae amo Yuda fi ouligimu da hamedafa ba:i.

*Yuda hina bagade Uda A:dalaia
(2 Hina 11:1-3)*

¹⁰ Hina bagade A:ihasaia ea ame A:dalaia da egefe da medole legei nababeba:le, e da hina bagade ea sosogo fi dunu huluane medole legema:ne sia:si.

¹¹ A:ihasaia egefe Youa:sie e fawane da hame medole legei ba:i. Iliā da e amola eno sosogo fi dunu fane legemusa: misini, ea awa Yihosiba (hina bagade Yihoula:me idiwi amola A:ihasaia ea dalusi) e da Youa:sie gei. E da Youa:sie amola ea ouligisu uda amo dia ahoasu sesei Debolo ganodini amoga oule asili, amola A:dalaia ea mae ba:ma:ne, ela wamolegei. Amalalu, ilia da Youa:sie hame medole legei. ¹² Yihosiba da ode gafeyale agoanega Youa:sie ouligi. A:dalaia da Yuda fi ouligilaloba, Youa:sie da Debolo

diasu ganodini wamoaligili esalebe ba:i, amola Yihosiba da e ouligi.

23

Ilia Yuda hina bagade Uda A:dalaia Medole Legei

(2 Hina 11:4-16)

¹ Gobelesalasu dunu Yihoida da ode gafeyale ouesalu, A:dalaia fadegamusa: dawa:i. E da dadi gagui ouligisu dunu biyale e fidima:ne ilegei. Iliadiao da A:salaia (Yihoula:me egefe), Isiamai:ele (Yihouhaina:ne egefe), A:salaia (Oubede egefe), Ma:iasia (Ada:iya egefe), amola Ilisiafa:de (Sigalai egefe). ² Iliadai da Yuda moilai bai bagade amoga asili, Lifai fi dunu amola sosogo fi huluane ilia ouligisu dunu amo bu Yelusalemege oule misi.

³ *Iliadai huluane da Debole Diasu ganodini gilisili, amogawi hina bagade egefe Youa:sie, e hana bagade hawa: hamoma:ne ilegei. Yihoiada da ilima amane sia:i,

“Hina bagade bogoi amo ea mano da goea! Hina Gode da hina bagade Da:ibidi egaga fi dunu da hina bagade hamoma:ne ilegele sia:i. Amaiba:le, Youa:sie da hina bagade hamomu.

⁴ Ninia da agoane hamomu. Dilia gobelesalasu dunu amola Lifai fi dunu da Sa:bade eso hawa: hamomusa: masea, mogi udiana amoga afae da Debole Diasu Logo Ga:su sosodo aligima:ne sia:ma! ⁵ Mogi udiana afae eno da hina bagade uda ea diasu sosodo aligima:ne sia:ma! Mogi

---

* 23:3: 2 Sa:miuele 7:12

udiana amoga, eno da Debolo Bai Logo Ga:suga sosodo aligima:ne sia:ma! Dunu huluane da Debolo Diasu gagoi ganodini gilisima:ne sia:ma! ⁶ Gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu amo da hawa: hamomusa: misi, ilia fawane da Debolo Diasu ganodini golili sa:imu. Bai ilia fawane da nigima: dodofei. Eno dunu huluane da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i defele, gadili aligima:mu. ⁷ Lifai fi dunu da hina bagade sisiga:le leluwane, gegesu gobihei duga:le gadolewane, hina bagade Youa:sie noga:le gema:mu! E da habidili ahoasea, dili e sigi masa. Nowa da Debolo ganodini golili sa:imusa: dawa:sea, amo medole legema!”

⁸ Ouligisu dunu ilia da Yihoida ea hamoma:ne sia:i defele hamoi. Iliā da ilia dunu, gili-sisu amo da Sa:bade esoga helefi amola gili-sisu amo da Sa:bade esoga hawa: hamonanu, amo huluane Yihoidama oule asi. ⁹ Yihoida da musa: hina bagade Da:ibidi ea goge agei amola ludasa:besa:le da:igene ga:su liligi huluane Debolo diasu ganodini modaligi, amo lale, ouligisu dunu ilima i. ¹⁰ Amola e da dunu ilia gegesu gobihei duga:le gadole, amo hina bagade Youa:sie gemusa:, Debolo diasu midadi sisiga:le dadalema:ne asunasi.

¹¹ Amalalu, Yihoida da Youa:sie amo gadili oule asili, hina bagade habuga ea dialuma da:iya figisili, meloa amo ganodini da hina bagade ilia sema dedei ema i. Amalalu, e da Youa:sie ea dialuma da:iya susuligi sogagala:le, e Yuda hina bagade hamoma:ne mogili gagale ilegei. Dunu huluane da lobo fane, amane wele sia:i, “Hina

bagade da sedagili esalumu da defea!”

¹² Hina bagade uda A:dalaia da sosodo aligisu dunu amola gilisi dialu dunu ilia nodosa gugulubi amo nababeba:le, e da hehenaia Debolo diasuga doaga:loba, dunu bagohame amogawi gilisi dialebe ba:i. ¹³ Amogawi, e da hina bagade gaheabolo, Yuda fi ilia hou defele, duni bugi bagade Debolo Diasu logo holeiga dialu, amo dafulili lelebe ba:i. Ouligisu dunu huluane amola dalabede fulabosu dunu ilia da e sisiga:le lelefulu. Amola dunu huluane da hahawane wele sia:nanebe amola dalabede fulabolalebe ba:i. A:dalaia da bagadewane da:i dioiba:le, ea abula gadelale, ha:giwane amane wele sia:i, “Hohonosu! Hohonosu da doaga:i dagoi.”

¹⁴ Yihoida da A:dalaia amo Debolo diasu sogebi ganodini medole legei ba:mu higa:i galu. Amaiba:le e da dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilima amane hamoma:ne sia:i, “A:dalaia amo sosodo aligisu dunu ilia dadalei dogoa amoga gadili oule masa. Nowa da e gesea, amo medole legema!”

¹⁵ Iliia da A:dalaia gagulaligili, hina bagade diasuga gaguli oule asili, Hosi Logo Ga:sua amogai, e medole legei dagoi.

Yihoida da Yuda Fi ilia Hou Noga:ma:ne Afadenei

(2 Hina 11:17-20)

¹⁶ Gobelesalasu dunu Yihoida da amane hamoma:ne sia:beba:le, hina bagade Youa:sie amola Yuda fi dunu da Hina Godema ilia da Ea fidafa fawane esaloma:ne, dafawane ilegele sia:su hamoi. ¹⁷ Amalalu, dunu huluane da

ogogosu 'gode' Ba:ile ea debolo diasuga asili, amo mugululi, wadela:lesi. Iliā da oloda amola loboga hamoi 'gode' agoai liligi loboga hamoi, amo huluane gugunufinisi. Amola ilia da oloda amo ilia midadi, Ba:ile gobe le salasu dunu Ma:da:ne, medole legei dagoi. ¹⁸ Yihoida da gobe le salasu dunu amola Lifai fi dunu amo Debolō Diasu ouligima:ne asunasi. E da ilima ilia da hina bagade Da:ibidi ilima ilegei hawa: hamosu, amola Mousese ea Sema defele, Hina Godema gobe le salasu hawa: hamoma:ne sia:i. Amola ilia gesami hea:lala dusu hou amola lolo nasu hou huluane ouligima:ne sia:i. ¹⁹ Amola Yihoiada da sosodo aligisu dunu amo Debolō Logo Ga:su ouligima:ne ilegei. Iliā hawa: hamosu da nigima: hamoi dunu Debolō ganodini golili dasa:besa:le, ilia logo ga:musa: ilegei.

²⁰ Amalalu, e amola dadi gagui wa:i ouligisu dunu amola hina bagade da:i sosodo aligisu dunu, ilia da hina bagade amo Debolō diasu fisili, hina bagade diasuga oule asi. Dunu huluane da ili bobogei. Youa:sie da Sosodo Aligisu Logo Ga:su amoga hina bagade diasu golili sa:ili, hina bagade fisu amoga fila heda:i. ²¹ Dunu huluane da hahawane bagade ba:i. Moilai bai bagade da olofosu ba:i. Bai A:dalaia da gegesu gobiheiga fane legei dagoi ba:i.

24

*Yuda hina bagade Youa:sie
(2 Hina 12:1-16)*

¹ Youa:sie da lalelegele, ea ode fesu gidigili, Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai

bai bagade ganodini esala, ode 40 agoanega Yuda fi ouligilalu. Ea ame da Biasiba moilai uda galu, ea dio amo Sibia. ² Yihoida ea esalusu huluane amo ganodini, Youa:sie da Hina Gode hahawane ba:ma:ne hou hamonanusu. Bai gobelesalasu dunu Yihoida da hou noga:idafa ema olelei. ³ Yihoiada da hina bagade Youa:sie idua aduna ilegei. Elama dunu manolali amola uda manolali da lalelegei.

⁴ Amogalu fa:no, Youa:sie da Debolodiasu dodoa:musa: dawa:i. ⁵ Youa:sie da gobelesalasu dunu amola Lifai fi dunu ili ema misa:ne sia:ne, ilia da Yuda moilai huluane amoga asili, muni amo Debolodiasu dodoa:musa: lama:ne sia:i. E da ilima hedolo masa:ne sia:i. Be ilia hedolo hame asi. ⁶ *Amaiba:le, Youa:sie da ilia ouligisudunu Yihoida ema misa:ne sia:ne, amola ema amane adole ba:i, “Na da Lifai dunuma, ilia da su lasu (da:gisi) amo Hina Gode ea hawa: hamosu dunu Mouseseda Hina Gode Ea Abula Diasu ouligima:ne ilegei, amo Yuda amola Yelusaleme fima lama:ne masa:ne sia:i. Iliahame lala asiba:le, di da abuliba:le amo hou hame ouligibala:?”

⁷ (Wadela:idafa uda A:dalaia ea fa:no bobogesudunu da Debolodiasu wadela:lesi. Iliada hadigililigi mogili amo ogogosu ‘gode’ Ba:ilema nodone sia:ne gadomusa: lai.)

⁸ Amalalu, Yihoida da hamoma:ne sia:beba:le, Lifai fi dunu da gagili hamone, Debolodiasu logo holeiga ligisi. ⁹ Iliayelusaleme amola Yuda fi dunu huluanema, ilia da muni amo da Gode Ea

---

* 24:6: Gadili Asi 30:11-16

hawa: hamosu dunu Mousesese da bisili hafoga:i sogega lidili amola lama:ne ilegei, amo defele Hina Godema iamisa:ne sia:si. ¹⁰ Dunu amola ilia ouligisu dunu da amo hou hahawane ba:i. Ili da ilia su ('da:gisi') muni gaguli misini, gagili nabalesi. ¹¹ Eso huluane, Lifai dunu da amo gagili ouligisu dunuma gaguli asi. Ili da amo gagili ganodini muni bagade ba:loba, hina bagade ea sia: dedesu dunu amola Gobebe Salasu Hina dunu ea ilegei dunu, ela da misini, muni lidilalu, gagili ea sogebiga bu ligisisu. Amaiba:le, ilia da muni bagade gagadoi.

¹² Amalalu, hina bagade amola Yihoiada da amo muni Debolo Diasu hawa: hamosu ouligisu dunu ilima iasu. Amo dunu ilia da diasu gagusu dunu, gele goudasu dunu amola gele dadamusu dunu, ilima iasu. Amola ilia da ifa gaga:i, amola gele gadelale sa:i, amo bu hahamoma:ne, amola eno hawa: hamoma:ne, amo dabe iasu. ¹³ Ili huluane gasa fili, hawa: hamone, Debolo Diasu da bu hahamoi dagoi ba:i. Debolo Diasu da ea musa: gasa bagade gagui hou bu ba:i. ¹⁴ Debolo Diasu dodoa:su da hamoi dagoloba, muni dilalu ilia da hina bagade amola Yihoiada elama i. Amo muniga ela da silifa ofodo, dalabede, gamali gesosu liligi, amola eno silifa o gouli liligi huluane, amo hahamomusa: ilegei.

Youa:sie da Yihoiada ea Hou Fisiagai

Yihoiada da esaloba, ilia da Debolo Diasuga gobebe salasu hou gebewane hamonanu. ¹⁵ E da da:idafa hamone, ode 130 agoane gidigiloba, e da bogoi. ¹⁶ E da Isala:ili dunu fi amola Debolo Diasu

hou noga:le fidi amola Gode Ea hawa: hamosu noga:le hamoi. Amo dawa:le, ilia da ea da:i hodo amo hina bagade gele gelabo Da:ibidi Moilai bai bagadega, amo ganodini sali.

¹⁷ Be Yihoiada da bogoloba, amogalu Yuda ouligisu dunu da Youa:sie ilia fada:i sia: fa:no bobogemusa: fuligala:i. ¹⁸ Amaiba:le, Yuda dunu da Debolu Diasu ganodini, ilia aowalalia Hina Godema nodone sia:ne gadosu hou fisiagale, ogogosu loboga hamoi 'gode' amola wadela:i uda 'gode' Asila agoai loboga hamoi liligi ilima muni nodone sia:ne gadosu hou hamosu. Ili da amo wadela:i hou hamobeba:le, Hina Gode Ea ougi hou da Yuda amola Yelusaleme fi ilima doaga:i. ¹⁹ Hina Gode da ilima balofede dunu, ili Ema sinidigima:ne sisasu ima:ne asunasi. Be ilia da amo sisasu hame nabi.

²⁰ †Amalalu, Hina Gode Ea A:silibu Hadigidafa da Segalaia (gobelesu salasu dunu

Yihoiada egefe) amoga aligila sa:i. E da dunu huluane ilia midadi lelu, amane sia:i, "Hina Gode da amane sia:sa, 'Dilia abuliba:le Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i hame naba? Dilia da didili hame hamomu. Dilia da Hina Gode fisiagaiba:le, E amola da dili fisiagai dagoi.' " ²¹ Hina bagade Youa:sie da eno dunu gilisili, Segalaia fane legemusa: ilegei. Hina bagade da sia:beba:le, Yuda fi dunu da Hina Gode Ea Debolu Diasu gagoi ganodini, Segalaia igiga gala:le, medole legei dagoi. ²² Youa:sie da Segalaia eda Yihoiada ema mae fisili noga:le hawa: hamoi amo gogolei. Amola ea sia:beba:le, ilia Segalaia medole legei.

---

† 24:20: Ma:diu 23:35; Luge 11:51

Segalaia da bogolaloba, e amane wele sia:i, “Hina Gode da dia hamobe ba:ma:mu amola dima se iasu imunu da defea!”

Youa:sie ea Ouligisu Dago

²³ Amo ode dogoa, Silia dadi gagui wa:i da Yuda amola Yelusaleme fi doagala:i. Ilia da ouligisu dunu huluane medole legei amola liligi bagohamedafa susuguli, Dama:sagase moilai bai bagadega gaguli asi. ²⁴ Silia dadi gagui wa:i da fonobahadi fawane, be Hina Gode da ili fidibiba:le, ilia da Yuda fi dadi gagui wa:i bagadedafa amo hasali dagoi. Bai Yuda fi dunu da ilia aowalalia Hina Gode fisiagai dagoi. Hina bagade Youa:sie da agoane se iasu lai. ²⁵ E da bagade fafa:ginisi ba:i. Amola ha lai dunu da ilia sogega bu ahoanoba, eagene ouligisu dunu aduna da ilegele, ea debea da:iya esala, e medole legei. Ela da gobele salasu dunu Yihoiada ea mano fasu dabe ima:ne e fane legei. Ilia da ea da:i hodo amo Da:ibidi Moilai bai bagadega ulidogone sali. Be hina bagade ilia bogoi gele gelabo ganodini hame sali. ²⁶ (Dunu amo da ilegele e medole legei, elea dio da Sa:iba:de amola Yihosaba:de. Sa:iba:de da A:mone fi uda ea dio amo Simia:de amo egefe galu, amola Yihosaba:de da Moua:be fi uda ea dio amo Similidi amo egefe galu.) ²⁷ Youa:sie egefelalia hou, amola balofede dunu ema gagabosu ba:la:lusu, amola ea Debolo Diasu dodoa:su hou, amo huluane da “Hina bagade buga Dedei ea Bai Olelesu Melo” amo ganodini dedene legei. Youa:sie egefe A:masaia da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

25

Yuda hina bagade - A:masaia (2 Hina 14:2-6)

¹ A:masaia da lalelegele ode 25 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 29 agoanega Yuda fi ouligilalu. Ea eme da Yelusaleme fi uda ea dio amo Yihoua:da:ne. ² E da Hina Gode hahawane ba:ma:ne hamoi. Be e da ea aowa, hina bagade Da:ibidi defele, hame hamoi.

³ A:masaia da ea ouligisu hou gasawane lai dagoloba, e da eagene ouligisu dunu ilia da musa: ea ada medole legei, amo dabele huluane medole legei. ⁴ *Be e da ilia manolali hame medole legei. E da Hina Gode Ea hamoma:ne sia:i, Mousese ea Sema ganodini amane dedei, “Manolali da wadela:i hou hamosea, ilia ada amola ame mae medole legema. Amola, edalali da wadela:i hou hamosea, manolali mae medole legema. Dunu da hi wadela:i hou hamoiba:le fawane, medole legei dagoi ba:ma:mu!”, amo dawa:beba:le, eagene ouligisu dunu ilia manolali hame medole legei.

Idome Fi ilima Gegesu (2 Hina 14:7)

⁵ Hina bagade A:masaia da Yuda amola Be-diamini fi dunu huluane gilisili, ilia sosogo fi defele momogili, mogi idi 1000 agoane amola 100 agoane amoga ouligisu dunu ilegei. Ea dadi gagui wa:i da dunu huluane amo da lalelegele

---

* 25:4: Mousese ea Malasu 24:16

ode 20 esalu amola ode 20 baligi. Huluane idi da300,000agoane ba:i. Ilia da ilegei dunu fawane, amola ilia da goge agei amola da:igene ga:su amoga gegemusa:, medenegi dunu agoai ba:i.

⁶ Amola e da Isala:ili dadi gagui dunu eno 100,000 agoane, silifa osodayale ‘danese’ amowali iawane, e fidima:ne hiougi. ⁷ Be balofede dunu afae da hina bagade ema asili, amane sia:i, “Amo Isala:ili dadi gagui dunu maedafa oule masa! Hina Gode da amo ga (north) Isala:ili fi dunuma gai hame. ⁸ Ilia da dia gegesu noga:le fidima:beyale dia dawa:sa. Be Gode Hi fawane da di hasalasimu o hame hasalasimu hamosa. E da dia ha lai amoea di hasalima:ne, logo doasimu.”

⁹ A:masaia da balofede dunuma amane adole ba:i, “Be na da ili hiougimusa:, silifa bidi bagohame i dagoi.”

Balofede dunu da bu adole i, “Mae dawa:ma! Hina Gode da dima amo baligiliwane imunusa: dawa:.” ¹⁰ Amaiba:le, A:masaia da hiougi dadi gagui dunu ilia diasua buhagima:ne sia:i. Ilia da Yuda fi dunuma bagade ougiliwane, ili diasua buhagima:ne asi.

¹¹ - ¹² A:masaia da hi dogo denesili, ea dadi gagui wa:i amo Deme Fagoga oule asi. Amogawi, ilia da gegene, Idome fi dadi gagui dunu 10,000 agoane medole legei amola eno 10,000 agoane gagulaligi. Ilia da amo dunu gafulu amo da Sila moilai bai bagade gadenene gala, amoga hiouginana asili, ili huluane bogoma:ne gafulua fulisasali.

¹³ Amogaluwane, Isala:ili fi dadi gagui dunu amo A:masaia da mae gegena misa:ne sia:i, ilia da Yuda soge moilai bai bagade Samelia amola Bede Houlane dogoa fifi lai amo huluane doagala:le, dunu 3,000 agoane medole legei amola liligi bagohame susugui.

¹⁴ A:masaia da Idome fi dunu hasalasili, buhagisia, e da Idome dunu ilia loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi gaguli misi. E da amo liligi bugili, ilima nodone sia:ne gadoi amola ilima gabusiga: manoma gobelesali. ¹⁵ E da agoane hamobeba; le, Hina Gode da ougi ba:i. E da balofede dunu afae A:masaiama asunasi. Balofede dunu da ema ha:giwane amane adole ba:i, "Di da abuliba:le ga fi ilia ogogosu 'gode' liligi ilima nodone sia:ne gadobela:? Di da dia fidafa wadela:sa. Amola amo ogogosu 'gode' da dia fidafa fi amo wadela:su hou amoga gaga:mu hamedei."

¹⁶ E sia:nanobawane, A:masaia da ea sia: dedebole, amane sia:i, "Di da hina bagade ea fada:i sia:su dunu hamobela:? Sia: yolema! Hame yolesea, na da di fane legema:ne sia:mu!"

Balofede dunu da sia: ouiya:i. Be hidadea, e amane sia:i, "Na da wali dawa:! Gode da di gugunufinisimusa: ilegei dagoi. Bai di da amo hou hamoi amola na fada:i sia: nabimu higa:i."

*Yuda Fi da Isala:ili Fi ilima Gegei
(2 Hina 14:8-20)*

¹⁷ Hina bagade A:masaia amola ea fada:i sia:su dunu da Isala:ili fi ilima gegemusa: ilegei. Amalu, A:masaia da Isala:ili hina bagade Yihoua:se (Yihouaha:se egefe amola Yihiu ea aowa)

ema molole gegena misa:ne sia:si. ¹⁸ Be hina bagade Yihoua:se da ema bu dabe amane adosi, “Eso afaega aya: gaga:nomei ifa Lebanone Goumia dialu da dolo ifa amoma amane sia:si, ‘Didiwi amo nagofe igili lama:ne ima’. Be sigua ohe da baligili ahoanoba, aya: gaga:nomei ifa osa:la heda:le lologei.

¹⁹ Defea! A:masaia! Di da Idome dunu hasali dagoiba:le, disu da gasa fi amo di hidale dawa:sa. Dunu da dima nodone dawa:beba:le, di eno gegemusa: mae dawa:le, dia sogedafa amoga hahawane esalumu da defea. Di da bidi hamosea, di amola dia fi dunu da gugunufinisisu ba:mu.” ²⁰ Be A:masaia da Yihoua:se ea sia: nabimu higa:i. Gode Ea hanai da Yihoua:sie da A:masaia hasalimu. Bai A:masaia da Idome loboga hamoi ogogosu ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadosu. ²¹ Amaiba:le, Isala:ili hina bagade Youa:sie amola ea dadi gagui dunu huluane da gadili mogodigili asili, Yuda soqe ganodini Bede Simese moilaiga, A:masaiama gegei. ²² Isala:ili hina bagade Yihoua:se da A:masaia ea dadi gagui wa:i hasalabeba:le, ea dadi gagui dunu da ilila: diasua hobeale afia:i.

²³ Yihoua:se da A:masaia gagulaligili, e Yelusalemege hiouginana asi. E da Yelusaleme moilai bai bagade doagala:musa: wa:i asili, gagoi amo da Ifala:ime Logo Ga:sua amoganini asili, Hegomai Logo Ga:sua doaga:le amo ea sedade defei 200 mida gadenene agoai, amo huluane mugululi sali. ²⁴ E da silifa amola gouli amola Debolo Diasu ganodini hawa: hamosu liligi (Oubede Idome egaga dunu da amo liligi sosodo

aligisu) amola hina bagade diasu ganodini modai liligi amo huluane lale, Samelia moilai bai bagadega gaguli asi. Amola Yuda fi da ema bu mae doagala:ma:ne, e da Yuda dunu oda gagulaligili, Samelia sogega oule asi. Amo da Yuda fi ilima sisasu. Ilia da bu doagala:sea, e da amo gagulaligi dunu medole legema:ne sia:i. (hostages)

²⁵ Isala:ili hina bagade Yihoua:se da bogoloba, Yuda hina bagade A:masaia da ode¹⁵eno agoane bu esalu, bogoi. ²⁶ A:masaia ea hou eno huluane, ea muni ouligisu hou amola dagosu ouligisu hou, amo da “Yuda hina bagade amola Isala:ili hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei. ²⁷ A:masaia da Hina Godema odoga:i amola amogalu Yelusaleme dunu mogili da A:masaia medole legemusa: wamo sia: sa:i. Amo sia: nababeba:le, A:masaia da La:igisi moilai bai bagadega hobeai. Be ema ha lai dunu da ema fa:no bobogele, amola amogawi e medole legei. ²⁸ Ea fi dunu ea da:i hodo hosi da:iya ligisili, Yelusaleme moilai bai bagadega gaguli asili, hina bagade gele gelabo sogebi Da:ibidi Moilai bai bagadega amo ganodini sali.

26

Yuda hina bagade Asaia (2 Hina 14:21-22; 15:1-7)

¹ Amalalu, Yuda fi dunu da A:masaia egefe Asaia, amo ilima hina bagade hamoma:ne ilegei. Amogala, ea lalelegei ode da 16 agoane ba:i.

² (Ea ada bogole, fa:no, Asaia da Ila:de moilai bai bagade bu fedelale, amo buga:le gagui.)

³ Asaia da lalelegele, ode 16 esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 52 agoanega Yuda fi ouligilalu. Ea ame da Yelusaleme moilai bai bagade uda, ea dio amo Yegoulaia. ⁴ E da ea ada ea hou defele, Hina Gode hahawane ba:ma:ne, molole hamoi. ⁵ Ea Gode Ea Sia: fada:i sia:su dunu (Segalaia) da esaloba, e da mae fisili, Hina Godema noga:le fa:no bobogei. Amola Gode da ema hahawane dogolegele hamoi. ⁶ Asaia da Filisidini dunuma gegemusa: asi. E da moilai bai bagade amo Ga:de, Ya:bene amola A:siedode, ilia gagoi mugului dagoi. Amola A:siedode gadenene amola Filisidini soge huluane ganodini, gagili sali moilai bai bagade gaguli gagai.

⁷ Gode da e fidiba:le, e da Filisidini dunu, A:la:be fi dunu ilia da Geba:iele soge ganodini esalu, amola Miunaide fi dunu huluane hasasali. ⁸ Asaia da A:mone fima dabe ima:ne, seselala lai. Asaia da nimi bagade hamoiba:le, dunu huluane amola Idibidi dunu da ea hou lalaba asi.

⁹ Asaia da Yelusaleme gagili sali amo bainasima:ne hamoi. E da Hegomai Logo Ga:su, Fago Logo Ga:su amola dobea fei sisigalala:i, amoga diasu gado gagagula heda:i. ¹⁰ E amolawane da ohe fofole sogega diasu gagili sali gado gagagula heda:i. Amola hano wayabo bagohame dogoi. Bai e da guma:dini agolo sogea amola umia amogai ohe fofoi bagohame ouligisu. E da hawa: hamone manusa: obenai bagadeba:le, e da dunu ilima agolo sogea

waini sagama:ne amola nasegagi sogea bugili moma:ne, fada:i sia:ne iasu.

¹¹ E da dadi gagui wa:i gegemusa: momagei bagadedafa galu. Dadi gagui wa:i ea hou amola idi amo sia: dedesu dunu Yiaiele amola Masa:ia ela dedene legesu. Ela ouligisu dunu da Ha:nanaia (e da hina bagade eagene dunu).

¹² Asaia ea dadi gagui wa:i ouligisu dunu ilia idi da 2,600 agoane. ¹³ Iliha dadi gagui dunu ilia idi da 307,500 agoane. Iliha huluane da hina bagade ea ha lai dunuma gegemusa: momagei. ¹⁴ Asaia da ea dadi gagui dunu ilima da:igene ga:su, goge agei, dialumagene ga:su habuga, da:igene ga:su bulu, oulali, dadi amola ga:muga: dadia gala:su gele, amo ilima iafui.

¹⁵ Yelusalemega, ea gegesu hahamosu dunu da liligi amoga ilia da diasu gado gagagula heda:i amola bai bagade gagoi dobea ea hegomaia amoga gele bagade gagala:su, amo hahamoi. Dunu fi huluanedafa da ea nimi bagade hou lalaba asi. Ea gasa da bu bagade heda:i. Bai Gode da e noga:le fidi.

Asaia da Gasa Fili, hina Hou Ofa:ibale, Se Iasu Lai

¹⁶ Be hina bagade Asaia da nimi bagade hamonoba, e da gasa fili, hina hou hi ofa:su. Amalalu, e da dafai. E da ea hina Godema odoaga:ne, Debolo Diasua golili sa:ili, oloda da:iya gabusiga: manoma gobebe salimusa: momagei.

¹⁷ Gobebe salasu dunu A:salaia amola eno gasa bagade gobebe salasu dunu 80 agoane, ilia da hina bagade ea logo hedofamusa:, ea bagia

aligili asi. ¹⁸ *Ilia amane sia:i, “Asaia! Di da Hina Godema gabusiga: manoma gobelesalasu hamoma:ne hame ilegei. Elane egaga fifi mabe gobelesalasu dunu, ilia fawane da amo hawa: hamoma:ne momogili gagai galu. Amo Hadigi Malei Sesei yolesili, ga masa! Di da Hina Gode se nabima:ne hamoi dagoi. E da dima bu hahawane dogolegele hame hamomu.”

¹⁹ Asaia da Debolodiasu ganodini oloda bega:, gabusiga: manoma gobelesalimusa: hanuwai gaguli lelu. E da gobelesalasu dunu ilima ougi bagade bai. Amogaluwane, ‘lebolosi’ olo da ea odagia madelai dagoi bai. ²⁰ A:salaia amola gobelesalasu dunu eno ilia da hina bagade ea odagia sosodola aligili, bagade beda:i. Ilia da e Debolodiasu fisili masa:ne sesei. E da Hina Gode Ea se iasu lai dagoi, amo dawa:beba:le, hedolowane gadili hobeale asi.

²¹ Amalu, hina bagade Asaia ea fifi ahoanebe amogalu, e da nigima: madelai dagoi bai. E da bu Debolodiasu ganodini heda:mu hamedei bai. Bai Hina Gode Ea Sema defele, amo da ema sema legei galu. E da mae hawa: hamone, hina: diasua udigili esalebe bai. Egefe Youda:me da Yuda fi ouligisu. ²² Balofede dunu Aisaia (A:imose egefe) da hou eno amo hina bagade Asaia hamoi, meloa ganodini dedene legei.

²³ †Asaia da bogole, hina bagade bogoi uli dogosu sogebi Da:ibidi Moilai bai bagadega dogone sali. Be e da ‘lebolosi’ olo madelaiba:le, hina bagade ilia bogoi gele gelabo ganodini hame sali.

---

* **26:18:** Gadili Asi 30:7-8; Idisu 3:10 † **26:23:** Aisaia 6:1

Egefe Youda:me da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

27

Yuda hina bagade Youda:me (2 Hina 15:32-38)

¹ Youda:me da lalelegele, ode 25 agoane esalu, e da muni Yuda fi ilia hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, Yuda fi amo ode 16 agoanega ouligilalu. Ea ame da Yilusia (Sa:idge idiwi). ² Youda:me da ea ada Asaia ea hou dawa:le, e defele, Hina Gode hahawane ba:ma:ne, molole hamoi. Be ea ada giadofale, Debolu Diasua gabusiga: manoma gobelesali. Youda:me da agoai hou hame hamoi. Be ea fi dunu da mae fisili, gebewane wadela:i hou hamonanu.

³ Youda:me da Debolu Diasu ga (north) Logo Ga:su gagui. Amola e da Yelusaleme gagoi dobea amo da Oufele sogebiga dialu, amo noga:le dodoa:i. ⁴ E da Yuda goumi sogega moilai bai bagade gaguli gagai, amola iwilaga gagili sali moilai amola gado gagagula heda:i diasu gaguli gagai. ⁵ E da A:mone hina bagade amola ea dadi gagui wa:i ilima gegene, ili hasalasi. Amola e da ili logeiba:le, ilia da ode afae afae amo ode udiana ganodini, su dabe agoane ema i:-silifa 3400 gilogala:me, widi gala:ine 1000 danese amola bali gala:ine 1000 danese. ⁶ Youda:me da noga:le gebewane gasa fi. Bai e da mae fisili, ea Hina Gode Ea sia: nabawane hamosu. ⁷ Youda:me ea hawa: hamosu eno, ea gegesu hou amola ea ouligisu hou huluane da "Isala:ili

amola Yuda hina bagade Ilia Hamonanu Melloa”, amo ganodini dedene legei. ⁸ Youda:me da lalelegelalu, ode 25 esalu Yuda soqe ouligisu hou lai dagoi. E da Yelusalemega esalu, ode 16 agoanega Yuda soqe ouligilalu. ⁹ Youda:me da bogobeba:le, hina bagade uli dogosu soqebi Da:ibidi Moilai bai bagade amo ganodini uli dogone sali ba:i. Amalu eagofe A:iha:se da e bagia, Isala:ili hina bagade hamoi.

28

Yuda hina bagade A:iha:se (2 Hina 16:1-4)

¹ 20A:iha:se da lalelegele, ode 20 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi, amola e da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 16 agoanega Yuda fi ouligilalu. E da ea aowa hina bagade Da:ibidi ea molole hamosu hou defele hame hamoi. Be e da wadela:i hou hamobeba:le, Hina Gode da ema hahawane hame galu. ^{2 - 3} E da Isala:ili hina bagade ilia wadela:i hou defele hamoi. E da ogogosu ‘gode’ Ba:ile agoaila ouliga hamoi. E da wadela:idafa hou amo Ga:ina:ne dunu ilia hamoi (Isala:ili dunu da Ga:ina:ne soqe fedele lamusa: gusuba:i mogodigisia, Hina Gode da Ga:ina:ne dunu gadili sefasi) amo ilia hou defele hamoi. Bai e da hina: egefe amo ogogosu loboga hamoi ‘gode’ ilima nodone sia:ne gadomusa:, gobe le sali. ⁴ E da ogogosu ‘gode’ ma nodone sia:ne gadosu soqebi agolo da:iya galu, amola ifa huluane ilia ougiha galu amogai, A:iha:se da ohe amola gabusiga: manoma gobe le salalusu.

*Silia Fi amola Isala:ili Fi da Yuda hina bagade
A:iha:sema Gegei
(2 Hina 16:5)*

⁵⁻⁶ *Hina bagade A:iha:se da wadela:le hamoiba:le, ea Hina Gode da logo doasiba:le, Silia hina bagade da e hasalasili, Yuda fi dunu bagohame gagulaligili, Dama:sagase moilai bai bagadega hiouginana asi. Amola Hina Gode da logo doasiba:le, Isala:ili hina bagade Biga (Lemalaia egefe), da A:iha:se hasalili, eso afae amoga, nimi bagade Yuda dadi gagui dunu 120,000 agoane medole legei. Yuda fi dunu da Isala:ili fi ilia aowalalia Hina Gode fisiagaiba:le, E da agoane hamoma:ne logo doa:si. ⁷ Isala:ili dadi gagui dunu afae, ea dio amo Sigalai, e da hina bagade A:iha:se egefe Ma:iasia, amola hina bagade diasu ouligisu dunu A:seliga:me, amola hina bagade ea bisi bagia dunu Elega:ina, amo huluane medole legei. ⁸ Yuda fi dunu da Isala:ili fi ilia fidafa dunu. Be amo mae dawa:le, Isala:ili dadi gagui dunu da uda amola mano 200,000 agoane suguli, Samelia sogega hiouginana asi. Amola ilia da Yuda fi ilia liligi bagohame suguli, gaguli asi.

Balofede dunu Oudede

⁹ Hina Gode Ea balofede dunu ea dio amo Oudede da Samelia moilai bai bagadega fifi lasu. Isala:ili dadi gagui wa:i amola ilia suguli lai Yuda fi dunu da moilai bai bagadega doaga:musa: ahoanoba, e da ilima doaga:le amane sia:i, "Dilia aowalalia Hina Gode da Yuda fi ilima ougiba:le,

---

* 28:5-6: 2 Hina 16:5; Aisaia 7:1

dilia ili hasalima:ne gasa dilima i. Be dilia da dodona:giwane ili medole lelegei. Amola amo hou Hina Gode da nabi dagoi.

¹⁰ Amola wali dilia da amo hou baligili, Yuda amola Yelusaleme fi dunu amola uda dilia udigili hawa: hamosu dunu hamoma:ne ilegesa. Dilia amola da dilia Hina Godema wadela:le hamoi dagoi. ¹¹ Na sia: nabima! Go suguli lai dunu ilia da dilia olalali amola dia:lifilali. Ili udigili masa:ne, yolesima! Agoane hame hamosea, Hina Gode Ea ougi da heda:le, dilima se iasu imunu.”

¹² Ga (north) Isala:ili bisili ouligisu dunu biyaduyale amolawane da dadi gagui dunu ilia hou gagaboi. Ilia dio da A:salaia (Youha:ina:ne egefe), Belegaia (Misilimode egefe), Yehisigaia (Sia:lame egefe) amola Ama:isa (Ha:dalai egefe).

¹³ Ilia amane sia:i, “Amo sugui dunu goeguda: mae oule misa. Ninia Hina Godema wadela:le hamobeba:le, E da ninima ougisa. Be ninia amo hou hamosea, E da ninima baligili ougimu amola se iasu ninima imunu.” ¹⁴ Amaiba:le, dadi gagui dunu da sugui dunu amo dunudafa amola ilia ouligisu dunu ili ouligima:ne ilima i. ¹⁵ Ilia da amo ouligisu dunu biyaduyale, ilia da abula amo da sugui liligiga galu, amo sugui dunuma bu ima:ne, ilegei. Ilia da abula, emo salasu, ha:i manu amola hano ili moma:ne defele, ilima i. Amola ilia fofa:gi amo olife susuligiga legei. Nowa da gasa hameba:le, masunu gogolei, amo ilia dougi da:iya fisisi. Amalalu, ilia da sugui dunu huluane, Yeligou (fasela aligi moilai bai bagade) Yuda soqe ganodini dialu, amo guda: oule asi. Amalalu, Isala:ili dunu ilia da Samelia

sogega buhagi.

*A:iha:se da Asilia Dunu Fi ilia e Fidima:ne
Adole Ba:i
(2 Hina 16:7-9)*

¹⁶⁻¹⁷ Idome fi dunu da bu muni Yuda fi doagala:lalu. Iliia da Yuda dunu bagohame susugui. Amaiba:le, hina bagade A:iha:se da Asilia hina bagade Digala:de Bilisa e fidila misa:ne adosi. ¹⁸ Amogalu, Filisidini dunu ilia da moilai amo da Yuda guma:dini agolo soge amola ga (south) sogega galu, amo doagala:lalu. Iliia da hagudu dedei moilai bai bagade suguli fi :- Bede Simese, A:dialone, Gidelode, Siougou, Dimina amola Gimisou amola moilai fonobahadi huluane ili sisiga:le dialu. ¹⁹ Hina bagade A:iha:se da Yuda fi ilima molole hame hamoi amola Hina Godema baligi fa:i. Amaiba:le, Hina Gode da Yuda fi ilima se iasu. ²⁰ Be Asilia hina bagade da A:iha:se mae fidili, ema ha lale, e se lama:ne hamosu. ²¹ Amaiba:le, A:iha:se da Debolo Diasua amola hina bagade diasua amola ouligisu dunu ilia diasua, gouli lale, Asilia hina bagade ema i. Be amomane e da Yuda fi ili hame fidi.

A:iha:se ea Wadela:i Hou

²² A:iha:se da se baligili nababeba:le, wadela:i hou mae fisili, bu baligiliwane Hina Godema wadela:le hamonanusu. ²³ E da Silia dunu amo da e hasalasi, ilia ogogosu 'gode' ilima gobele salasu hamosu. E amane sia:i, "Silia fi ilia 'gode' da ili noga:le fidi. Amaiba:le, na da amo 'gode'ma gobele salasea, ilia da na fidima:bela:?" E da amo hou hamobeba:le, e amola ea fi dunu da gugunufinisi dagoi ba:i. ²⁴ Amola e da

Debolo Diasu liligi huluane lidili, goudane sasali. E da Debolo Diasu ga:sili, Yelusaleme sogebi huluane amo ganodini oloda bugisisi. ²⁵ Yuda moilai huluane amo ganodini, e da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi amogawi ilia da gabusiga: manoma ga fi ogogosu 'gode'ma gobelesalasu, agoai sogebi bagohame gagui. E da agoane hamobeba:le, ea aowalalia Hina Gode da ema ougi bagade galu.

²⁶ Ea ouligisu amogalu, ea muni ouligisa asili dagosu galu, amo hamonanu da

"Yuda amola Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa" amo ganodini dedene legei.

²⁷ †Hina bagade A:iha:se da bogole, Yelusaleme moilai bai bagade ganodini uli dogone sali. Be ilia da ea da:i hodo amo hina bagade ilia gele gelabo ganodini hame sali. Ea mano Hesigaia da e bagia, Yuda fi ilia hina bagade hamoi.

29

Yuda hina bagade Hesigaia

(2 Hina 18:1-3)

¹ Hesigaia da lalelegele ode 25 gidigiloba, Yuda fi ilia hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagade esala, Yuda fi ode 29 agoanega ouligilalu. Ea ame da Abaidia (Segalaia idiwi). ² E da ea aowa Da:ibidi defele, Hina Gode ba:ma:ne, moloidafa hou hamonanu.

Debolo Diasu Ledo Dogale, Modale Ligiagai Ba:i

---

† 28:27: Aisaia 14:28

³ Hesigaia ea bai muni ouligi ode gidigili, ode eno amo, ubi agega, e da Debolo Diasu logo doasili, logo ga:su dodoa:i. ⁴ E da gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu mogili, Debolo gusudili gagoi ganodini gilisi. ⁵ Amogawi, e da ilima amane sia:i, “Dilia huluane nigima: fadegama:ne, hano ulalu, Gode Ea hawa: hamomusa: momogili gagama. Amola dilia aowalalia Hina Gode Ea Debolo Diasu, amoga ledole lili huluane fadegale, bu modale ligiagama. ⁶ Ninia aowalalia, da Hina Godema baligi fa:su, amola amo hou E da higa:i ba:su. Ili da E fisiagai, amola sogebi Ea esalebe amo baligi fa:su.

⁷ Ili da Debolo logo ga:i amola gamali huluane ha:ba:doma:ne yolesi. Ili da Isala:ili Hina Gode Ea Debolo Diasu ganodini, gabusiga: manoma hame gobele sali, amola Ema ohe hame gobele sali. ⁸ Amaiba:le, Hina Gode da Yuda fi amola Yelusaleme fi ilima ougi galu. Amola ilima se iasu ba:beba:le, dunu huluane da fofagadigi amola bagade beda:i. Amo hou huluane dilia dawa:. ⁹ Ninia ada huluane da gegesu ganodini medole lelegei dagoi ba:i. Ninia uda amola mano huluane mugululi, ga oule asi ba:i.

¹⁰ Be wali, na da Isala:ili Hina Godema, gousa:su hamoma:ne ilegei dagoi. Amalu, E da ninima bu hame ougimu. ¹¹ Nagofelali! Mae aligima! Dilia da Ema gabusiga: manoma gobele salima:ne, amola dunu huluane Ema nodone sia:ne gadosu hou bisima:ne, Isala:ili Hina Gode da dili ilegei dagoi.”

¹²⁻¹⁴ Lifai fi dunu amogai esalu, ilia dio da :-
 Sosogo Fi Lifai fi dunu amogai esalu

Gouha:de...Ma:iha:de (Amasa:iai egefe)
amola Youele (A:salaia egefe)

Milalai...Gisia (Simina egefe) amola Idini
(Youa egefe)

Gesione...Youa (Simina egefe) amola Idini
(Youa egefe)

Elisa:ifane...Simili amola Yiaiele
A:isa:fe...Segalaia amola Ma:danaia

Hima:ne...Yihaiiele amola Simiai

Yediudane...Siema:ia amola Asaiele

¹⁵ Amo dunu da ilia Lifai fi dunu eno gilisili, ilia huluane nigima: dodofei. Amalalu, hina bagade ea hamoma:ne sia:i defele, ilia da Hina Gode Ea Sema defele, bai muni Debolo Diasu nigima: dodofei. ¹⁶ Gobebe salasu dunu da Debolo Diasu nigima: dodofemusa:, Debolo diasua golili sa:i. Adi liligi da Gode Ea Sema dedei ganodini olelei, nigima: ba:loba, ilia gadili gaguli asi. Amogawi, Lifai fi da amo liligi lale, moilai hamega gadi gaguli asili, Gidalone Fagoga ligisi.

¹⁷ Ili da amo hawa:, oubi age amola eso agega muni hamonana, eso godo amoga dagoi. Ili Debolo Diasu amola higamuni nigima: dodofei. Amalalu, ilia da eso eno godoane hawa: hamonanu, Debolo da Godema nodone sia:ne gadoma:ne, momagei dagoi ba:i.

Ili da Debolo Diasu Bu Modale Ligiagai

¹⁸ Lifai fi dunu da hina bagade Hesigaiama amane sia:ne iasu, "Ninia da Debolo Diasu, liligi huluane ganodini diala, gobebe salimusa: oloda, agi ga:gi legemusa: fafai amola amo hawa: hamomusa: liligi, amo huluane nigima: dodofei dagoi. ¹⁹ Hina bagade A:iha:se da Godema baligi

fa:iba:le, Debolo liligi bagohame gaguli asi. Be amo huluane, ninia da bu lale, gaguli misini, nigima: dodofele, bu momodale ligiagai. Wali, amo liligi huluane da Hina Gode Ea oloda midadi diala.”

²⁰ Hina bagade Hesigaia da mae aligili, Yelusaleme mimogo dunu huluane gilisili, De-bolo Diasua oule asi. ²¹ Ilia da hina bagade ea sosogo fi, amo ilia wadela:i hou fadegama:ne, amola Debolu Diasu nigima: dodofema:ne, bula-magau gawali fesuale, sibi fesuale, sibi mano fesuale amola goudi fesuale oule asi. Hina bagade Hesigaia da gobelesalasu dunu (Elane egaga fi dunu) amola ilia amo ohe oloda da:iya gobelesalima:ne sia:i. ²² Gobelesalasu dunu da bisilibulamagau gawali medole lelegei. Amo bagiasibi medole lelegei amalusi sibi mano medole lelegei. Ilia da amo gobelesalasiligililigi afae afae ea maga:me oloda da:iya fogagaga:la:i. ²³ Fa:no fisimusa:, ilia goudi amo hina bagade amola eno Godema nodone sia:ne gadosu dunu ilia oule asi. Ilia da ilia lobo goudi ilia dialumada:iya ligisi. ²⁴ Amalalu, gobelesalasu dunu da goudi medole lelegele, ilia maga:me amo Isala:ilifi dunu ilia wadela:i hou fadegama:ne, oloda da:iya sogasi. Bai hina bagade ea hamoma:ne sia:i, da Isala:ilidunu huluane ilia wadela:i hou fadegama:ne, Wadela:i Hou Dabe Ima:ne amola Wadela:i Hou Goglema:ne Olofoma:ne gobelesalasu hamoma:ne sia:i.

²⁵ Hina Gode da musa: Da:ibidi ea balofede dunu Ga:de amola balofede dunu Na:ida:ne amo elalafidili hamoma:ne sia:si Da:ibidima sia:i.

Amo hamoma:ne sia:si defele, hina bagade Hesigaia da hamoi. E da Lifai dunu, ilia sani baidama amola edado fasu, amo gaguli Debolo Diasu ganodini leloma:ne sia:i. ²⁶ Ili gesami hea:lala dusu liligi da hina bagade Da:ibidi ea musa: dusu liligi agoai ba:i. Amola gobebe salasu dunu da dalabede gaguli aliligi. ²⁷ Hesigaia da sia:beba:le, ilia da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobebe salasu Godema iamisi. Muni gobebe salalalu, dunu huluane da Hina Godema nodosa gesami hea:i. Amola gesami hea:lala dusu liligi dunu da dalabede fulaboi, amola eno gesa:mi hea:lala dusu liligi dui. ²⁸ Dunu huluane amogai gilisi da Godema nodone sia:ne gadosu amola gesami hea:su amoga momadelai. Gesami hea:lala dusu dunu da dunanobawane, gobebe salasu liligi da nei dagoi ba:i.

²⁹ Amalalu, hina bagade Hesigaia amola dunu huluane da muguni buguli, Godema nodone sia:ne gadoi. ³⁰ Hina bagade amola Yuda fi ouligisu dunu da Lifai fi dunuma, ilia da nodone gesami hea:su, amo Da:ibidi amola balofede dunu A:isa:fe ela dedei liligi, amo gesami hea:ma:ne sia:i. Amaiba:le, dunu huluane da hahawane bagade, muguni bugi dialawane, Godema nodone gesami hea:lalu.

³¹ Hesigaia da dunu gilisi ilima amane sia:i, "Dilia da wali dodofei dagoiba:le, Hina Godema momogili gagai dagoi. Amaiba:le, dilia Hina Godema hahawane nodone ima:ne, Ema gobebe salasu liligi gaguli misa. Dunu huluane da ea sia: nabawane hamoi. Mogili da ili hanaiba:le,

ohe gobele salimusa: oule mafia:i. ³² Ilia da bulamagau gawali 70 agoane, sibi 100 agoane amola sibi mano 200 agoane, Hina Godema gobele salimusa: gaguli mafia:i. ³³ Amola ilia da bulamagau gawali 600 agoane amola sibi 3,000 agoane, amo Godema gobele salimusa:, amola dunu moma:ne, oule misi.

³⁴ Gobele salasu dunu da amo ohe huluane medole legemu defele hame bai:i. Amaiba:le, Lifai fi dunu da ilia fidibiba:le, hawa: hamoi da dagoi ba:i. Dagoloba, gobele salasu dunu eno mogili da nigima: dodofei dagoi ba:i. (Lifai fi dunu ilia nigima: dodofesu hou da gobele salasu ilia hou baligisu. Bai gobele salasu dunu mogili da noga:le hame dodofei.) ³⁵ Gobele salasu dunu da ohe gogo gobele sasalibi, amo hou ouligisu. Amola ilia da gobei ohe, amo dunu ilia moma:ne liligi, amoga sefe duga:le, laluma gobele sasalisu. Amola ilia da waini hano amo da ohe gobele salasu gilisili iasu, amogai sogasisisu.

Ilia da agoane Debolo Diasu ganodini, nodone sia:ne gadosu hou bu hemoi. ³⁶ Hina bagade Hesigaia amola dunu huluane da hahawane bagade ba:i. Bai Gode da amo hawa: hamosu hedolodafa hamoma:ne, ili noga:le fidi.

30

Baligisu Lolo Manusa: Momagesu Hou

¹⁻³ *Yuda dunu da Baligisu Lolo Nasu esodafa oubi agega hamomu da hamedei ba:i. Bai gobele salasu dunu oda mogili da nigima:

---

* **30:1-3:** Idisu 9:9-11

hame dodofei galu, amola dunudafa bagahame fawane da Yelusalemega gilisi ba:i. Amaiba:le, hina bagade Hesigaia, eagene ouligisu dunu, amola Yelusaleme dunu da gilisili sia: dalu, oubi ageyaduga hamomusa: ilegei. Hesigaia da Isala:ili amola Yuda dunu huluane, amo hou hamomusa: eso adosi. E da Ifala:ime amola Ma:na:se fi dunu, ilia Yelusaleme Debolo Diasua, Isala:ili Hina Godema nodomusa:, Baligisu Lolo Nasu hamoma:ne, ilima dadawa:le hiougi. ⁴ Hina bagade amola dunu huluane da ilia ilegei amoga hahawane galu. ⁵ Amaiba:le, ilia da Isala:ili fi dunu, amo da Da:ne ga (north) fi dunu asili Bi-asiba ga (south) fi dunu, huluane gilisili Baligisu Lolo Nasu, Hina Gode Ea Sema defele hamona misa:ne hiougi. ⁶ Hina bagade amola eagene ouligisu dunu da amane hamoma:ne sia:beba:le, sia: adola ahoasu dunu da Yuda amola Isala:ili soge huluane amoga asili, amane misa:ne sia:si, "Isala:ili fi dunu! Asilia dunu da dili huluane hasali. Be dilia da hame bogoi esala. Wali, dilia A:ibalaha:me amola Aisage amola Ya:igobe, ilia Hina Godema bu sinidigima! ⁷ Dilia! Dilia aowalali amola Isala:ili fi eno, ilia musa: baligi fa:su hou defele mae hamoma. Dilia ba:sa! E da ilima se iasu baligiliwane i. ⁸ Dilia sia:be mae nabawane, dilia hanaiga ilia hou defele, gawamaga:le mae hamoma. Be Hina Gode Ea sia: nabawane hamoma. Dilia Yelusaleme Debolo Diasu guiguda: misa. Bai dilia Hina Gode da amo Debolo Diasu eso huluane hadigiwane diloma:ne hamoi. E da dilima bu mae ougima:ne, dilia Ema nodone sia:ne gadosu hamoma. ⁹ Dilia Hina Godema bu sinidigisia, ga fi dunu ilia

da dili fi dunu mugululi oule asi, amo ilia da dili fi dunuma bu asigili, ilia buhagima:ne logo doasimu. Dilia Hina Gode da asigidafa amola hahawane hou hamosa. Dilia Ema bu sinidigisia, E da dili lale salimu.”

¹⁰ Adola ahoasu dunu da Ifala:ime amola Ma:na:se moilai bai bagade amola Sebiulane fi moilaiga asi. Be Isala:ili dunu da iliba:le lasogole oufesega:su. ¹¹ Be A:sie, Ma:na:se amola Sebiulane fi dunu mogili ilia da ili sia: nabi, amola Yelusalemega masusa: obebenai galu. ¹² Amola Gode da Yuda fi ilia hou amo ganodini hawa: hamobeba:le, Yuda fi dunu da asigi dawa:su afadafa hamone, Gode Ea hanai amo hamomusa: ilegei, Amaiba:le, ilia da hina bagade amola eagine ouligisu dunu ilia hamoma:ne sia:i nabawane hamoi.

Ilia Baligisu Lolo Nasu Hamoi

¹³ Oubi ageyaduga, dunu bagohamedafa da Yelusaleme moilai bai bagadega, Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu hamomusa: gilisi. ¹⁴ Ilia da oloda huluane Yelusaleme ganodini dialu, amoga ilia da ogogosu ‘gode’ liligima ohe gobelesalasu amola gabusiga: manoma gobelesalasu, amo huluane mugululi, Gidalone Fagoga ha:digi.

¹⁵ Amola amo oubiga, eso ba: (14) amoga, ilia da Baligisu Lolo Nasu amoga gobelesalimusa:, sibi mano medole legei. Gobelesalasu dunu amola Lifai fi dunu ilia da nigima: hame dod-ofei galea, ilia da bagadewane gogosiabeba:le, ilila: bu Godema momogili gagai. Amalalu, ilia da Debolo Diasua gobelesalasu hou hamomu defele ba:i. ¹⁶ Ilia da Gode Ea hawa: hamosu

dunu Mousese ea hamoma:ne sia:i defele, Debole Diasu ganodini ilila: hawa: hamomusa: defele, lelu. Lifai dunu da gobebe salasu maga:me amo gobebe salasu dunuma ianu, ilia da oloda da:iya gufunanesi.

¹⁷ Dunu bagohame da nigima: hame dod-ofeiba:le, ilia da Baligisu sibi mano medole legemu hamedei ba:i. Amaiba:le, Lifai dunu da ilia sibi mano medole legele, Hina Godema ligiagale i. ¹⁸ Amola dunu bagohame mogili, amo da Ifala:ime, Ma:na:se, Isaga amola Se-biulane fi amoga misi, ilia da nigima: hame dodofei ba:i. Amaiba:le, ilia da Baligisu Lolo Nasu giadofale hamoi. Hina bagade Hesigaia da ili fidima:ne, amane sia:ne gadoi, ¹⁹ “Hina Gode! Ninia aowalalia Gode! Di da bagadewane asigiba:le, amo dunu ilia hou gogolema:ne olofoma! Bai ilia da nigima: gala, be ilia dogoga asigi dawa:su huluane amoga, ilia Dima nodone sia:ne gadosa.” ²⁰ Hina Gode da Hesigaia ea sia:ne gadosu nabaluu, dabe i. E da amo dunu gogolema:ne olofoi, amola ilima se iasu hame i. ²¹ Eso fesuale agoane, dunu ilia da Yelusalemega gilisi, ilia da hahawane Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu hamoi. Amo eso huluane, Lifai fi dunu amola gobebe salasu dunu, ilia gasa huluane amoga Hina Godema nodosu. ²² Amola Lifai fi dunu da medenewane Hina Godema nodone sia:ne gadosu hou ouligibiba:le, Hesigaia da ilima nodone sia:i.

Ilia da Eso Fesuale Eno Lolo Nasu Hamoi

Ilia da eso fesuale, ilia aowalalia Hina Godema nodoma:ne, gobebe salasu hamoi.

²³ Amogalu, ilia huluane da eso eno fesuale, bu hahawane lolo moma:ne ilegei. Amaiba:le, ilia da amo hahawane hamoi. ²⁴ Hina bagade da bulamagau gawali 1,000 agoane amola sibi 7,000 agoane amo dunu ilia medole moma:ne i. Amola eagene ouligisu dunu da bulamagau gawali 1,000 agoane amola sibi 10,000 agoane eno ilima i. Gobele salasu dunu bagohame da ilia nigima: dodofele, Godema mogili gagai.

²⁵ Amaiba:le, Yuda dunu huluane, gobele salasu dunu, Lifai fi dunu, dunu ilia da ga (north) amoga misi, amola ga fi dunu ilia da Isala:ili amola Yuda amoga fila misi, amo huluane da hahawane bagade ba:su. ²⁶ Yelusaleme moilai bai bagade da hahawane hou bagade amoga nabaiwane ba:i. Bai hina bagade Soloumane (Da:ibidi egefe) ea ouligisu eso, amogainini misi esoga, hou amo agoai da hamedafa ba:su. ²⁷ Gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu da Hina Gode E dunu huluane gilisi ilima hahawane dogolegele ima:ne, Ema sia:ne gadoi. Amola Gode da Ea Diasu Hebene ganodini amoga ilia sia:ne gadosu nabal, ili lale sali.

31

Hesigaia da Hina Godema Nodosu Hou bu Hahamoi

¹ Lolo nasu dagoloba, Isala:ili fi dunu huluane da Yuda moilai bai bagade huluane amoga asili, ogogosu 'gode'ma nodoma:ne duni bugi, ogogosu uda 'gode' Asila agoai loboga hamoi liligi, ogogosu 'gode' nodoma:ne oloda amola sogebi, amo huluane gugunufinisi dagoi. Ila

amo hou defele, Yuda soge, Bediamini, Ifala:ime amola Ma:na:se, amo soge huluane ganodini agoane hamonanu, ilia diasuga buhagi.

² Hina bagade Hesigaia da gobele salasu dunu amola Lifai dunu ilia hawa: hamosu ilegesu, amo bu hahamoi. Ili hawa: hamosu da Wadela:i Hou Dabe Ima:ne gobele salasu ouligisu hou amola Debolo Diasu ganodini Hina Godema nodone sia:ne gadosu ouligisu hou. ³ *Hesigaia da hina: fofoi ohe fi amoga ohe hahabe amola daeya gobele salimusa:, gobele salasu ilia Sa:bade eso hamosu, Oubi Gaheabolo Lolo Nasu gobele salasu amola Lolo Nasu eno amo da Hina Gode Ea Sema ganodini dedei, amo huluane hamomusa: e da i.

⁴ †Amola, hina bagade da sia:beba:le, Yelusaleme fi dunu da hahawane dogolegele iasu, amo ilia da gobele salasu dunu amola Lifai fi dunuma ima:ne ilegei, amo ilima i. Bai amo da Lifai fi amola gobele salasu dunu ilia osobo bagade liligi mae dawa:le, Hina Gode Ea Sema dedei hou, amo fawane dawa:le hamomusa: logo doasi. ⁵ Hina bagade da amo hamoma:ne sia:beba:le, Isala:ili fi dunu da ilia gala:ine noga:idafa, waini hano, olife susuligi, agime hano, ifabia dadami amola fage amola ilia liligi huluanedafa nabuane mogi afae, amo huluane gaguli misi. ⁶ Dunu huluane ilia da Yuda moilai bai bagade ganodini esalu, ilia da ilia bulamagau amola sibi nabuane mogi, afae gaguli misi. Amola hahawane dogolegele iasu liligi, ilia Hina

---

* 31:3: Idisu 28:1 - 29:39 † 31:4: Idisu 18:12-13; 18:21

Godema modale ligiagale imunusa: gaguli misi. ⁷ Ilia da oubi osodaga hahawane dogolegele iasu hemone, amola oubi ageyadu eno amoga liligi bagadedafa iasu. ⁸ Hina bagade Hesigaia amola eagene ouligisu dunu da amo bagadedafa iasu ba:beba:le, Hina Godema amola Ea Isala:ili dunuma nodoi. ⁹ Hina bagade da gobelesalasu dunu amola Lifai fi dunu, ilima amo hahawane iasu hou gilisili sia: dasu. ¹⁰ Gobelesalasu dunu ilia ouligisu dunu A:salaia (Sa:idoqe egaga fi dunu) da ema amane sia:i, “Dunu da hahawane dogolegele iasu Debolo Diasuga muni gaguli misi amogainini wali, ninia da ha:i moma:ne defele ba:i dagoi. Amola eno hame mai bagade diala. Hina Gode da ninima hahawane dogolegele hamoiba:le, ninia da amo hou ba:sa.”

¹¹ Hina bagade da hamoma:ne sia:beba:le, ilia da liligi ligisisu sesei Debolo Diasu sogebiga momagei. ¹² Ilia da amo ganodini, hahawane dogolegele iasu liligi amola liligi nabuane mogili afae iasu, amo huluane lidili legei. Ilia da Lifai fi dunu ea dio Gononaia amo sesei ouligima:ne ilegei. Amola e bagia fidima:ne, ea eya Simiai ilegei.

¹³ Elaha hawa: hamoma:ne, ilia da Lifai fi dunu nabuane ilegei. Ilia dio da Yihaiiele, A:isasaia, Na:iha:de, A:sahale, Yelimode, Yosaba:de, Ilaiele, Isimagaia, Ma:iha:de amola Bina:ia. Hina bagade Hesigaia amola gobelesalasu ouligisu A:salaia, ela hamoma:ne sia:beba:le, amo hou huluane hamosu. ¹⁴ Ilia da Gouli (Imina egefe) amo Hina Godema hahawane dogolegele iamabe amo ouligima:ne ilegei. Gouli

da Debolo Diasu gusudili logo ga:su sosodo aligisu dunu ilia bisilua esalu, amola e da amo iasu liligi lidili legei, amola eno dunuma bu iasu. ¹⁵ Moilai bai bagade oda amo ganodini gobele salasu dunu esalebe ba:i, amoga Lifai dunu eno da Gouli noga:le fidisu. Ilia dio da Idini, Miniamine, Yesua, Siema:ia, A:malaiia amola Sieganaia. Ilia da ha:i manu i, amo momogili, ilia na:iyado Lifai fi dunuma (fi mae dawa:le) ilia hawa: hamosu defele, ilima iasu. ¹⁶ Ilia da dunu amo da lalelegele, ode30 esalu amola amo baligi, ilia eso huluane Debolo Diasu ganodini hawa: hamonanebe defele, ha:i manu ilima i. ¹⁷ Ilia da gobele salasu dunu, ilia sosogo fi afae afae amo defele, ilima hawa: hamosu ilegei. Amola Lifai fi dunu amo da lalelegele, ode20esalu amola amo baligi, ilia da amo dunu hawa: hamosu gilisisu afae afae amoma ili ilegele, hawa: hamosu ilegei. ¹⁸ Ili huluane amola ilia uda amola mano amola fofoi mano, idili dedei dagoi ba:i. Bai ilia da Debolo Diasu ganodini gasia o yoga udigili sema hawa: hamomusa: momagele ouesalumusa: ilegei. ¹⁹ Gobeles salasu dunu amo da Elane egaga fi ilia moilai bai bagade ganodini esalu o ohe fofole nasu sogge amo gadenene dialu amoga esalu, amo moloi dunu mogili da gobeles salasu dunumusu amola Lifai fi dunu amo da fi idisu meloaga dedei, ilima ha:i manu sagosu.

²⁰ Yuda sogge huluane ganodini, hina bagade Hesigaia da ea Hina Gode hahawane ba:ma:ne fawane hamosu. ²¹ E da ea hawa: hamosu huluane didi hamosu. Bai ea da molole Debolo hawa: hamosu amola Gode Ea Sema amoma

fa:no bobogebeba:le, e da ea Hina Godema madelagiwane amola asigiwane hamosu.

32

Asilia Dunu da Yelusaleme Fi Healelalu
(2 Hina 18:13-37; 19:14-19,35-37; Aisaia 36:1-22; 37:8-38)

¹ Hina bagade Hesigaia da Hina Godema molole fa:no bobogei. Be amogalu, Asilia hina bagade Sena:galibi da Yuda fi doagala:i. E da gagili sali moilai bai bagade huluane eale disili, ea dadi gagui dunu ilia gagili sali dobea muguluma:ne sia:i.

² Amola Sena:gelibi da Yelusaleme doagala:ma:ne ilegei. Hina bagade Hesigaia da amo hou dawa:loba, ³ - ⁴ e amola eagene ouligisu dunu da Asilia dunu ilia da Yelusaleme gadenene doaga:lalu, hano mae moma:ne logo hedofama:ne, hano logo Yelusaleme gadili galu, amo hedofamusa: dawa:i. Eagene ouligisu dunu da Yelusaleme fi dunu bagohame gadili oule asili, gu hano logo huluane hedofai. ⁵ Hina bagade da Yelusaleme bu gasawane gagili salima:ne, gagili sali dobea dodoa:i, amola amo da:iya diasu gado gagagula heda:su gaguli gagai. Amola e da gagoi gadili, eno dobea gagui. Amola e da gagili sali liligi amo da Yelusaleme musa: gagui gusudili dialu, be wali osono gasa:le da:iya ligisi, amo dodoa:i. Amola e sia:beba:le, ilia da goge agei amola da:igene ga:su bagohame hamoi. ⁶ E da dadi gagui ouligisu dunu, ilia Yelusaleme fi dunu huluane ouligima:ne ilegei, amola ilia huluane sogebi amo da Yelusaleme logo ga:su gadenene

dialu, amogawi gilisima:ne sia:i. ⁷ E da ilima amane sia:i, “Dilia gasa fili, amola Asilia hina bagade amola ea dadi gagui wa:i ilima mae beda:ma! Ninima gai gasa bagade hou da ema gai gasa hou, bagadewane baligisa. ⁸ Ea gasa da osobo bagade dunu ea gasa fawane. Be ninia Hina Gode da ninima gai esala. Amola E da nini fidimu amola ninima gale gegemu.” Dunu huluane da ilia hina bagade ea sia: nababeba:le, dogo denesi.

⁹ Amalu, fa:no, Sena:gelibi amola ea dadi gagui wa:i da La:igisi moilai bai bagadega esaloba, e da Hesigaia amola Yuda fi dunu ili gilisili Yelusalemega esalu, ilima amane sia:si, ¹⁰ “Na da Asilia hina bagade Sena:gelibi! Na da dilima adole ba:sa. Na da Yelusaleme eale disi dagoi. Dilia abuliba:le hame beda:sala:? ¹¹ Hesigaia da dilima, dilia Hina Gode da nini dilima mae hasalasma:ne, dili gaga:mu sia:sa. Be Hesigaia da dilima ogogosa. E da dili ha:ga amola hano hanaga bogoma:ne, logo doasisa.

¹² Hesigaia hisu da Hina Godema nodone sia:ne gadosu sogebi amola oloda huluane gugunufin-isili, Yuda fi dunu amola Yelusaleme fi dunu ilima oloda afae fawane amoga nodone sia:ne gadoma:ne amola gabusiga: manoma gobelesalima:ne sia:i. ¹³ Dilia na aowalali, ilia eno fifi asi ilima hamosu amo dawa:sala:? Eno fifi asi gala dunu ilia ‘gode’ da Asilia hina bagade ili mae hasalima:ne, gaga:bela:? Hame mabu! ¹⁴ Amo fifi asi gala huluane ilia ‘gode’ da ninia ili mae hasalima:ne, hamedafa gaga:i. Amaiba:le, dilia abuliba:le dilia Gode da dili

gaga:ma:ne dawa:sala:? ¹⁵ Hesigaia da dilima ogogosa. Ea sia: dafawaneyale mae dawa:ma. Fifi asi gala huluane ilia ‘gode’ da Asilia hina bagade ili mae hasalima:ne gaga:mu da hamedei ba:i. Amaiba:le, dilia Gode da dili gaga:mu hamedeidafa ba:mu.”

¹⁶ Asilia eagene ouligisu dunu ilia da baligili Hina Gode amola Hina Gode ea hawa: hamosu dunu Hesigaia elea hou lasogole sia:i. ¹⁷ Amola meloa amo Asilia hina bagade ea dedei, amo ganodini Isala:ili Hina Godema odoga:su sia: bagade ba:i, “Fifi asi gala huluane ilia ‘gode’ da na gasaga ili hasalima:ne hame gaga:i. Amola Hesigaia ea Gode da dili na mae hasalima:ne, hamedafa gaga:mu.” ¹⁸ Sena:gelibi eagene ouligisu dunu da amo sia: Hibulu sia:ga wele sia:i. Bai ilia da Yelusaleme fi dunu dobea da:iya esalu, amo ili beda:ma:ne amola da:i dioma:ne hamomusa: dawa:i galu. Amalalu, ilia da hedolowane moilai sugumusa: dawa:i. ¹⁹ Ili da Yelusaleme hadigi Godedafa, amo da fifi asi gala eno ilia udigili ogogosu ‘gode’, amo ili defele dawa:iwane sia:dasu.

²⁰ Amalalu, hina bagade Hesigaia amola balofede dunu Aisaia (A:imose egefe), ela da Godema sia:ne gadoi amola Godea ili fidima:ne Ema digini wele sia:i. ²¹ Hina Gode da a:igele dunu asunasili, e da Asilia dadi gagui dunu amola ilia ouligisu dunu medole legei. Amaiba:le, Asilia hina bagade da gogosiane, Asilia sogega buhagi. Eso afaega, e da ea ogogosu ‘gode’ ea debolo diasua esaloba, egefelali mogili da gegesu gobiheiga, e medole legei.

²² Hina Gode da agoane hina bagade Hesigaia amola Yelusaleme fi dunu huluane amo Asilia hina bagade Sena:gelibi amola Yuda fi ha lai dunu eno, ili mae hasalima:ne gaga:i dagoi. ²³ Dunu bagohame da Yelusalemega, Hina Godema gobelesalimusa: amola Hesigaiama hahawane dogolegele iasu liligi imunusa: misi. Ha amogainini, fifi asi gala dunu huluane da Hesigaiama nodone dawa:i.

*Hesigaia ea Olo Madelai amola ea Gasa Fi Hou
(2 Hina 20:1-3,12-19; Aisaia 38:1-3; 39:1-8)*

²⁴ Amo galu, hina bagade Hesigaia da olole, bogomuwane galu. E Godema sia:ne gadoiba:le, Hina Gode da e uhinisima:ne, ema dawa:digima:ne olelesu i. ²⁵ Be Hesigaia da gasa fili, Hina Gode Ea uhinisisu hou ba:beba:le, Godema hame nodoi. Amaiba:le, Yuda fi amola Yelusaleme fi da se nabi. ²⁶ Be fa:nowane, Hesigaia amola Yelusaleme fi da ilia hou fofonoboi. Amaiba:le, Hesigaia esalebe galu, ilima se hame i.

Hesigaia ea Bagade Gagui Hou

²⁷ Hina bagade Hesigaia da liligi bagade gaguiwane hamoi. Dunu huluane da ema nodosu. Ea sia:beba:le, ilia da liligi ligisisu sesei gaguia gagai. Amo ganodini, ilia da ea gouli, silifa, igi noga:idafa, ha:i manu fodole nasu, da:igene ga:su amola eno noga:idafa liligi, ligisisu. ²⁸ Amola ea sia:beba:le, ilia da liligi ligisisu diasu gaguia gagai. Amo ganodini, ilia da ea gala:ine, waini hano amola olife susuligi ligisisu. Amola ilia da ea bulamagau diasu gaguia gagai, amola

sibi gagole gagai. ²⁹ Eno amolawane, Gode da ema bulamagau amola sibi amola liligi bago-hamedafa iabeba:le, e da moilai bai bagade eno bagohame gagua gagai. ³⁰ Hina bagade Hesigaia da Gihone Gu hano hihiga:le, ea hano logo eno hamegadili ogane, osobo hagududili, Yelusaleme gagoi ganodini doafasi. Hesigaia da ea hamosu defele huluane didili hamoi. ³¹ *Amola Ba: bilone alofele iasu dunu da musa: hame ba:su hou amo abedela manoba, (2 Hina 20:7-19), Gode da Hesigaia hi hanaiga hamoma:ne yolesi. Bai E da ea hou adoba:musa: dawa:i.

Hesigaia ea Yuda Soge Ouligisu Dagobe Galu

³² Hesigaia ea hamonanu eno, amola ea Hina Godema asigidafa hou, amo huluane da “Balofede Dunu Aisaia (A:imose egefe) ea Esala Ba:su Meloa” amola “Yuda amola Isala:ili hina bagade Ilia Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

³³ Hesigaia da bogole amola ilia ea da:i hodo gadodili sogebiga, hina bagade ilia gele gelabo ganodini sali. Yuda fi amola Yelusaleme fi dunu huluane da ema asigiba:le, ema nodomusa: gegevole fi. Egefe Ma:na:se da e bagia hina bagade hamoi.

33

Yuda hina bagade Ma:na:se

(2 Hina 21:1-9)

¹ Ma:na:se da lalelegele, ode fagoyale esalu, ea Yuda ouligisu bai muni hamoi. E da Yelusaleme

---

* 32:31: 2 Hina 20:7-19; Aisaia 39:1-8

moilaiga esala, Yuda fi ode 55 agoanega oulig-ilalu. ² *Ma:na:se da Hina Godema wadela:le hamoi. Ga:ina:ne sogega musa: esalebe fi da baligili gogosiasu wadela:i hou hamobeba:le, Isala:ili dunu da Ga:ina:ne soge golili sa:ili, gusuba:i ahoanoba, Hina Gode da Ga:ina:ne fi gadili sefasi. Be Ma:na:se da amo fi ilia wadela:idafa hou amoma fa:no bobogesu. ³ E da ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi, amo ea ada Hesigaia da wadela:lesi, Ma:na:se da bu buga:le gagui. E da Ba:ilema nodone sia:ne gadomusa:, oloda bagohame gagui. E da Isala:ili hina bagade A:iha:be ea hou defele, ogogosu uda 'gode' Asila e agoaila hahamoi. Amola Ma:na:se da gasumunima nodone sia:ne gadoi. ⁴ †E da ogogosu 'gode' ilia oloda Debolo Diasu ganodini gagui. Hina Gode Ea musa: hamoma:ne sia:i, amo da Debolo Diasu ganodini, dunu da Ema fawane nodone sia:ne gadosu hamoma:ne sia:i. ⁵ Debolo Diasu gagoi aduna ganodini, e da oloda amo gasumunima nodone sia:ne gadomusa: gagui. ⁶ E da Hinome Fago ganodini, egefelali amo ogogosu 'gode'ma gobebe sali. E da wadela:i ba:la:lusu hou hamosu. E da wamuni dawa:su hou hamosu amola gesami dasu ilia fada:i sia: nabalusu. E da Hina Godema bagade-wane wadela:le hamobeba:le, Hina Gode Ea ougi da lalu agoane heda:i. ⁷ ‡E da wadela:i uda 'gode' Asila agoai loboga hamoi liligi, amo Debolo Diasu ganodini ligisi. Be Hina Gode da musa: Da:ibidi amola, Da:ibidi ea mano Soloumane

* 33:2: Yelegaia 15:4 † 33:4: 2 Hou Olelesu 6:6 ‡ 33:7: 1 Hina 9:3-5; 2 Hou Olelesu 7:12-18

elama amane sia:i, “Guiguda: Yelusaleme moilai bai bagade ganodini, Na da amo Debolu ganodini sogebi ilegei. Amo sogebiga fawane, Isala:ili fi fagoyale gala da Nama fawane nodone sia:ne gadoma:ne, Na da ilegei.

⁸ Isala:ili fi dunu da Na hamoma:ne sia:i huluane nabawane hamosea, amola sema amo Na da Na hamosu dunu Mousesegili i, amo huluane ilia nabawane hamosea, Na da ili, amo soge Na da ilia aowalalima i, amoga ili enoga gadili sefasima:ne, logo hamedafa doasimu.”

⁹ Be Yuda fi dunu da Hina Gode Ea sia: nabawane hame hamosu. Amola Ma:na:se da ilia wadela:i hou (amo da musa: Ga:ina:ne fi da bagadewane wadela:le hamobeba:le, Isala:ili dunu da gusuba:i heda:loba, Hina Gode da Ga:ina:ne fi gadili sefasi) amo wadela:i hou baligili hamoma:ne, Ma:na:se da Yuda fi oule asi.

Ma:na:se da Godema Sinidigi

¹⁰ Hina Gode da Ma:na:se amola ea fi dunuma sisasu sia:i. Be ilia nabimu higa:i.

¹¹ Amaiba:le, Hina Gode da logo doasiba:le, Asilia dadi gagui wa:i da Yuda fi doagala:i. Ili da Ma:na:se gagulaligili, ea mi gelaba ma:go sanawane, sia:inega la:gili, Ba:bilone sogega hiouginana asi. ¹² E se bagadewane nababeba:le, ea hou fonoboi. E da ea Hina Godema sinidigili, fidima:ne adole ba:su. ¹³ Gode da Ma:na:se ea sia:ne gadobe nabaluu, e Yuda fi bu ouligima:ne, bu Yelusalemega asunasi. Amo hou ba:beba:le, Ma:na:se da Hina Gode da Godedafa dafawaneyale dawa:i.

14 Amalu fa:no, Ma:na:se da gadili dobea Da:ibidi Moilai bai bagadega gusudili dialu amo da fago Gihone Gu Hano gadenene dialu, amoga asili, Menabo Logo Ga:su amola moilai sogebi ea dio Oufele, amoga doaga:su, bu sedagili gagagula heda:i. Amola e da dadi gagui ouligisu dunu, amo da Yuda soge gagili sali moilai bai bagade afae afae ouligima:ne, ilegei dagoi. ¹⁵ E da ga fi ogogosu ‘gode’ amola loboga hamoi ‘gode’ agoaila liligi amo e da musa: ligisi, amo Debolo Diasuga gadili fadegai. Amo amola ogogosu ‘gode’ma gobelesalimusa: oloda amo da Debolo Diasu agolo dabua amola Yelusaleme sogebi enoga dialebe ba:i, amo huluane moilai hamega gadili gaguli asili, ha:digi dagoi. ¹⁶ Amola e da oloda amoga ilia musa: Hina Godema nodone sia:ne gadosu, amo bu dodoa:i. Amola e da amoga Hahawane Gilisili Olofole Iasu amola Godema Nodosu Iasu, amo gobelesali. E da Yuda fi dunu huluane, ilia Isala:ili Hina Godema nodone sia:ne gadoma:ne sia:i. ¹⁷ Yuda dunu da sogebi higagaia gebewane gobelesalalasu. Be ilia da Hina Gode Ema fawane gobelesalasu.

*Ma:na:se ea Yuda Soge Ouligisu Dagobe Galu
(2 Hina 21:17-18)*

18 Ma:na:se ea hawa: hamonanu eno, ea Godema sia:ne gadosu amola balofede dunu amo da Isala:ili Hina Gode Ea Dioba:le ema sia:i, ilia sia:ne iasu, amo huluane da “Isala:ili hina bagade Ilia Hawa: Hamonanu Meloa” amo ganodini dedene legei.

19 Hina bagade ea sia:ne gadosu, ema Gode Ea dabe iasu, ea Godema hame sinidigi esoga wadela:i hou hamoi, ea ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi, amola wadela:i uda 'gode' Asila agoai e da loboga hamoi, amo huluane da "Balofede Dunu ilia Hamonanu Melloa" ganodini dedene legei. 20 Ma:na:se da bogole, hina bagade diasua uli dogonesali. Egefe A:imone da e bagia, Yuda hina bagade hamoi.

*Yuda hina bagade A:imone
(2 Hina 21:19-26)*

21 A:imone da lalelegele, ode 22 agoane esalu, bai muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagade ganodini esala, ode aduna fawane, Yuda fi ouligilalu 22 A:imone da ea ada Mana:se defele, Hina Godema wadela:i hou hamosu. E da ea ada ea hou amoma fa:no bobogele, loboga hamoi ogogosu 'gode' ilima ea ada nodone sia:ne gadoi, e amolawane ilima nodone sia:ne gadosu. 23 Be ea ada da ea hou fonobone, Hina Godema sinidigi. Be A:imone da agoane hame hamoi. E da ea ada ea wadela:i hou amo baligi dagoi. 24 A:imone eagene ouligisu dunu ilia da e medoma:ne, wamo sia:dasu. Amola ilia da hina bagade diasu ganodini, e medole legei dagoi.

25 Yuda fi dunu da A:imone fasu dunu medole legei. Amola ilia da ea mano Yousaia, e bagia hina bagade ilegei.

34

Yuda hina bagade Yousaia (2 Hina 22:1-2)

¹ *Yousaia da lalelegele, ode godoane esalu, e da bai muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode 31 agoanega Yuda fi ouligilalu.

² Yousaia da Hina Gode hahawane ba:ma:ne hamoi. E da ea musa: aowa hina bagade Da:ibidi ea hou defele, Gode Ea hamoma:ne sia:i huluane nabawane hamosu.

Yousaia da Ogogosu 'gode'ma Nodone Sia:ne Gadosu Hou Gugunufinisi

³ Hina bagade ayeligi Yousaia ea ouligisu ode godoanega, e da muni ea aowa hina bagade Da:ibidi ea Godema nodone sia:ne gadosu hou hamosu. Ode biyaduyale eno da gidigili, e da bai muni ogogosu 'gode'ma nodone sia:ne gadosu sogebi amola wadela:i uda 'gode' Asila agoai loboga hamoi liligi amola eno wadela:i loboga hamoi 'gode' huluane bai muni gugunufinisisu. ⁴ †Ea sia:beba:le, ilia da oloda amoga dunu da Ba:ilema nodone sia:ne gadosu, amola eno gadenene gabusiga: manoma gobebe salasu oloda, amo gagoudane fasi. Iliia da Asila agoai liligi amola loboga hamoi 'gode' huluane gagagoudane fasili, gulu agoane hamone, amola dunu da ilima sia:ne gadosu, ilia ulidogone sali da:iya dudulisi.

---

* 34:1: Yelemaia 3:6 † 34:4: 2 Hina 21:3; 2 Hou Olelesu 33:3

⁵ †E da ogogosu gobelesu salasu dunu ilia gasa amo oloda amoga ilia da musa: nodone sia:ne gadosu, amo da:iya gobelesu sali. Amo hamobeba:le, e da Yuda amola Yelusaleme fi ilia nigima: fadegamusa: dodofei.

⁶ Amo hou defele, e da moilai bai bagade amola gugunufinisi soge amo da Ma:na:se, Ifala:ime, Simione amola soge asili ga (north) Na:fadalaiga doaga:sa, amo soge huluane ganodini hamosu. ⁷ E da ga (north) fi (Isala:ili) ilia soge ganodini, oloda amola ogogosu uda 'gode' agoai loboga hamoi liligi, amo huluane gagagoudane fasili, gulu agoane hamoi. E da gabusiga: manoma gobele salimusa: hamoi oloda huluane gagagoudane fasi. Amalu, e da Yelusaleme ga buhagi.

Ilia da Gode Ea Sema Dedei Buga Ba:i
(2 Hina 22:3-20)

⁸ Yuda hina bagade Yousaia ea ouligibi ode 18 amoga, e da wadela:i ogogosu 'gode' ma nodone sia:ne gadosu hou huluane fadegaiba:le, Debolo Diasu amola Yuda soge da nigima: dodofei dagoi ba:i. Amogalu, hina bagade Yousaia da dunu udiana amo Debolo Diasu dodoa:ma:ne asunasi. Ili dia da Sia:ifa:ne (A:salaia egefe), Ma:iasia (Yelusaleme bisili ouligisu dunu) amola Youa (Youaha:se egefe. E da eagene bisilua dunu). ⁹ Muni amo Lifai dunu da Debolo Diasu ganodini lidi, ilia da gobelesu salasu ouligisudafa Hiligaiama ianusu. (Amo muni ilia da Ifala:ime fi, Ma:na:se fi amola Ga (north) Fi dunu eno, Yuda fi, Bediamini fi amola Yelusaleme esalebe

---

† 34:5: 1 Hina 13:2

fi, ilima lidi.) ¹⁰ Ilia da amo muni lidi, amo dunu udiana da Debolo Diasu amo bu buga:le gagusu ouligisu, ilima iasu. ¹¹ Ouligisu dunu ilia da amo muni mogili diasu gagusu dunu amola gelega hahamosu dunu ilima iasu. Amola muni mogili amoga ilia da ifa da:fe amola gele amo Debolo bu buga:le gagumusa:, bidi lama:ne sia:i. Bai Yuda hina bagade ilia da noga:le hame ouligibiba:le, Debolo da dasai ba:i. ¹² Amo hawa: hamosu ouligisu dunu da moloidafa dunu. Ilima ouligisu dunu da Lifai fi dunu biyaduyale gala. Ilia dio da Ya:iha:de amola Oubadaia (ela da Milalai sosogo fi dunu) amola Segalaia amola Misiala:me (ela da Gouha:de sosogo fi dunu). Lifai fi dunu huluane da medenegi gesami hea:lala dusu dunu ba:i.

¹³ Lifai fi dunu eno ilia da liligi gaguli ahoasu hawa: hamosu ouligisu, amola oda da eno hawa: hamosu ouligisu.

¹⁴ Ilia da muni ea sesei amoga lidili ahoana, Hiligaia da Hina Gode Ea Sema Dedei Meloa (Sema amo Gode da musa: Mousesema i) amo ba:i dagoi.

¹⁵ Hiligaia da Sia:ifa:nema amane sia:i, “Na da ‘Gode Ea Sema Dedei Meloa’ amo Debolo ganodini dialebe ba:i dagoi.” E da amo meloa Sia:ifa:nema I.

¹⁶ Sia:ifa:ne da amo meloa hina bagadema gaguli asili, ema amane sia:i, “Ninia da dia hamoma:ne sia:i defele hamoi dagoi. ¹⁷ Ninia da muni amo da Debolo Diasu ganodini dialu, amo lala, bu buga:le gagusu dunu amola ilia ouligisu dunu ilima i dagoi.”

¹⁸ Amalalu, e da eno amane sia:i, “Na da meloa amo Hiligaia da nama i gagui diala.” Amola e da amo meloa hina bagade nabima:ne idi.

¹⁹ Hina bagade da meloa idibi nababeba:le, bagadewane fofogadigili, da:i dione, ea abula gadelale fasi. ²⁰ Amola e da gobele salasu dunu Hiligaia amola Ahaiga:me (Sia:ifa:ne egefe) amola A:gabo (Maiga:ia egefe) amola sia: dedesu dunu Sia:ifa:ne amola hina bagade hina: hawa: hamosu dunu A:sahaia, ilima amane hamoma:ne sia:i,

²¹ “Dilia asili, amo meloa ea olelesu bai dawa:ma:ne, Hina Gode Ea fada:i sia: hogo-lalu, nama amola dunu huluane amo da Isala:ili amola Yuda soqe ganodini hame mugului esala, ninima adoma. Ninia aowalali da amo meloa ea hamoma:ne sia:i amo nabawane hame hamobeba:le, Hina Gode da ninima ougisa.”

²² Hiligaia amola Ahaiga:me, A:gabo, Sia:ifa:ne, amola A:sahaia, ilia da balofede uda amo da Yelusaleme moilai bai bagade la:idi gaheabolo gagui amo ganodini esalu, ea dio amo Halada amo ea fada:i sia: nabimusa: asi. (Halada egoa Sia:lamee da Debolo Diasu hadigi abula amo ouligisu). Iliia da Haladama amo meloa da bai: dagoi olelei. ²³ Halada da ilima amane sia:i, “Dilia hina bagadema buhagili, Hina Gode Ea sia:si ema amane sia:ma, ²⁴ “Na da meloa amo hina bagade da idi, amoga gagabusu aligima:ne dedei defele, Na da Yelusaleme moilai bai bagade amola Yelusaleme fi dunu ilima se dabe imunu. ²⁵ Iliia da Na higale, eno ogogosu ‘gode’ma gobele salasu hamobeba:le, Na ougima:ne hamoi dagoi.

Na da Yelusaleme fi ilima Na ougi da gia:iwane heda:i dagoi, amola bu gumimu da hamedei.”

²⁶ Be hina bagadema Na, Isala:ili fi ilia Hina Gode, da amane sia:sa, ‘Di da meloa ganodini dedei liligi nabi dagoi. ²⁷ Amola di da Na ba:ma:ne, sinidigili, dia hou fonobone, dia abula gadelale, dinanu. Bai di da Na sia: amo Na da Yelusaleme moilai bai bagade amola amoga fi dunu ilima se dabe imunu, amola Yelusaleme gugunufinisi dagoiba:le, dunu ilia da amo beda:ne fofogadigili ba:mu, amola Yelusaleme dio amoga gagabusu aligima:ne sia:mu, amo sia: nababeba:le, di da dia hou fonoboi. Na da dia sia:ne gadosu nabi dagoi. ²⁸ Amola se dabe iasu amo Na da Yelusaleme fi ilima iasimu, amo da di amogai esalea, dia hame ba:mu. Na da di fa:no olofole bogoma:ne, logo doasimu.’ ” Sia: adola ahoasu dunu, ilia da amo sia:ne iasu hina bagade Yousaia adomusa:, ema buhagi.

*Yousaia da Hina Gode Ea Sia: Nabawane Hamoma:ne Ilegele Sia:i
(2 Hina 23:1-20)*

²⁹ Yuda hina bagade Yousaia da Yuda soqe fi amola Yelusaleme fi ilia ouligisu dunu amo huluane gagadole, ³⁰ ili amola gobelesalasu dunu huluane, amola balofede dunu huluane amola fi dunu huluanedafa (bagade gagui dunu amola hame gagui dunu) ilia da Debolo Diasuga gilisili asi. Ili si da:iya, hina bagade Yousaia da Gousa:su Meloa amo ilia da Debolo Diasu ba:i, amo ganodini dedei huluane ilima idili i. ³¹ E da hina bagade duni bugi amo dafulili lelu, e da Hina Gode Ea sia: nabawane hamomusa:;

dafawane ilegele sia:i. E da mae fisili, ea dogo amola asigi dawa:su huluane amoga, e da Hina Gode Ea sema amola hamoma:ne sia:i, amoma fa:no bobogemusa:, dafawane ilegele sia:i. Amo hamoma:ne sia:i amo da Gousa:su Melloa amo ganodini dedei, e da amo huluane nabawane hamomusa:, dafawane ilegele sia:i. ³² Amola e da Bediamini fi amola dunu huluane Yelusalemega esalu, amo defele hamomusa:, dafawane ilegele sia:musa: lologei. Amaiba:le, Yelusaleme fi dunu da Gousa:su amo ilia aowalalia Gode da ilima hamoi, amo hamoma:ne sia:i nabawane hamomusa: sia:i. ³³ Amalalu, Yousaia da wadela:idafa loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi huluane Isala:ili soge ganodini dialu, amo huluane gugunufinisisu. Amo ea esalusu eso huluane ganodini, e da ea fi dunu ilia aowalalia Hina Gode amo Ea hawa: hamosu hamoma:ne sesei.

35

Yousaia da Baligisu Lolo Nasu Hamoi (2 Hina 23:21-23)

¹ Hina bagade Yousaia da Hina Godema nodone, Yelusalemega Baligisu Lolo Nasu hamoi. Eso ba: (14), oubi agega, ilia da Lolo Nasu hamoma:ne, ohe medole lelegei. ² E da gobele salasusu dunu, ilia Debolo Diasu ganodini hawa: hamosu amo ilima ilegei. Amola amo noga:le hawa: hamoma:ne, e da ilia dogo denesima:ne sia:i.

³ Amola e da Lifai fi dunu (ilia da Isala:ili fi ilima olelesu dunu, Hina Gode Ea momogili gagai galu) ilima amane hamoma:ne sia:i, "Dilia Gode

Ea Hadigi Gousa:su Sema Gagili amo Debolo Diasu (hina bagade Soloumane, Da:ibidi egefe ea gagui) amo ganodini ligisima. Dilia amo soge eno, soge enoga gaguli ahoasu hou fisili, guiguda: dilia Hina Gode amola Ea fi Isala:ili dunu ilima hawa: hamoma. ⁴*Dilia sosogo fi defele, amola dilia hawa: hamosu amo hina bagade Da:ibidi amola egefe hina bagade Soloumane ela dilima ilegei, amo defele, Debolo Diasu ganodini hawa: hamoma.

⁵ Dilia Isala:ili sosogo fi afae afae noga:le fidima:ne momagema. ⁶ Dilia Baligisu Lolo Nasu sibi mano amola goudi huluane medole legema:ne momagema. Amaiba:le, Isala:ili fi dunu da hamoma:ne sia:i amo Hina Gode da Mousese ea lafidili, ninima i, amo noga:le fa:no bobogema:ne, dilia nigima: dodofema, amola gobele salimusa: ohe momagema.”

⁷ Yuda fi dunu da Baligisu gobele salasu hamoma:ne, hina bagade Yousaia da hina: ohe fofoi wa:i amoga sibi, sibi mano amola goudi mano gilisi 30,000 agoane, amola bulamagau gawali 3,000 agoane i. ⁸ Yousaia eagene ouligisu dunu da gobele salasu ohe mogili, dunudafa, gobele salasu dunu amola Lifai fi dunu ilima i. Amola Debolo Diasu ouligisu dunu amo gobele salasu dunuma sibi mano 2,600 agoane, goudi mano mogili amola bulamagau gawali 300 agoane amo gobele salima:ne ilima i. ⁹ Lifai fi ouligisu dunu amo Gononia, Siema:ia, Nida:niele (Siema:ia eya), Ha:siabaia, Yiaiele amola Yosaba:de - ilia da sibi mano amola goudi waha debe

---

* 35:4: 2 Hou Olelesu 8:14

mogili 5000 agoane, amola bulamagau gawali 500 agoane - amo Lifai dunu ilia gobele salimusa: ilima i.

¹⁰ Baligisu Lolo Nasu liligi huluane da momagei dagoloba, hina bagade da amo hamoma:ne sia:beba:le, gobele salasu amola Lifai fi dunu da ilila: sogebiga dadalei.

¹¹ Ilia da sibi mano amola goudi medole lelelalu, Lifai fi dunu da ilia gadofu houga:i. Gobele salasu dunu da maga:me oloda da:iya foga:ga:la:i. ¹² Amalalu, ilia da Mousesese ea Sema dedei defele, Hina Godema gobele salimusa:, ilia da sosogo fi afae afae ilima amo ohe gogo fane i. ¹³ †Lifai fi dunu da God Ea hamoma:ne sia:i dedei defele, Baligisu gobele salasu ohe liligi amo laluma gobele gala:i. Amola ilia da hadigi iasu liligi amo gobele nasu ofodo, sosobeni amola gaga ganodini gobei. Amalalu, ilia hedolowane hu gobei amola dunu ilima sagoi. ¹⁴ Amalu, Lifai fi dunu da ili manusa:, amola Elane egaga fi gobele salasu dunu ili moma:ne, hu momagele legei. Bai gobele salasu dunu da hawa: hamonawane gasi. Ilia da ohe mogili gogo gobele sali, amola eno ohe amoga sefe duga:i, amo gobele sali. ¹⁵ ‡Da:ibidi ea musa: hamoma:ne sia:i defele, Lifai fi amola A:isa:fe sosogo gesami hea:lala dusu dunu, ilia da ilila: hawa: hamosua lefulubi ba:i. Ilia dio da A:isa:fe, Hima:ne amola Yediudane (hina bagade ea balofede dunu). De-bolo Diasu logo ga:su sosodo aligisu dunu da ilia sosodo aligisu sogebi fisili hame ahoasu. Bai

---

† 35:13: Gadili Asi 12:8-9   ‡ 35:15: 1 Hou Olelesu 25:1

Lifai fi dunu oda da Baligisu Lolo ilia moma:ne momagei. ¹⁶ Amaiba:le, hina bagade Yousaia ea hamoma:ne sia:i defele, ilia da Baligisu Lolo Nasu amola oloda da:iya gobelesalasu hou, amo huluane ilia da Hina Godema nodomusa: hamoi. ¹⁷ ŠEso fesuale amoga, Isala:ili fi dunu huluane Yelusalemega esalu, ilia da Baligisu Lolo Nasu amola Agi Yisidi Hame Sali Lolo Nasu hahawane hamoi. ¹⁸ - ¹⁹ Balofede dunu Sa:miuele ea fifi misi eso amogalu, ilia agoane hamedafa hamosu. Isala:ili hina bagade musa: fifi masu, ilia da Baligisu Lolo Nasu amo hina bagade Yousaia, gobelesalasu dunu, Lifai fi dunu amola Isala:ili amola Yuda amola Yelusaleme fi dunu ilia da Yousaia ea ouligisu ode 16 amoga hamoi, agoai afae hamedafa hamoi.

Yousaia ea Ouligisu Dagosu
(2 Hina 23:28-30)

²⁰ Hina bagade Yousaia da Debolo Diasu hou noga:le hahamoi. Amogalu, Idibidi hina bagade Nigou da ea dadi gagui wa:i oule, Gagimisi moilai bai bagade (Iufala:idisi Hano bega: dialu) amo doagala:musa: wa:i misi. Yousaia da e gagabomusa: dawa:i.

²¹ Be Nigou da Yousaiama amo sia: adoma:ne sia:si, “Yuda hina bagade! Amo gegesu na waha gegenanebe da dia liligi hame. Na da dima hame gegena misi. Be na da na ha lai dunuma gegena misi. Amola Gode da hedoloma:ne nama adoi. Gode da nama gaiba:le, E da di gugunufinisisa:besa:le, na logo mae hedofama!”

²² Be Yousaia da dafawane gegemusa: dawa:i. E da Gode Ea sia:, Nigou ea lafidili sia:be, amo nabimu higa:i galu. Amaiba:le, e da ea da:i afadenene, Migidou umi amoga gegemusa: asi.

²³ Gegenana, Idibidi dunu da gala:gonoba, hina bagade Yousaia da ludi dagoi. E da ea hawa: hamosu dunuma amane sia:i, “Na da se bagade nababeba:le, na enodi gaguli masa!” ²⁴ Ilia da e sa:liode da:iya dialu, laleguduli, eno sa:liode da:iya ligisili, Yelusalemega gaguli asi. Amogawi, e da bogobeba:le, ilia da ea da:i hodo amo hina bagade ilia bogoi gele gelaba ligisila asi. Yuda fi dunu amola Yelusaleme fi dunu huluane da e bogoiba:le didigia:i.

²⁵ Balofede dunu Yelemaia da Yousaia dawa:musa:, fofagini gesami hahamoi. Wali, Isala:ili gesami hea:su dunu amola uda da Yousaia ea hou dawa:beba:le, didigia:sea, ilia da amo gesami hea:sa. Amo gesami hea:su da fofagini gesami hea:su dedei buga ganodini dedene legei dagoi.

²⁶ Yousaia ea hamonanu huluane - ea Hina Godema asigi hou, ea Sema amoma nabasu hou, ²⁷ amola ea hawa: hamonanu hemosu asili dagosu - amo huluane da “Isala:ili amola Yuda hina bagade ilia Hamonanu Meloa”, amo ganodini dedene legei.

36

*Yuda hina bagade Youaha:se
(2 Hina 23:30-35)*

¹ Yuda fi dunu da Yousaia egefe Youaha:se, amo Yuda hina bagade ilegele, Yelusalemega

ema susuligi sogadigili, mogiligai. ² Youaha:se da lalelegele, ode 23 esalu, muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, oubi osodayale agoane Yuda fi ouligilalu. ³ Idibidi hina bagade Nigou da Youaha:se gagulaligili, e da Yuda dunu ema silifa defei 3,000 gilo amola gouli 30 gilo dabe ema ima:ne logei. ⁴ *Hina bagade Nigou da Yousaia egefe eno Ilaiagime, amo Yousaia bagia Yuda hina bagade hamoi. E da Ilaiagime ea dio afadenene, bu Yihoiagimi dio ema asuli.

Yuda hina bagade Yihoiagimi

(2 Hina 23:36—24:7)

⁵ †Yihoiagimi da lalelegele, ode 25 esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, ode gidayale agoane Yuda fi ouligilalu. Yihoiagimi da Hina Godema wadela:le hamoi. ⁶ ‡Yihoiagimi da Yuda fi ouligilaloba, Ba: bilone hina bagade Nebiuga:denese da Yuda soge doagala:le, golili sa:ili, hasali. E da Yihoiagimi gagulaligili sia:inega lagili, Ba: bilone sogega hiouginana asi.

⁷ Nebiuga:denese da Debolo Diasu noga:i liligi eno amo suguli, Ba: bilone sogega gaguli asili, ea hina bagade diasu ganodini ligisi. ⁸ Yihoiagimi ea hamonanu huluane amola ea wadela:idafa hou hamonanu da “Isala:ili amola Yuda fi hina bagade Ilia Hamonanu Melo” amo ganodini dedene legei. Yihoiagimi da bogole, egefe Yihoiagini da e bagia Yuda hina bagade hamoi.

---

* 36:4: Yelegaia 22:11-12 † 36:5: Yelegaia 22:18-19; 26:1-6; 35:1-19 ‡ 36:6: Yelegaia 25:1-38; 36:1-32; 45:1-5; Da:niele 1:1-2

Yuda hina bagade Yihoiagini
(2 Hina 24:8-17)

⁹ Yihoiagini da lalelegele, ode 18 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esala, oubi udiana agoane Yuda fi ouligilalu. Yihoiagini amolawane Hina Godema wadela:le hamoi. ¹⁰ §Woufo oubi doaga:loba, hina bagade Nebiuga:denese da Yihoiagini gagulaligili, Ba: bilone sogega hiouginana asi. E da noga:idafa liligi huluane Debolo Diasu ganodini galu, amo huluane lale, Ba: bilone sogega gaguli asi. Amalalu, Nebiuga:denese da Yihoiagini ea adabi Sedegaia amo Yuda fi amola Yelusaleme fi ilia hina bagade hamoi.

Yuda hina bagade Sedegaia
(2 Hina 24:18-20; Yelegaia 52:1-3)

¹¹ **Sedegaia da lalelegele, ode 21 agoane esalu, e da muni Yuda hina bagade hamoi. E da Yelusaleme moilai bai bagadega esalu, ode gidayale agoane Yuda fi ouligilalu.

¹² Hina bagade Sedegaia da Hina Godema wadela:le hamoi. E da gasa fili, Hina Gode Ea sia:ne iasu balofede dunu Yelegaia, amo ea sia: hame nabi.

Yelusaleme Moilai Bai Bagade da Dafai Dagoi
(2 Hina 25:1-21; Yelegaia 52:3-11)

¹³ ††Hina bagade Nebiuga:denese da loge-beba:le, Sedegaia da Gode Ea Dioba:le ema hame

---

§ 36:10: Yelegaia 22:24-30; 24:1-10; 29:1-2; 37:1;

Isigiele17:12;17:13 ** 36:11: Yelegaia 27:1-22; 28:1-17

†† 36:13: Isigiele 17:15

odoga:mu ilegele sia:i. Be Sedegaia da ema odoga:i. E da gasa fili, Isala:ili Hina Godema bu sinidigimu higa:i galu. ¹⁴ Amola Yuda fi ouligisu dunu, gobelesalasu dunu, amola dunu huluane, ilia da ilima sisiga:i fifi asi defele, loboga hamoi ogogosu 'gode' liligi nodone sia:ne gadobeba:le, Debolodiasu amo Hina Gode da Hadigi dialoma:ne ilegei, amo nigima:i. ¹⁵ Ili aowalalia Hina Gode da ili amola Debolodiasu gaga:musa: hanaiba:le, balofede dunu ilima sisama:ne gebewane asunahoasu.

¹⁶ Be ilia da Gode Ea adola ahoasu dunuma lasogole oufesega:su, amola Gode Ea sisasu hame nabasu. Amalalu, Hina Gode Ea ilima ougi da heda:le, amoga hobeamu hamedei ba:i. ¹⁷ ‡Amaiba:le, Hina Gode da Ba:bilone hina bagade ili doagala:musa:ne asunasi. Nebiuga:denese da Yuda ayeligi dunu amo Debolodiasu ganodini ili medole legei. E da dunu huluane, ayeligi amola da:i hamoi, dunu o uda, oloi gala o dagumui, amo huluanema hame asigi. Gode da dunu huluane Nebiuga:denese ea lobo da:iya iasi.

¹⁸ Nebiuga:denese da Debolodiasu liligi amola hina bagade amola eagene ouligisu dunu ilia liligi huluane susuguli, Babilone sogega gaguli asi. ¹⁹ §E da Debolodiasu amola moilai bai bagade huluane ulagili, amola moilai bai bagade gagoi mugululi sali.

²⁰ Amalu, e da dunu hame bogoi esalu, amo huluane Ba:bilone sogega hiouginana asi.

---

‡ 36:17: Yelesama 21:1-10; 34:1-5   §§ 36:19: 1 Hina bagade 9:8

Amogawi, ilia da e amola egaga fi dunu ilia udigili hawa: hamosu dunu esalu, amogainini Besia hina bagade da gasawane heda:i. ²¹ *** Amaiba:le, Hina Gode Ea balofede dunu Yelemaia ea lafidili sia:i amo huluane dafawane hamoi dagoi ba:i. E da amane sia:i galu, “Ilia Sa:bade ode helefishu hame hamobeba:le, Isala:ili soge da ode 70 agoane udigili hamedei soge agoai dialebe ba:mu.”

Sailase da Yu Dunuma Ilia Sogedafa amoga Buhagima:ne Sia:i

(Esela 1:1-4)

²² Ode bisili amoga Sailase da Besia soge ouligisu, Hina Gode Ea balofede dunu Yelemaia ema musa: sia:i liligi da amo defele doaga:i dagoi ba:i. Hina Gode da Sailase ea asigi dawa:su olelebeba:le, Sailase da ea fidisu dunuma ilia da sia: amo dedene, ea soge amo ganodini dunu huluane nabima:ne idili ima:ne sia:i. Ea sia: da agoane dedei,

²³ ††† “Na, Sailase, Besia hina bagade da dilima amane hamoma:ne sia:sa. Hina Gode, Hebene amoga Hina esala, E da na osobo bagade fifi asi gala huluane ilima hina esaloma:ne hamoi dagoi. Amola E da na Yelusaleme moilai bai bagade Yuda soge ganodini amoga Ea Debolo diasu gaguma:ne ilegei. Defea! Dilia Gode Ea fi dunu huluane amoga masa! Amola Gode da dili sigi ahoanumu da defea.”

Sia ama dagoi

*** 36:21: Yelemaia 25:11; 29:10, Gobele Salasu 26:40-45

††† 36:23: Aisaia 44:28

GODE EA SIA: IDA:IWANE GALA
The Holy Bible in the Bedamuni language of Papua
New Guinea
Buk Baibel long tok ples Bedamuni

Copyright © 2000 Tom Hoey

Language: Bedamuni (Beami)

Translation by: Tom Hoey

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2019-12-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 30 Nov 2021

28e512c8-4603-5063-83de-bc2fd6fa3b51